

Matyu

Aboedi Hoafi Matyu ai sürü papimarandi

*Sisas Kraisindi amoa mamî nüngurumboemo tüküyafu manîngomo hoafi
(Ruk 3:23-38)*

¹ Sisas Kraisindi amoa mamî nüngurumboemo tüküyafu manîngomo hoafane nda. Sapo Sisas ai Defitindi amoa ambeahindi tüküme fiyua asu Defit ai Abrahamindi amoaombofi tüküme fiyua ranî hoafane nda.

² Abraham ai Aisakindi afindiyuane. Asu Aisak ai Sekopindi afindiyuane. Asu Sekop ai Suda ahandî apodoho mamî ranî babidimbo-memo ranahamundi afindiyuane.

³ Asu Suda ai Peres Sarayafandi afindiyuane. Ahafandi hondî ranai Tamarîyoane. Asu Peres ai Hesronindi afindiyuane. Asu Hesron ai Ramindi afindiyuane.

⁴ Asu Ram ai Aminadapindi afindiyuane. Asu Aminadap ai Nasonindi afindiyuane. Asu Nason ai Sarmonindi afindiyuane.

⁵ Asu Sarmon ai Boasindi afindiyuane. Ahandî hondî ranai Rahapîyoane. Asu Boas ai Obetindi afindiyuane. Ahandî hondî ranai Rutîyo. Asu Obet ai Sesindi afindiyuane.

⁶ Asu Sesi ai sapo Defit adükari bogori nindombofi manüngu ranahandi afindiyuane. Asu

Defit ai Soromon[†]ndi af[†]ndiyuane. Ahandi hond[†] ranaiyo horombo Uriandi nimorehi-mayo.

⁷ Asu Soromon ai Rehoboam[†]ndi af[†]ndiyuane. Asu Rehoboam ai Abaisandi af[†]ndiyuane. Asu Abaisa ai Asandi af[†]ndiyuane.

⁸ Asu Asa ai Sehosafat[†]ndi af[†]ndiyuane. Asu Sehosafat ai Sehoram[†]ndi af[†]ndiyuane. Asu Sehoram ai Usiandi af[†]ndiyuane.

⁹ Asu Usia ai Sotam[†]ndi af[†]ndiyuane. Asu Sotam ai Ahas[†]ndi af[†]ndiyuane. Asu Ahas ai Hesekiandi af[†]ndiyuane.

¹⁰ Asu Heskia ai Manasendi af[†]ndiyuane. Asu Manase ai Emon[†]ndi af[†]ndiyuane. Asu Emon ai Sosaiandi af[†]ndiyuane.

¹¹ Asu Sosaia ai Sekoniandi apodoho mam[†] ranahamundi af[†]ndiyuane. Sapo ran[†]-simboan[†] Babiron ami Israer nendi ranaheimbo Babiron hifina ahamundi moan[†] ratupur[†]imbohunda sowandumonduri mahomo.

¹² Ai Babiron hifina sowandumonduri houmbo Sekonia ai Sear[†]tier[†]ndi af[†]ndiyuane. Asu Sear[†]tier ai Serubaber[†]ndi af[†]ndiyuane.

¹³ Asu Serubaber ai Abiut[†]ndi af[†]ndiyuane. Asu Abiut ai Eriakim[†]ndi af[†]ndiyuane. Asu Eriakim ai Asor[†]ndi af[†]ndiyuane.

¹⁴ Asu Asor ai Sadok[†]ndi af[†]ndiyuane. Asu Sadok ai Akim[†]ndi af[†]ndiyuane. Asu Akim ai Eriut[†]ndi af[†]ndiyuane.

¹⁵ Asu Eriut ai Ereasar[†]ndi af[†]ndiyuane. Asu Ereasar ai Matan[†]ndi af[†]ndiyuane. Asu Matan ai Sekop[†]ndi af[†]ndiyuane.

¹⁶ Asu Sekop ai Sosep[†]ndi af[†]ndiyuane. Asu Sosep ranai Mariandi nindowenih[†]-mayu. Maria

ai Sisas ranahambo wakimarimindo, sapa ahambo Krai* sei arihündi ra.

¹⁷ Ranimboane munguambo nindou Abraham nunguambe peyo haya ho hombo Defit nunguambe tüküme feyo ranai 14 amoa boagiriyomo nimoriyomo marundi ra tüküme feyo. Asu Defit nunguambe peyo haya ho hombo Babiron hifina sowandümondüri homondambe amboani, mare yahurai 14 amoa kareandeimbambe ramindümbi boagiriyomo nimoriyomo marundi ra tüküme feyo. Asu Babiron hifina sowandümondüri homondambe peyo haya ho hombo Kraimbo Maria wakirimindoambe amboani mare yahurai 14 amoa kareandeimbambe ramindümbi boagiriyomo nimoriyomo marundi ra tüküme feyo.

*Sisas Kraimbo Maria wakimarimindo hoafi
(Ruk 2:1-7)*

¹⁸ Sisas Krai ai tüküme fiyu hoafi ra ndahuriane. Ahandi hondi Maria ranahambo Sosepimbo segodimbo momo kürihi hiniŋgimarihindi. Maria ranai Sosepidibo niŋgokoateyoambeyo asu ahambo hoeirihindane ai furümbi maninŋo moani Yifiafi Aboedindi ŋginindinambo.

¹⁹ Ahandi nindowenih Sosep ranai nindou mbumundi hamindiyu, nga ai Maria ranahambo nindou himboahü amoaninŋgambobembo-mayo ranimbo yiboarükumbo asu ai moani dibo

---

* **1:16:** Ndüri Krai ranana nindou God ai nindou aboedambobembohünda adükar bogorimbofembohünda kamafoariri.

ahambo randihe hinɨngɨndihea yahu haya hoanɨmomayu.

²⁰ Sosep ai ranɨmbo dɨbo hohoanɨmoyu-ane asu Adũkarɨndi sũnambeahɨndi nendi ranai ahambosoyafogoadɨnambo tũkũfi hoafɨyundũhi yahuya, “Sosep, Defitɨndi amoao, se Maria sihafɨ nɨmorehɨmbofe semɨndimbo yɨhɨmbondamboyafɨ. Yifiafɨ Aboedɨndi hoafɨ sũnguane Maria ai fi masemɨndo.

²¹ Nɨmorehɨ ranai nindowenihɨ nɨmorɨ nderɨmɨndimboe. Asu se ndũri Sisasa ra kaboadɨworɨ nɨmboe sapo ai anɨmbo ahandi nindow ranahaimbo ahei moaruwai hohoanɨmo ranambeahɨndi aboedambondearũmbui,” mehundo.

²² Muŋguambo ranɨ-moatũkuni rahurai tũkũmefeyo ra, sapo Adũkarɨ ai ahandi hoafɨ hoafɨyu randeimbɨndi yafambe sũngure haya hoafɨmayu. Ai yare hoafɨyuhũ yahuya,

²³ “E, nɨmorehɨ mamɨ ai nindowenihɨ dɨbo hokoatendowohũ ai fi ndemɨndi haya asu nindowenihɨ nɨmorɨ nderɨmɨndimboe.

Rananɨmbo asu ahambo ndũri ra kaboadɨhorũhi Emanuer mbɨsahũndomboyei,” *Aisaia 7:14*

mehu ra. Ranɨ hoafɨ ranahandɨ nɨmɨndi hoafɨ ana God ai sihirɨ babidɨmbo anũnguane.

²⁴ Ranɨyu asu Sosep ai yangɨrɨfi haya Adũkarɨndi sũnambeahɨndi nendi hoafɨmayundo sũngu rareandũhi Mariambo ahandi nɨmorehɨmbore masemũndu.

²⁵ Sosep ranai moai nɨmorehɨ ranɨdɨbo mamũhi apafe rɨnandi, ŋga moani nɨmorehɨ ranaipoanɨmbo nɨngo hɨmboyo asu ai nindowenihɨ nɨmorɨ maserɨmɨndo. Ranɨyu

asu Sosep ai nĩmori ranahambo ndũri Sisasani mehu.

2

Hũfĩhamĩndĩ sũfuanĩpoedĩ ndũfosi nendĩ Sisas hoeifimbo tũkũmefundĩ

¹ Herot ai Sudia hĩfambe bogorĩmbofi nũnguambe ranĩ-sĩmboanĩ Maria ai Sisas ranahambo Betrehemũhĩ wakĩmarĩmĩndo. Hondĩ ai Sisas ranahambo serĩmĩndĩ hayamboyo-ane ranambe nindou bogorĩ fĩfĩrundeimbĩ ranai hũfĩhamĩndĩ sũfuanĩpoedĩ Serusarem ŋgoafambe tũkũmefundĩ.

² Ai dũduyafundũhĩ yahomoya, “Nĩmori sĩmborĩ masahorĩmĩndei sapo Suda-yafe bogorĩmayu ra nũngufiyua? Ro hoeirĩhundani ahandĩ mupui ranai hũfĩhamĩndĩ sũfuanĩ tũkũfe mamaroamboanefĩ asu ro ahambo hohoanĩmoyondowohũ ŋgusũfo pefimbohũnda masũhifĩ,” mehomondamboyu.

³ Ranĩyu asu Herot Adũkarĩ Bogorĩmayu ranai ranĩ hoafĩ ra hĩmborĩyu haya ŋgusũfoambe afĩndĩ hohoanĩmomarĩra asu munũguambo nindou Serusarem ŋgoafĩhũ mamarei amboanĩ ramareandũri.

⁴ Ranĩyu asu Herot ai Godĩmbo sesi sĩhou-rundeimbĩ bogorĩ nindou-memo ranĩyomo aũ ahĩnũmbĩ hohoanĩmo fĩfĩrundeimbĩ nindou-memo ranĩyomo munũguambo ahamumbo mamũhĩ gugureapurĩ mbura dũdufipurũhĩ yahuya, “Krais ranahambo ŋgoafi nahũ mandahorĩmĩndeia?” yahu dũdumefipuramboemo.

⁵ Asu simbori ai ahambo yahomoya, “Betrehem ngoafiñhü Sudia hifambe. Sapo horombo God ai ahandi hoafi hoafiyu-randeimbi nindou ahandi süngu hoafi ra ndahuraiyu yare sürü pare masihendi. Ai Bukambe yare hoafiyuhü yahuya,

⁶ “Betrehemihündi, se Sudia hifambe-anei aniboadei ra awi se Sudiambo hifandundeimbi bogori ngoafi ranahamundi daboadanipoedi hamindiyeipoani, nga wani.

Sihei ngoafi mbusümodidi animbo nindou adükarí mamí ai tükündüfi haya wandí Israer nindou ranaheimbo hibadarümbui,”
Maika 5:2

mehu.

⁷ Raníyu asu Herot ai sapo nindou hüfihamindi süfuanipoedi ndüfosi nendi masifomo ranahamumbo díbo mborai yahupuri hürühepuri haya yahuya, “Nini simboani hondü hamindiyo mupui ra tüküfe mamaro?” yahu haya düdu düdumefipuri.

⁸ Raníyu ai nindou memo ranahamumbo Betreheminambo koamaríhepuri ndani süngundafundi yahuhaya hoafiyupurühi yahuya, “Se ngifomo moani ndondu nímori ranahambo nahi ai ahambo masahorímíndeí ranahambo kokondurü. Nga asu hoeindurühi ana, asu se wambo ranühi mbisimo hoafíndímondani animbo asu ro-amboani dügi ahambo hohoanímondahandowohü ngusüfo pandíhinímboane,” yahu koamaríhepuri.

⁹ Ndüfusi nendi-memo ranai ahandi hoafi ra himboriyomo houmbo ndamefundí. Ai nafina

hifomondane, sapo mupui hüfhamindi süfuanı tüküfe mamaro ra asükaiyomo hoeimarundi. Mupui ranai ahamundi hanğıfoanı hıfo nımorı nımarümbı worı ranı nımoamo mamaro.

¹⁰ Ranıyomo mupui ra hoeirundanı mayowa ai afındı hıhıfı-hıhıfımemo.

¹¹ Ranıyomo asu ai worımayo ranambe kefou hıfomo nımorı ranahambo hoeimarüwurı ahandı hondı Maria radıbo. Ranıyomo asu ai ahandı fıkımi pütapıyomo yırı yimbu pusıru nımarımombo ahambo hohoanımoyomondühi ŋgusüfo pamarüwurı. Ranıyomo ai ahamundi arambeahındı napo ra bokaründümo houmbo masabudo. Rani-moatükunı ra gorıyo, fısiŋarümbı mbımbırayo asu sanda aboedıyo, ŋgınnındı napo ra masabudo.

¹² Nındou ranahamumbo God ai yafogoadınamboya, “Se Herot nımaru nafı ŋgomboemo,” mehupuramboemo. Asu süŋgunambo ai ranınafı hınnıŋıru hou ŋgorü nafı ahamundi hıfına mahomo.

Isip hıfına Sosep ai ahandı amborı babıdımbo aboeda mafefoehındı

¹³ Nındou ranai ndaweyafundane ranısimboanı Adükarındı nendı ranai Sosepımbo yafogoadınambo tüküme fıyu. Asu ai hoafıyundühi yahuya, “Botındafo, nımorı ranani asu ahandı hondane ra ndowapındıfı hawa Isip hıfına feboehi ŋgei ranühi nımböeianı asu ro hombo hoafındahani anımbö ŋgoründühi ŋgei. Nımböe Herot ai nımorı ranahambo

hifokoefimbo kokondürü wakindirümbui,” yahu hoafimenduamboyu.

¹⁴ Ran+yu Sosep ai botifi n+morü ra serümündü haya ahandi hondü ranidibo mare rani nimbokoani Isip hifinambo mahei.

¹⁵ Hifi ranühanimbo ai nimboeiani Herot ai yifindümbui. Adükarü ai ahandi hoafiyu-randeimbi ahandi yafambe süngure haya hoafiyuhüya, “Ro wandi N+morü Isip hifambeahindi mborai masahando,” mehu. Hoafi ra moani anihondü hondü tükündifemboe yaho hayamboyo rani moatükunü ranai yare yahurai tüküme feyo.

Herotindi hoafi süngu n+morü hifokoakomarihündi

¹⁶ Hüfihamindi süfuanipoedi ndüfosi nendi masifomo ranai ahambo ngorü-süngumarüwuri ra Herot ai kirihai fifire hayamboyo asu ranimbo ahambo nginindi ngüsüfoambe fondi+rimindi mahafo. Ran+yu asu ai munguambo nindowenihü n+morü yimbu h+mbanikoateyeimbi Betrethem ngoafihündi asu ngoafi amurü rani ngoafi-kimi adaburo ranambeahindi hifokoakofefembo hoafi masendi. Sapo nindou hüfihamindi süfuanipoedi ranai hoafimemo rani simboani mupui tüküme feyo hoafi ra fifire hayamboyo asu ai yare hoafimepurü n+morü ra hifokoakofefembo.

¹⁷ Ndani-moatükunü tüküme feyo ra sapo Godindi hoafi hoafiyu randeimbi nindou Seremaiandi yafambe süngure haya horombo hoafimareandi ra simogodühi tüküfemboyo yare tüküme feyo.

18 Sapo ai yare hoafi yuhü yahuya,
 “Ramahündi ai yasimondi mamî hîmboriyei.
 Aranî hoafi afîndî pukûna asu aranî hoafi
 yambohai tükîfeyowa hîmboriyei.
 Reser ai ahandî amoa mamî Israerîhündî
 nîmori ranaheimbo aranî namborandûra
 asu munguambo nindou ranai ngîrî ahambo
 didîboadondîhindî ahandî ngusüfoambe
 farîhefembo.
 Nîmboe sapo ahandî nîmori ranai
 nîngokoatemayeiambo wambo,” mehu
 ranî-süngumbo. *Jeremaia 31:15*

*Sosep ai ahandî ambori babîdî asükaiyei
 masühüsi*

19-20 Süngunambo Herot ai yîfiyuane asu
 Adûkarîndî nendî ranai yafogoadambe
 Sosepîmbo Isip hîfîhü tüküfi hoafi yundühi
 yahuya, “Se ambori ndowapîndîfi hawa
 hîhîrîndafo Israerînambo ngafi. Nindou
 sapo nîmori ranahambo hîfokoeffimbo
 hohoanîmomemo ranai ana yîfîmemo,”
 mehundoamboyu.

21 Raniyu asu Sosep ai botîfi nîmori ra
 serümündü haya hondambo kameihî asu ai
 hîhîrîyahi Israerî hîfînambo mahüsi.

22 Asu Arkeraus ai ahandî afîndî Herot rana-
 handî fondühi Sudia-yafe adûkarî bogorîmbofi
 manüngu ranî hoafi ra Sosep ai hîmboriyu haya
 ranühi nîngombo hombo ra yîhîmbomayu. Nga
 asu God ai yafogoadambe Sosepîmbo bîdîfîrî
 hoafi masagadoamboyu asu ai Gariri hîfînambo
 mahu.

²³ Raniyu asu ai hu ngoafi mamî ahandî ndürî Nasaret ranühi manüngu. Sapo mamî rani-süngumbo animbo God ai ahandî hoafiyomo rundeimbi süngu hoafiyomondühiya, “Nindou ranahambo Nasaretihündî nindou mbiseimboyei,” mehomo yahurai anihondü tüküfemböhündamboyo yahurai tüküme Feyo.

3

Son himoni hundürü randerandimbi nindou ranai Godîndî hoafi bokarîhe fembo tüküme Feyu
(Mak 1:1-8; Ruk 3:1-9; Son 1:19-29)

¹ Rani-simboani Son himoni hundürü randerandimbi mayu tüküme Feyu. Nindou ranai nimî wohî furikoatereandühi Sudia hifambe ranühi manüngu. Ai piyu haya nindou rani hifihü amarei ranaheimbo Godîndî hoafi ra bokarîhai marandî.

² Raniyu asu ai yare hoafiyuhü yahuya, “Awi, se sihei moaruwai hohoanimo ranahambo daboadanambondihindî, nga God nginindî hifandarandî ra ndeara moani akimane,” mehu.

³ Sapo Son ranahamboyo God ahandî hoafi hoafiyu randerandimbi nindou Aisaia ranahandî yafambe süngure hoafiyuhüya, “Nindou mamî ai nimî wohî furikoatereandühi müngiyuhü yare hoafiyuhüya,

‘Adükarindî nafi se didibo adondihindî.

Ai hombo-memo nafi ra ndondondîhi hîningîndihindî,’ *Aisaia 40:4*
mehu ra,” mehu.

⁴ Son ai hoearî ahandî güdemarandî ranana kamer ninihondî ninendînambo nafiyoweimbihündiyo. Asu ai ninihondî

hoearihündi titapürimbore güdehaya botifohü asu wohi yitihî nîmambeahîndi, efu hoe ranîyu sesü marandi.

⁵ Ranîyei asu nindou ranai Serusarem ngoafihündi, munquambo Sudia hîfi ranihündi asu munquambo hîfi Sodan Hoe ranikîmi adaburo ranühündambo ai Son sowana masühüsi.

⁶ Ranîyei nindou ranai ahei moaruwai hohoanîmo süngumarîhi hei ranahambo weindahîmarîhinda asu ai aheimbo Sodan hîmo hundürürarü marandi.

⁷ Nga Son ai hoeireapurane Farisi asu Sadyusi afîndi ranai ahamboya, “Yîhoefombo ai hîmoni hundürümbîramuni,” yahomo houmbo ahambo sowana mahomonda hoeimareapuri. Ranîyu asu ai ahamumbo hoafiyupurühî yahuya, “Awi seana amoasîrîndi nîmor-anemo! God ai sîhamumbo ngînîndînduhî moaruwaimbo ndeapürîmbui. Se nüngundafu mafebou?”

⁸ Se moaruwai hohoanîmo ranahambo daboadanambo-rundeimbîhündi ana asu sîhamundî nine ratûpurî rawarundî ra se moaruwai hohoanîmo hîningîfembo nafuimbendüramboane.

⁹ Se ngîrî randu borîndîmondühîya, Roana Suda anefî, Roana Abrahamîndî amoao mamîwambo aboedambo-ndahumboyefî, mbîsîmo. Awi ro sîhamumbo hoafehapurî God aiana moanî nîmoei kurayo ranamboanî ndemündî haya Abrahamîndî amoao mamîmbonde hîningîndeambui!

¹⁰ Nîmî sîrahambe pîrîfîrîhefembohünda ndeara time ranai ndoramîndî engoro.

Munnguambo nimi ra nahanayo ai aboedi hisikoateayo ana, ranahambo time ranambo hitifehe hefe haiambe pitifemboane.

¹¹ Roana se moaruwai hohoanimo ra hiningirihimboanei ranimbo nafuimbohunda himoni hundurariharu. Nga nindou ngoru ai wandi wagabe tukufemboayu ranai ana sheimbo Yifafi Aboedinambo asu hai ranambo hundurundarubui. Aiana moani adukari honduyuwan asu ro rani hoarehanahi. Roana awi aboedi ndearihamindiyahipoani ahandi su ra semindindombo.

¹² Rananimbo ai fok warambe ndemundi haya ranambo wit hipiri ra futinde findamundi pindendambui. Asu ai wit safi aboedi rani yangiri ndemundi ahandi wit shefembo worimayo ranambe digembui. Nga asu hipiri moaruwai moani yangorombo rananimbo ai ndemundi sapo hai dikirifekoate moani yare koadurumbo koadurumbo horoweimbi ranambe pitindifimbui,” mehu.

*Son ai Sisaimbo hundurumariri
(Mak 1:9-11; Ruk 3:21-22)*

¹³ Mami rani-simboani Sisas ai Gariri hifi hiningire haya Sodan himona mahanu. Son sowana ngahani ai wambo ahandi warina himoni hundurimbirandiri, mehu.

¹⁴ Nga asu Son ai ahambo ngoru hohoanimonambo yare hoafiyundowohu yahuya, “Seanimbo wambo hunduryondirimbo-mayafi asu simbori se wambo-sowana asinifi ro sihambo hunduryoninimbo,” mehundoamboyu.

¹⁵ Asu Sisas ai sɪmborɪ ahambo hoafɪyundühɪ yahuya, “I ambe, ŋga hapondanɪ ana moanɪ ro hoafayahɪ süŋgu randowandɪ. Se randowandɪ moanɪ ranɪ süŋgu mbumundɪ hohoanɪmo munɟu sɪhɪrɪ nafɪndɪhumɪndefomboane, ŋga ra aboedane,” mehundoamboyu. Asu Son ai hɪmborɪyu haya refembo-ane mehu.

¹⁶ Son ai Sisasɪmbo hɪmonɪ hundürürɪ hayamboyu ane, Sisas ai mamɪharɪ hɪmonɪndɪ tükümefiyu. Ranɪyo asu sünambe sünü ahambo bureandühɪyo asu Godɪndɪ Yifiafɪ ranai wupufo nahurai kosɪ ahandɪwamɪ pühɪmayoa hoeimareandɪ.

¹⁷ Ranɪyo asu yasɪmondɪ mamɪ ranai sünambeahɪndɪ kosowohü yare hoafɪyowohü yahoya, “Nindou ranana wandɪ nɪmorani, ŋga moanɪ ro ŋgusüfo parɪhineimbani. Ahamboane Ro wambo ŋgusüfoambe siaoweheandɪ,” meho.

4

Sisasɪmbo refe hoeifembo moatükunɪ

(Mak 1:12-13; Ruk 4:1-13)

¹ Ranɪyo asu ranɪ-sɪmboanɪ Yifiafɪ Aboedɪ ranai Sisasɪmbo Satan ai sɪsɪhɪmombohünda nɪmɪ wohɪ furɪkoatereandühɪ serɪmɪndɪ maho.

² 40 si ra Sisas ai sesɪkoate nüŋgu mbura asu ai wembombomayu.

³ Asu Satan, nindou sɪsɪnda-randeimbɪ ai ahambo-so tüküfi hoafɪyundühɪ yahuya, “Se Godɪndɪ Nɪmorayafɪ ana, nɪmoei kurayo ndanahambo hoafɪndafanɪ sesɪmbofe tükümbɪfeyowamboane,” mehundoamboyu.

4 Asu simbori Sisas ai hoafiyuhü yahuya, “Godindi Bukambe yahoya, ‘Sesi yangiri ana ai ngiri nindoundi yangiri ningombo ndendi. Nindou ai yangiri ningombo sahümüdi arihündi ra mungu hoafi Godindi yafambeahündi süngu mbisahümüdi,’ meho,” mehu.

5 Raniyu asu Satan ai Sisasimbo Godindi adükari ngoafi Serusarem rani-nambo serümündü hu haya hafumbo nimoamo hamindi Godindi Wor Adükari bogimondi raniwami hiningimariri.

6 Raniyu asu ai Sisasimbo hoafiyundühi yahuya, “Asu se Godindi Nimorayafi ana, nimoamo ndani-waminindi hifini horipindafo pindafo. Sapo Baiborambe yare hoafiyowohü yahoya,

‘God ai sishambo ahandi sunambeahindi nendi ranahamumbo hoafinduan
asu ai sishambo ahamundi warinambo
mbundinininimboemo

asu ngiri nimoei hoarehi kurayo ranai sishambo futindeanini,’ meho,” *Buk Song 91:11-12*
mehundoamboyu.

7 Asu Sisas ai ahambo yahuya, “Nga awi Baiborambe hoafi ranamboani ai yare hoafiyowohü yahoya, ‘Se Adükari sapo shafi God ranahambo rando hoeindorimboyafi, nga yowan,’ meho,” mehundoamboyu.

8 Raniyu asükaiyu Satan ranai Sisasimbo serümündü hifi wafu nimoamo hamindi-mayo raniwami mahafu. Raniyu ai raniwami nüngumbo Sisasimbo munguambo nindou-yafe hifandarundi ranio asu ahamundi munguambo

aboedi adükari moatükuni engoro ranahambo nafuimefoendo.

⁹ Raniyu asu Satan ai hoafiyundühi yahuya, “Asu se yiri yimbu pusrowandühi wambo hohoanımoyafındırühi ngusüfo pararowandıri ana, asu ro sıhambo munğu moatükuni nafuimehanini ra ndahanınımboyahi,” mehundoamboyu.

¹⁰ Asu Sisas ai ahambo hoafiyundühi yahuya, “E! Satan, se andai ragu ngafi! Baiborambe hoafi ranai yare hoafiyowohü yahoya, ‘Adükari sapo sıhafi Godımayu ranahambo yangıranımbo se hohoanımondafi ngusüfo pandoworühi asu ahandi ratüpurı yangırı ratüpurındafi,’ meho,” mehundo-amboyu.

¹¹ Asu Satan ai Sisasımbo yare hınıngımarira ndamefiyua asu Godındi nendi ranai kosımo ahambo farıhouwurühi hifandımarüri.

Sisas ai Gariri hıfambe piyu haya Godındi hoafi wataporımbomarandı

(Mak 1:14-15; Ruk 4:14-15)

¹² Sonımbo sowaründümo karabusambe hınıngımarıwuri hoafi Sisas ai hımborıyu haya Gariri hıfına mahu.

¹³ Asu ai Nasaret ngoafıthü hınıngıre haya Kaperneam ngoafi sapo Gariri kurıhoe ranıkımı ngoafi ranına mahu. Kaperneam Seburun hıfi, Naptari hıfambe engoro ranühi manıngu.

¹⁴⁻¹⁵ Sapo God ai ahandi hoafi hoafıyurandeimbı nındou Aısaiandı yasımondı sıngu yare hoafıyuhüya,

“Seburun hıfi, Naptari hıfi, Gariri hoe nafi howanı gogu ra,

Sodan hoe gogoanini ra nindou Sudayafe ndifoyei Gariri hifane.

16 Nindou didiyei ai nimb+ nimarombe animboei
ranai ana si adukari ra hoeir+himboanei.

Yifiyorambo hifi ranambe nimb+ nimaroi nin-
dou animboei

ranaheimbo ana si ranai
boakifoareandur+imboane,” *Aisaia 9:1-2*

mehu, nga ran+simongoruhumboyo ran+
moatukuni ra yahurai tukumefeyo.

17 Ran+yu asu ran+simboani piyu haya Sisas ai
ahandi hoafi ra bokar+henduhi yahuya, “Awi
se sihei moaruwai hohoanimo ranahambo
daboadanambond+hindi, nimboe sapo God
nginindi hifandarandi engoro ranai ndeara
akimi tukufembo yangirane,” mehu.

*Sisas ai ahandi sungenferambo nindou yimbuy-
imbu weangurui mborai mehupuri
(Mak 1:16-20; Ruk 5:1-11)*

18 Sisas ai Gariri kurihoe+imi huane kini
wowari+yafani r+nandeimbi apodoho ranai
manimbafanda hoeimareapiri. Ahafandi nduri
ra Saimon, Pitamboyo-randeimbi asu ahandi
akidi Andruyu. Apodoho ranai andur+nambo
kurihoe ranambe kini wowari+yafandui
manimbafani.

19 Ran+yu asu Sisas ai hoafi+yup+ruhi yahuya,
“Se mborai wandi sungen sinifandani animbo
asu ro sihafan+imbo nindou sem+ndimbo se kini
rawar+neandi nou nafuindahap+rimboyah,”
mehup+ramboafani.

20 Asu ai moani hoafi niŋgoambe ahafandi andüri ra rariŋe sihene hena Sisasindi süngu ndamefiŋeandi.

21 Asükaiyu ai sühöfi huhündamboyu ŋgorü apodoho ahafandi ndüri Sems, Son ai ahafandi afindi Sebedi babidi botambe niŋmarimombo ahamundi andüri ra diŋboadorundühi mamarimonda hoeimareapuri. Asu ai ahafanimbo mborai mehupiri.

22 Asu moani hoafi niŋgoambe ahafandi bot asu afindambo rariŋe hiŋniŋgiriŋe hena Sisasindi süngu ndamefiŋeandi.

Sisas ai hoafi bokarihendühi asu aŋgüniŋmboyeimbi nindou aboedimareariü (Ruk 6:17-19)

23 Raniyu asu Sisas ai Gariri hifi muŋgu ranambe nüŋgu wakimareandi. Raniyu asu ai refihi Suda-yafe rotu wori nindou ranambe aheimbo yamundimareandüri. Asu ai refihi God ŋginiŋdi hifandarandi eŋgoro Aboedi Hoafi ranahambo bokarimarihendüri. Mam rani simboani nindou ranahei fi ranai moani ranipoanimbo ranipoanimbo aŋgüni fi moaruwaimboareandüri ranahambo aboedimareariü.

24 Ai rani-moatükuni rawareandi ranahambo Siria hifi muŋgu ranambe nindou amarei ranai himborimayei. Asu raniyei muŋguambo nindou ranai nindou didiyei ai moani mamikari aŋgüni moaruwai asu asübusi afindi mamikarandüri ranaheimbo ahambo-so fufurühümündihündüri mafandihindi. Bidifiri nindou moaruwai nendi ahei fiambe niŋmarümbi, wunünümboyeimbi asu

yiri wari yifisafeimbi raníyei ai mafandihinda asu Sisas ai aheimbo aboedimarearü.

²⁵ Raníyo asu nindou afíndi ranai Gariri hífhündi, Dekaporis ngoafihündi, Serusarem ngoafihündi, Sudia hífhündi asu Sodan hoe gogoaninipoedi ranai mamí munju ahambo süngumaríhori hei.

5

Sisas hífi wafuambe Godíndi hoafi boka-maríhendi

¹ Sisas ai hoeireandürane nindou afíndi ranai ahandi süngu tümareandamboyu asu ai hafu hífi wafu mamí raníwamí nímáru ane asu ahambo süngururü-rundeimbi ai ahambo sowanambo masífomo.

² Raníyu asu Sisas ai ahamumbo piyu haya yamundimareapuri.

Aníhondü hondü híhífi híhífane

(Ruk 6:20-23)

³ Raníyu ai ahamumbo yare hoafiyupurühi yahuya,

“Nindou dídiyei ai raríhi hoafíyeyihüya, Roana Godíndi aboedi sürühoeimbi hohoanimo ra mbonimbori humíndefi-mboanefi, asei ana, nindou ranai híhífi-híhífi-mbeyei-amboane,

ngá God ngíníndi hífandarandi raní hoarehí aníboadei.

⁴ Nindou dídiyei ai araní araníyei hei ranai ana híhífi híhífi-mbeyei-amboane,

ngá nindou ranaheimbo ana God ai dídiiboado-ndearühi yirümondearümbui.

- 5 Nindou dîdîyei ai himboarî yangîrî
 hîfandühündeimbi-mayei aiana hîhîfi-
 hîhîfîmbeyei-amboane,
 nga nindou ranai ana nîni-moatükunî God ai
 aheimbo saimbo yahuhaya masîhendî ra
 ndahümündimboyei.
- 6 Nindou dîdîyei ai Godîndî mbumundî ho-
 hoanîmo ranahambo semîndîmbo wem-
 bohühî nouehindî
 asu hoe sîmîndîmbo amîndanîngombo nouehindî
 ana, aiana hîhîfi-hîhîfîmbeyei-amboane,
 nga God ai aheimbo mbumundî hohoanîmo
 ra dagadürübui.
- 7 Nindou dîdîyei ai nindou ngorümbo moanî
 hîpoambarîhündî ranai ana hîhîfi-
 hîhîfîmbeyei-amboane,
 nga God ai hîpoambondearübui.
- 8 Nindou dîdîyei ai ahei ngusüfoambe moanî
 aboedî sürühoeyoweimbi hohoanîmo
 ra amarondürî ana, aiana hîhîfi-
 hîhîfîmbeyei-amboane,
 nga aiana God amaru ranahambo
 hoeindîhorîmboyei.
- 9 Nindou dîdîyei ai moanî nindouyei mbusümo
 raranî moatükunîmbo borîfoeferambo
 yangîrî nindouayeî ana, aiana hîhîfi-
 hîhîfîmbeyei-amboane,
 nga nindou ranai ana aheimboya aiana
 Godîndî nîmoranei, mbîseimboyei.
- 10 Nindou dîdîyei ai mbumundî hohoanîmo
 yangîrî süngurîhindanî,

asu ranimbo nindou amuri ai aheimbo
 tɪŋɪrifo sahündürühi moaruwai
 moaruwaimbo-arɪhindürɪ ana,
 asu nindou ranai ana hɪhɪfi-hɪhɪfɪmbeyei-
 amboane,
 nga God ɲgɪnɪndɪ hɪfandarandɪ sünambe ra
 ahei-ane.

11 Nindou bodɪmondɪ ai sɪhamumboya,
 Aiana Sisasimbo süngururü rundeimb-
 anemo, mbɪseihümübo, sɪhamumbo moaruwai
 moaruwaimbo ndɪhipurühümübo, moanɪ
 moaruwai wosɪhoaforɪ moatükunɪ wataporɪ
 hoafɪndühüpuranɪ ana, asu se ranimbo hɪhɪfi-
 hɪhɪfɪndɪmo.

12 Asu se ɲgusüfoambe aboedɪ kündundühɪ
 afɪndɪ hɪhɪfi-hɪhɪfɪna nɪngomo sapo adükarɪ
 moatükunɪ takɪnɪ ra ai sünambe mbɛngorɪpurɪ.
 Sapo Godɪndɪ hoafɪ hoafɪyomo-rundeimbɪ
 se nɪngomondɪ daboadanɪ manɪngomo
 ranahamumbo amboanɪ nindou ai rarɪhi yahurai
 moaruwaimbo marɪhipurɪ.”

*Anɪhondümbofimbɪ nindou ana sor namɪ asu si
 nahurai ane*

(Mak 9:50; Ruk 14:34-35)

13 “Seana hɪfɪnɪndɪ nindou ranahei aparümbɪ
 namɪ nahurai-anemo. Nga asu namɪ ranai
 ahandɪ aparɪ ra hɪnɪngɪreandühɪ wanayo ana,
 asu namɪ ra budesowanɪ aparɪ-koatendoanɪ
 ɲgɪrɪ ahandɪ aparɪ ra koadürü koadüründɪfe
 hɪnɪngɪndɪfeyo, nga wanɪ. Ranana ranɪ
 moatükunɪ ranai ndeara moaruwaimayoa
 nindou ai ɲgɪrɪ ndahümündi ranambo

ranimbondihindi, nga pifeyoani nindou ai pütapıyeihanei.

¹⁴ Seana munḡuambo hıfınındı nindou ranahei si nahurai-anemo. Nḡoafi adükari hıfı wafuambe anaḡo ranai ḡıri dıbo naḡo.

¹⁵ Nindou ḡorü ai ḡıri ram hai ra yimunde mbundambo wambürı hoarehı ragu nindeandı, ḡa wanı. Nḡa ai moanı nımoamo moanambühı anımbı nindeandı asu si ranai nindou munḡuambo ranı worambe amarei ranaheimbo si boakıboadeandürımbıoe.

¹⁶ Moanı mamı ranı-sünḡumbo anımbı sıhamundı si ranamboanı nindou ranahei hımbıoahü si boakıboadeandüranı, asu ai nıne aboedı moatükunı rawarundı ra hoeındıhindühi rananımbı asu ai sıhamundı Ape sünambe amaru ranahambo aboedani mbısei-amboane.”

Ahınümbı hohoanımoıbo yamundıfe hoafı

¹⁷ “Ro masınıhı nda sapo Godındı hoafı hoafıyomo rundeımbı yomondı hoafı meḡoro asu Mosesındı ahınümbı hohoanımo ra raguanambofembo sınmıboyahıpoanı, ḡa asu se randu hohoanımondımbıoemo, ḡa wanı. Nḡa roana ranı hoafımayo ranıfıhı sımıḡorıyımındımbıoyahı masınıhı.

¹⁸ Sıhamumbo ndanahambo anıhındümbı anahı hoafıyahıpurı, sünḡunambo sünü hıfı ranai munḡuyoambe ra ahınümbı hohoanımo ranahandı sürü pamefeyo ane, asu ranahandı sısamane ranımoatükunı ra akıdou amboanı ḡıri awarındıhoayo, ḡa wanı. Nḡa ahınümbı hohoanımo moatükunı ra rande moanı yagodı

ḡgo ḡgombo muḡguambo moatükunî ranai tükündîfemboe.

19 Ranîmboane nindou düdi ai moanî akîdou amboanî ahînümbî hoafîmayo ranahambo hîmborîkoateyuhü, asu ai nindou bodîmondambo mare ranî hohoanîmo süḡgu yamundareandürî ana, nindou ranîmayu ranahandî ndürî ra moanî akîdou hamîndî God ḡḡîndî hîfandarandî ranambe yagodomböe. Ḥḡa asu nindou düdi ai ahînümbî hohoanîmo ranahambo hîmborîyu ranî-süḡgureandühî, asu ai nindou bodîmondambo mare ranî hohoanîmo süḡgu yamundareandürî ana, nindou ranîmayu ahandî ndürî ra God ḡḡîndî hîfandarandî ranambe adükarî hamîndî yagodomböe.

20 Ro sihamumbo nda hoafehapurî, sihamundî mbumundî hohoanîmo ranai ahînümbî hohoanîmo yamundu-rundeimbî nindou-anemo asu Farisi nindou-anemo ranahamundî mbumundî hohoanîmo ranahambo ḡḡasündîfekoateayo ana, se ḡḡîrî God ḡḡîndî hîfandarandî ranî-hoarehî nîmandîmo, ḡḡa wanî.”

Nindou ḡḡîndî hohoanîmo ranahandî yamundîfe hoafî

(Ruk 12:57-59)

21 “Se hîmborîyomombo-anemo horombo sihamundî amoao ai hoafî ra masowandümo. Yare hoafîyohü yahoya, Se yowanî nindou hîfokoeffoanî. Nindou düdi ai ḡḡorümbö hîfokoararirî ana, ahambo nindou yîbobore-randeimbî-mayu ranahandî hîmboahü semündü homboani, mehomö ra.

22 Nga asu hapo ro sihamumbo hoafehapuri nda, nindou düdi ai ahandi wandafi ranahambo nginindi himboahoeyu ana, sapo yibobore randeimbi-mayu ranahandi himboahü semündü homboani. Asu nindou düdi ai ahandi wandafi ranahambo yare hoafiyundühiya, Seana fifirife koate-anafi, ehundo ana, nindou ranahambo kansir bogori ranahamundi himboahü semündü homboani. Asu nindou düdi ai ahandi wandafi ranahambo yare hoafiyundühiya, Seana hohoan+mokoate-anafi, ehundo ana, nindou ranai hibadambo, hai ngoafambe homboani asu ranühi hai ahambo tikindirimboe.

23-24 Ranimboane asu se nini-moatükuni Godimbo saimbo fondi-mayo raniwami sihefembo safi hawamboyafihünda asu sihafi wandafindandi-mayo hoafi sihambo engoro ra hohoan+mondafühi ana, asu se nini-moatükuni Godimbo saimbomayafi fondi+kimi rando digoeffi hawa ngafi. Sapo sihafi wandafi-mayu ranidibo aboedi aboedindafine mbundinambo animbo sünguna ngafi sihafi sihefembo moatükuni-mayo ra Godimbo dabado.

25 Asu nindou ngörü ai sihambo papi-hoafiyoninimbo mbüsü haya yibobore randeimbi nindou ahambo sowanimbo hombo sihambo ndemündüninani ana, se nimai ngafi nafini aboedi aboedindafineandi. Nga asu hibadambo sihambo ai papi-hoafi ranambe sindeaninimbui. Asu se ranambe efoandi ana, asu ai sihambo yibobore-randeimbi ranahandi warambendeaninani asu ai ndemündünini prismanindi warihündeaninani asu ai sihambo karabusambe hin+ngindeaninimbui.

26 Ro sihambo anihondumbo-anahi hoafehanini. Asu se sihafu papu hoafu ranahambo kaku sihefekoateayafu ana, asu se nguiri karabus ra hiniingindo hawa aboedambondafuandi, nga wani. Nga se moani rando karabus ranambe nimboamboayafu.”

Nimorehi ngoru semindiyamundife hoafu

27 “Se himboriyomombo-anemo horombo yaru hoafiyomonduhu yahomoya, ‘Se yowani nimorehi sishimo asu nindowenihu birabiripoani,’ mehomu.

28 Nga asu hapo ro sihamumbo hoafehapuri nda, nindow dudi ai nimorehi hoeire haya ahambo hohoanareandi ana, nindow ranai ahandi ngusufoambe nimorehi sishimoyumboani.

29 Ranimboane asu sihafu himboaru mamu ranai randeaninani se moaruwai hohoanimondafanu ana, himboaru ra hundandifu ragu pindowandi. Himboaru mamu ranahambo yangiri ragu moenda pife ranane aboedayo, nga asu munguambo fi ra haiambe ho ana, aboedu hamindiyopoani.

30 Asu sihafu wari mamu ranai randeaninani se moaruwai hohoanimondafanu ana, wari ra kandandifu pindowandi. Wari mamu ranahambo yangiri ragu moenda pife ranane aboedayo, nga asu munguambo fi ra haiambe ho ana, aboedu hamindiyopoani.”

Nimorehi semindhunda hiniingife yamundife hoafu

(Matyu 19:9; Mak 10:11-12; Ruk 16:18)

31 “Asükaiyo horombo hoafi ra yare hoafiyowohü yahoya, Nindou düdi ai ahandi nimorehi ranahambo moi yahuhî hîningîfembo mbüsü ana, ai nimorehi ranahambo hîningîfe hoafi pepafihî sürü papîndandühi anîmboya, Ro nimorehi ndanahambo hîningîfembo anahî, mbüsü, mehomo.

32 Nga asu ro hapo sîhamumbo hoafepurî nda, nimorehi ranai nindou ngorü-dîbo hokoateyowanî, asu ahandî nindowenihî ai moi yahuhü hîningîreanda asu ai nindowenihî ngorü aserîmîndo ana, nindou ranai nimorehi semîndî ahîni ra gogonîmbo-foareandühani.”

Se hoafiyowohüya, Nîmoamo nda, yahopoanî

33 “Asükaiyomo se hîmborîyomombo-anemo, horombo sîhamundî amoa ranahamumbo yare hoafiyowohü yahoya, Se tîkando hawa hoafîndafühi nîmoamo nda mbîsamboyafî. Nga asu se nîni moatükunîmbo dabarîfihî nîmoamo nda yahombo mbîsafombo ana, se moanî anîhondümbö mamanîmbo randowadühi amboanî Adükarîndî hîmboahü yahurai dabarîndafoandî, meho.

34 Nga asu ro hapo sîhamumbo hoafepurî nda. Se nînimbo dabarîfihî nîmoamo nda yahopoanî, nga wanî. Se sünambe ranahambo dükefihî nîni-moatükunîmbo ngînemîndühi dabarîfepoanî. Nga sapa sünü ranana Godîndî munju moatükunî ra hîfandîyo nîmarîmbo fondane.

35 Asu se nînimbo dabarîfihî hîfî ndana-hambo dükefehümbö dabarîfepoanî. Nga hîfî

ranana sapo God ai nimoamo ahandi fondi wami nimarumbo hifi rani-fihani tajari türe amaru. Asu se Serusarem ngoafi ra ndüri dükefih rani-fih dabarife poani. Nga Serusarem ranana Adükari Bogorindi ngoafane.

³⁶ Asu nine-hoafi ranahambo nginemin dimbohünda mbirofih kife dabarife poani. Ngiri shafihoi mbirinani mamamboani ra randowadani kifohindo asu nimbandi ndandi, nga wani.

³⁷ Se yini ehomo ana, yini yangiri yini mbisimo. Se wani ehomo ana, wani yangiri wani mbisimo. Rani-hoafi ra moani ndearane. Nga nine-hoafi rani-fih türe haya aho ranahambo se hoafemo ranana Satanindi-mayo hohoanimoane.”

*Se nindoumbo simbori moaruwaimbofepoani
(Ruk 6:29-30)*

³⁸ “Se himboriyomombo-anemo hoafi ra yare hoafiyowohü yahoya, Nindou ngörü ai shafi himboari nikondeandani simbori amboani ahandi nikondowandi. Asu ai shafi yahafi kaboadeandani simbori amboani ahandi kaboadowandi, meho.

³⁹ Nga asu hapo ro shamumbo hoafehapuri nda, nindou ai shambo moaruwaimbondeaninani asu se simbori moaruwaimbondiworimboyafi, nga wani. Nindou ngörü ai shafi koeho ra pakarindiheninani asu ngörügoanini amboani ahambo hihirindowandi.

⁴⁰ Nindou düdi ai shafi wari ambeimbi hoeari ra ai ndahamindi yahu haya shambo papi hoafifembo randifiyuwani ana, asu shafi

ngisihari hoeari ngorü ranambo kameihi dabado.

⁴¹ Nindou ai ahandi napo semindimbo, Se wandi napo ra ndowandifi hawa mamikiromita nafi gebuai ra ngafi, mbüsuani ana, asu se ngorü kiromita nafi gebuai ra tapandandifi hawa napo ra ndowandifi ngafi.

⁴² Nindou ngorü ai sihambo nini moatükunimboyu düdündüfininani moani ahambo dabado. Asu nindou düdi ai sihafimayo nini-moatükunimboyu semindi mburumbo saimbo mbüsüwaningiri ahambo daboadi hihindiwori.”

Hürütümbi nindoumbo ngunindimbofembo yamundife hoafi

(Ruk 6:27-28, 32-36)

⁴³ “Se himboriyomombo-anemo hoafi ra yare hoafiyowohü yahoya, ‘Se sihafingunindambüri ranaheimbo hohoanimo pandowandüri asu sihafihürütümbi nendi-mayei ranaheimbo moaruwai moaruwaimbo ndoandüri,’ meho.

⁴⁴ Nga asu hapo sihamumbo ro hoafehapuri nda. Nindou sihamundi hürütümbayei ranaheimbo se hohoanimo pandundüri asu nindou sihamumbo moaruwaimbo-arihindi ranaheimbohünda Godimbo didibafindafundi.

⁴⁵ Rananimbo se sapo sihamundi Ape God sünambe amaru ranahandi nimorinimgomboemo. Sapo ahandi hüfhamindi ra ai nindou moaruwai-anei asu aboedanei ranaheimwani ai rareandaniboaifoareandühane. Asu ai hoe ra rareandaninindou moaruwaiyei

ranaheiwami peyo asu nindou mbumundayei ranaheiwami amboani peyo randühane.

⁴⁶ Asu se nindou sïhamumbo aboedi hohoanïmoyei rïhündeimbiimbo sïmbori aheimbo aboedi hohoanïmoemondürï ana, ranïmbo asu God ai sïhamumbo ninï-takinï madagapurïyo? Nindouyei-mayo takis kaki sowandümo-rundeimbi aiamboani yahurai yaru arundi.

⁴⁷ Asu se sïhamundi wandafi ranaheimbo yangrï hïhïfaründürï ana, asu sïhamundi hohoanïmo ra nindou amurï ranaheimbo nüngundo ñgasündïmandowora? Nindou sapo Godïmbo fifirïfekoate-mayei ranai ranï hohoanïmo se sünguarundi ra aiamboani süngurïhindühanei.

⁴⁸ Ranïmboane asu se moanï mbumundi hamïndï hondü nïngomo sapo sïhamundi Ape sünambe moanï mbumundi hamïndï hondü anüngu nou.”

6

Nindou ñgorümbö fehefembo hohoanïmoane

¹ Sisas yahuya, “Se hïbadümbö! Se sïhamundi aboedi ratüpurï ra nindou hïmboahü randundanï asu nindou ai hoeindïhimboyei, ñga yowanï. Se ra süngu yaru randundanï ana, asu se ñgrï aboedi takinï moatükunï sïhamundi Ape sünambe amarundi-mayo ra ndowandümo, ñga wanï.

² Ranïmboane asu se ninï-moatükunïyo nindou napokoateyeimbi ranaheimbo saimbo mbïsafïmbo ana, asu se nindou ñgorümbö yïnafoaimbohündambo, Se wambo

horombondafo ngafani animbo nindou munnguambo hoeimbiri+hindiramboane, mbisamboyaŋi. Se nindou yafuiyambo horombo aho nou refe weindahi weindahiyohopoani saposapoyambu yafambeimbi nindou ai rawarundi nou. Nindou ranai Suda-yafe rotu worambe asu nafi bogori sūngu yinafoai tüturu houmbo homo-arundi, nga se ai rarundi nou refepoani, nga yowan. Nindou ranai rawarundi ranana saposapoyambu amuri ranai yihoeŋimboya, Aiana moani nindou aboedi hamindanemo, mbiŋseiya yahomombo-anemo rawarundi. Ro sihamumbo anihondumbo-anahi hoafayahi nda, nindou ranai ana takini ahamundi ra ai ndeara sowandūmombo-anemo.

³ Nga asu se nindou napokoateyeimbi ranahambo farihefimbo hohoanimoandafūhi ana, dibo animbo ahambo fandihawori asu sihafi fikimnindi-amboani nimoatükuni se rawarowandi ranimbo ai fifirifekoatembeyeamboane.

⁴ Ranimboane asu sihafi saimbo hohoanimo ra dibo yanngoromboane. Rananimbo asu sihafi Ape saposapoyambu nini-moatükuni dibo engoro ra hoeire-andeimbi mayu ranai simbori sihambo takini masihendi-mayo ra daganinimbui.”

Godimbo didibafife yamundife hoafi

(Ruk 11:2-4)

⁵ “Se Godimbo didibafindefundūhi saposapoyambu yafambe hoafūmbi nindou rawefundi nou randafumboemo. Rani nindou ana munnguambo nindou ai yihoeŋimbo hoeimbiri+himuna yahomo houmbo-anemo. Suda-yafe rotu

worì munḡuambo asu nafi tüküfhi aho ra botiyafu weindahì nìḡgomombo Godimbo didibafimbo hohoanìmoyomondühanemo. Ro sihamumbo anihondumbo-anahì hoafayahì, nindou ranai ana takinì ahamundi ra ai ndeara hifì ndanühünda sowandümombo-anemo.

⁶ Nga asu se didibafifembo mbisafombo ana, se worì safambe keboao ḡgüfì yipurì pando hawambo animbo sihafì Ape moanì dibo amaru ranahambo didibafìndafoandì. Rananimbo asu sihafì Ape sapo nìne-moatükunì dibo enḡoro ra hoeireandeimbi-mayu ranai simborì sihambo takinì daganinimbui.

⁷ Se didibafìndafundani Godimbo fifirife-koateyeimbi nindou rawarìhindì nou randafundümboemo, ḡga yowanì. Nindou ranai Godimboya, Ai yìhoefì hoafì hìmborìndümbui, sei hehi moanì afìndì hoandarì hoafì hoafìyeihì didibafehindì. Nga se yahurai Godimbo moanì fifirife-koate hoafì afìndì didibafìndafu-mboemo, ḡga yowanì.

⁸ Asu se ranì-nindou yahuraindìmondühì ahamundi-mayo hohoanìmo ranì-süḡgundümboemo, ḡga yowanì. Sihamundi Ape ai nìne-moatükunì semìndimbo hohoanìmoayomo ranahambo se ahambo düdufekoateyomondambe fifireamboane.

⁹ Se didibafifembo mbisimombo ana, ndandu houmbo animbo didibafìndafundi,

Yìhoefì Ape sünambe amarifì,
sihafì ndürì ranahambo moanì ahinümbì
hamìndìmbeyowamboane.

- 10 Sɪhafiŋ ɳgɪnɪndɪ hɪfandarandɪ ra ndühɪ mbokoso-amboane.
Se hohoanɪmoayafɪ süŋgu yangɪrɪ hɪfɪ ndanühɪ süŋgufemboane
sapo sünambe-amboanɪ süŋguarundɪ nou.
- 11 Yɪhoefɪmbo sesɪ ndanɪ sɪmboanɪ sesɪmbo sɪmogodühɪ ndawamunɪ.
- 12 Se yɪhoefɪmbo nɪne-moatükunɪ moaruwai ramarɪhundɪ ranɪmbo amboawiyeyi mbɪsafɪmunɪ
sapo ro nindou ai moaruwai yɪhoefɪmbo rarɪhimuna aheimbo amboawiyeyi sefɪ arɪhundɪ nou.
- 13 Se yɪhoefɪmbo refe hoefɪmunɪ moatükunɪ ranambe ndowandɪfɪmunɪ ɳgamboyafɪ,
ɳga se yɪhoefɪmbo moaruwai nendɪ ahandɪ warambeahɪndɪ aboedühɪ ndowandɪfɪ hɪnɪɳgɪndowamunɪ, mbɪsɪmo.
- 14 Nindou ai sɪhamumbo moaruwaimbo-rɪhipuranɪ asu se ranaheimbo amboawi ehomondürɪ ana, asu sɪhamundɪ Ape sünambe amaru ranai-amboanɪ sɪhamundɪ moaruwai hohoanɪmo ranahambo amboawi mbüsumbui.
- 15 ɳga asu se nindou ɳgorümbo ranahambo amboawi yahokoateyomo ana, asu sɪhamundɪ Ape sünambe amaru ranai amboanɪ ɳgɪrɪ se nɪne-moatükunɪ moaruwai rarumboemo ranahambo amboawi mbüsü, ɳga wanɪ.”

Sesɪ wehɪsao yamundɪfe hoafane

- 16 “Asu se nɪnɪmbo sesɪ wehɪndɪmondühɪ ana, se ɳgusümboarɪ sɪhamundɪ ra amomɳgo-amomɳgondɪmondühɪ wembombofi ndɪmboemo yimbu yafambeimbɪ nindou rawefundɪ nou, ɳga yowanɪ. Nindou ranai

wembombofiayomo houmbo ai nindou hĩmboahũ hoahoangomondũhanemo nindou ai ahamumboya ai ana sesi wehiyomondũhanemo, mbĩseiya yahomo houmbo. Ro sihamumbo anihondũmbo-anahi hoafehapuri, nindou ahamumbo aboedanemo aseĩ ana, ai ranihũnda ahamundi takini sowandũmombo-anemo.

¹⁷ Nga asu se sesi ra wehindafuhi ana, sihafĩ ngusũmboari ra popoainda asu mbĩro sibada mbundambo animbo ngafi.

¹⁸ Rananimbo nindou amuri ai ngiri sihambo fifirĩndihini se sesi wehayafi ranahambo. Nga sihafĩ Ape sapo dibo anũngu ai yangiri animbo fifirĩndeaninimbui. Rananimbo asu sihafĩ Ape sapo nĩne-moatũkunĩ dibo engoro ra hoeirean-deimbi-mayu ranai sihambo takini masihendi-mayo ra daganinimbui.”

Napo afĩndĩ sũnambe mbenjori

(Ruk 12:33-34)

¹⁹ “Se hifi ndanuhi niŋgomombo moani ŋginiĩndĩ napo ra sihamumbo pũpindu gafomboemo. Hifi ndanuhi ana nĩne-moatũkunĩ engoro ra kidaboari ai taparuhi, sami ai sesi, asu hũmbuhũni nendi ai worĩ birĩhehi sahũmũndi raraorĩhũndũhanei.

²⁰ Nga asu se sihamundi ŋginiĩndĩ napo ra se sũnambe animbo pũpindu gafomo. Ranuhi ana ngiri kidaboari ai tapanduhi, sami ai dedi asu hũmbuhũni nendi ai worĩ birĩndĩhehi ndahũmũndi raro ndũhũndĩ, ŋga wanĩ.

²¹ Nga sihafĩ aboedi napo ra pũpira hafo yangorowohũ ranuhi animbo sihafĩ ngusũfo amboani kũndarĩmboe.”

*Fi ranahandî si
(Ruk 11:34-36)*

22 “Himboarî ranana sîhafî fi munquambo ranahandî ram hai nouane. Sîhafî himboarî ranai sîrarîhoayo ana, asu hohoanîmo sîhafî fiambe munquambo ranai si nahuraindîmboe.

23 Nga sîhafî himboarî ranai moaruwaiayo ana, asu hohoanîmo sîhafî fiambe munquambo ranai nîmbî nîmandîmboe. Asu si sîhafî fiambe amaro ranai nîmbî nouayo ana, nîmbî ra moaruwai hamîndîndîmboe!”

*Nindou ngorü ai ngîrî yimbu bogorî nindouyafandî ratüpurîndu
(Ruk 16:13)*

24 “Nindou ngorü ai ngîrî yimbu bogorî nindouyafandî ratüpurîyu randeimbî nûngu. Nga nindou ranai ana bogorî ngorü ranahambo moaruwaimbondirühî asu ngorü bogorî ranahambo dîboadondirümbui. Ai ngoründî hoafî yangîrî sîngundeandühî asu ngoründî hoafî daboadanambo-ndeambui. Se ngîrî God asu kaki mamî ngusüfoambe hohoanîmo pandowapîrî.”

*Ngusüfo puküyowohü afîndî hohoanîmoyo hoango hoafî
(Ruk 12:22-31)*

25 “Ranîmboanahî ro sîhamumbo hoafehapurî nda, se sîhamundî yangîrî nîngombo ranahambo afîndî hohoanîmo-ndîmboemo. Se yaru hoafiyomondühîya, Sîhîrî nîni-moatükunî madagüdifî? asu Sîhîrî nîni-moatükunî mandîmîndefî? mbîsîmboemo. Asu sîhamundî

fi ranahambo ngiri afindi hohoani+mondimondühiya, Sihiri nini moatükuni magüdühu? mb+simboemo, nga wani. Yangiri niŋgombo ra ai sesi moatükuni yangri+yopoani. Asu fi ra ai yihuru moatükuni yangri+yopoani.

²⁶ Asu awi se ndu nimoamo ahahabodei ranaheimbo hoeiründüri. Ndu ranai ana moai nini+moatükuni hoari hifi karihi, sesi yimunguri+hümündi hei sesi wori ranambe gugurihi sihehi raraorihündi. Nga sihamundi Ape sünambe amaru ranai-ani aheimbo sesi sagadürühi hifandandüri arandi. Se ndu ranaheimbo ngasündündüri houmbo ndeari hamindanemo.

²⁷ Nga asu nindou sehündi ranai-amboani ngiri moani ahandi hohoani+mo ranambo yangiri ahandi yangiri niŋgo ra sühinde ngu!

²⁸ Asu nimboe se hoeari napo ranimbo afindi hohoani+moemoa? Awi se amindafuri ahuri tükufe ninouayo ranahambo hoeiru. Ai ana moai tiŋiri+foyeihä momo yibüdühi rihündi, nga wani.

²⁹ Nga asu awi ro sihamumbo hoafehapuri horombo nindou adükari bogori Soromon amboani ai yihuru napo moani simbafi hamindi+mayusi, nga asu ai moai hoeari ra ahuri moani aboedi himboyo haya tütüküyo ninouayo yahurai yihururamüdu.

³⁰ Wohi amindafurambe amaro haponda ra asu sümbo siambe hifitiri+yimindi haiambe pütifemboane. Moaruwai yahurai wohi ranamboani God ai ahambo aboedi yihurure hininŋareandi ana, asu ai sihamumbo amboani yihurundeapurümbui. Se yihuru ranahambo

afɪndi hohoani+moyomo, nga sihamundi anihondümböfe hohoani+mo ana akidou ane!

³¹ Nga asu se refe afɪndi hohoani+moyomondühiya, Nahani+hünda sesi yihoefi ranai tükümandife? Yihoefi simindimbo moatükuni amboani? Asu yihoefi hoeari napo amboani? Rani-moatükuni ranahambo yahurai afɪndi hohoani+moyo hoangopoani.

³² Yahurai rani hohoani+mo ranana nindou Godimbo fifirifekoate-yeimbi-mayei rananei ai yahurai rarihi hohoani+moyei hei arihündi. Sihamundi Ape sünambe amaru ranai rani-moatükuni se semindimbo hohoani+moayomo ra ai fifire türüfoare-amboani.

³³ Asu se sapo God ahandi hifandarandane asu ahandi mbumundi hohoani+momayo ranane rani-boatei-animbo se hohoani+mondimo hoangomo. Rananimbo asu rani+wami amuri bidifiri moatükuni ranamboani ai rani-moatükuni kapeihi ndaiyapurumbui.

³⁴ Ranimboane asu se nini-moatükuni sümbo tüküfemboayo ranahambo afɪndi hohoani+mondimboemo. Nini-moatükuni sümbo tüküfemboayo sümbo se ranahambo hohoani+mondimo. Mamami si ranai moani ahandi tiñirifo rani-simboani ndearane,” mehu.

7

Nindou ngorumbo ahandi niñgo ranimbo yibobofepoani

(Ruk 6:37-38, 41-42)

¹ Sisas yahuya, “Se nindou ngorumbo yibobondündürimboemo. Hibadumbo, nga sihamumbo asukai hihindife yibobo-ndeapurimboe.

2 Sapo se nindou ŋgoründi hohoanimo yiboboarundi rani simogodühi animbo God ai-amboani sïhamundi hohoanimo yibobondeapurümbui. Sapo se nindou ŋgorümbo yimbumarundi mamï rani simogodihü God ai sïhamumbo yimbundeapurïmbui.

3 Nïmboe asu se sïhafi wandafi ranahandi himboarambe düdübudi akïdou apaiaro ra hoeiarowori, ŋga asu nïmoko afïndi sïhafi himboarambe amaro ranahambo awi se moai fïfïrowandiyo?

4 Asu se nünguro hawamboyafi sïhafi wandafi ranahambo raro hoafi yafühïya, Wandafi, sïhafi himboarambe düdübudi ra hündihehea samboanahi, asafi, ŋga asu sïhafi himboarambe nïmoko ra nüngumando-a?

5 Awi seana yimbu yafambeimbi nindou-anafi! Se boatei sïhafi himboarambe nïmoko ra hündandifi raguanambondo hawambo animbo asu sïhafi wandafi-mayu ranahandi himboarambeahïndi düdübudi akïdou ra hündïhoefïndo.

6 Se Godïndi moatükunï ra yafori moaruwaimbo dïgoemboemo, ŋga asu ai hïhïrïndahïndühi sïhamumbo kündarimboyei. Asu sïhamundi nïne-moatükunï aboedi-mayo ra moateiyei wagabe pindumboemo, ŋga asu ai tïŋarïnambo anümi boagïndühi dïgegimboyei.”

Nindou ai Godïmbo dïdïbafehïndi ana, dagadürïmbui

(Ruk 11:9-13)

7 “Se düduyafu arundi ana, dagapurümbui. Se kokoru arundi ana, hoeindumboemo. Se

pɪrako pɪrako arundi ana, yipuri sɪhamumbo sɪbɪdɪhepurimboe. Asu dɪdi ai pɪrako pɪrako arandi ana, ahambo yipuri sɪbɪdɪhoemboe.

⁸ Nga nindou dɪdi ai dɪdufi arandi ana, ndemɪndɪmbui. Asu dɪdi ai kokora arandi ana, hoeindeambui. Asu dɪdi ai pɪrako pɪrakora arandi ana, ahambo yipuri sɪbɪdɪhoendombue.

⁹ Nindou sɪhamumbo mbɪsɪmo ahandi nɪmori ai mbanɪmbo sao yahumbo dɪduwefindo ra ahambo moani nɪmoei meŋgoro ra madagadoyo?

¹⁰ Asu ahandi nɪmori ranai kinimbo dɪdufindoani ra ahambo amoasiri madagadoyo?

¹¹ Se nindou moaruwai-anemos, nga se sɪhamundi nɪmori ranaheimbo aboedi moatukuni yangiri sabuduri arundi. Yahurai animbo sɪhamundi Ape sunambe amaru ranai nindou dɪdi ahambo dɪduefiyu ana, ranahambo aboedi moatukuni dagadombui.

¹² Muŋguambo moatukuni hohoanimo ra nindou amuri ai sɪhamumbo yahurai rambirihimuni ayahomo yahurai hamindi animbo se moani aheimbo randunduri. Rani-moatukuni hohoanimo ranana Mosesindi ahinumbi hohoanimo asu Godindi hoafi hoafiyomo-rundeimbi-yomondi yamundi fe hoafimayo ranahandi nɪmindane.”

Nafitambe akidou nafi ho

(Ruk 13:24)

¹³ “Nafitambe akidou rani nafanimbo se kebou ngomo. Sapo nafitambe adukari ahandi nafi fuiriyandeimbi ranana moaruwaimbo ngoafinamboane aho. Nga nindou afindi ai nafi rani-sungu hei rihunduhanei.

14 Nga yipurì nafi tambe hihiforeandeimbi ranai akidouyo haya asu ahandi nafi tinjumbane. Nga nafi ra yangiri koadürümbo ni ngombo nafane aho, nga ranane asu nindou yimbu mamì yangiraneì ai nafi ranahambo hoeir hindühi rani-süngu ahei.”

*Nimi nimindi asu ahandi hisi ranane
(Ruk 6:43-44; 13:25-27)*

15 “Godindi hoafi tikai hoafiyomorundeimbi nindou ranahamumbo awi se hibadumbo. Moanambühi sipsip himboari hoafendi himboemo nahurai sihamumbo sowana asifomo, nga asu wagabe ragu ana nimambeahindi yaforanemo.

16 Se ahamundi ratüpuri ranambo ahamundi hohoanimo fifirindumboemo. Nga anginaniti hoari thoarümbi wofì nimindi rani fihì hisimandiyo? Asu hoandasüfo sosoweimbi werifoai nimindi rani fihì hisimandiyo? Ra wani.

17 Nga sapo nine-nimi aboedayo ranai aboedi nimi hisi yangiri hisindimboe. Asu moaruwai nimimayo ranai moaruwai nimi hisi rani yangiri hisindimboe.

18 Nga asu moaruwai nimi rani fihì ngiri aboedi nimi hisi ra hisindo. Asu aboedi nimi rani fihì ngiri moaruwai nimi hisi ranai hisindo, nga wani.

19 Munguambo nimi ranai nimindi rani fihì moaruwai hisiyowanì ana, ahambo hifitiriyimindi haiambe mandifeyowohane.

20 Ranimboane asu se Godindi hoafi tikai hoafiyomo-rundeimbi ranahamumbo ahamundi ratupuri hohoanimo ranambo fifirindupuri.

21 Se yaru hohoanimo-ndimondühya, Munguambo nindou ai wambo hoafiyehi, Adukari Adukarayeri ranai God sunambe hifandarandi ranambe gagusimboyei, mbisimboemo, nga wani. Nga nindou didiyei ai moani wandi Ape sunambe amaru ranahandi hohoanimo süngurhi arihundi ranai yangri animbo God nginindi hifandarandi ranambe keboehimboyei.

22 Nga asu yibobofembo si ranai tukufeyoambe animbo nindou afindi ai dukandihindiri hoafindeih animboya, 'Adukari, Adukari, sihaf ndurinamboyefi Godindi hoafi ra hefi wataporimbo-rihundühi bokarihehu marihundi. Sihafi ndurinamboyefi moaruwai nendi nindouyei fiambeahindi raguanambo-rihundühi hepünifeimbi moatükuni rarihu marihundi,' mbiseimboyei.

23 Rananimbo asu ro hoafindahühi animboya, 'Ro moai siheimbo fifirhearü. Moaruwai hohoanimo ratupuriyei rühundeimbi nindou-anei. Wambo sowana ndühi sinipoani, nga andai ragu ngei!' mbisamboyah.

*Worimborini rindeimbi nindou yimbu
(Ruk 6:47-49)*

24 "Asu, nindou düdi ai wandimayo hoafiyaheimbi hoafi ranahambo himboriyu mburambo asu ai rani-sünguareandi ana, nindou ranai sapo fifireandeimbi nindou ai

ahandi wori kambohoani nginindi raniwami worimboarandi nahurai-ani.

²⁵ Asu hoe afindi ranai hoeyowohü, hohoambu afindi ranai tüküfeyowohü weri ranai wori ranahambo fandi hendühanesi, nga asu wori ra kambohoani fondarimbo-wambo moai birefoai hifini peyo.

²⁶ Asu nindou düdi ai wandi-mayo hoafiyaheimbi hoafi ranahambo himboriyu haya asu ai rani-süngufekoateayu ana, nindou hohoanimoate-ani. Sapo nindou wori moani kambohoani kaihuri yangiri raniwami worimboarandi nahurai-ani.

²⁷ Hoe afindi ranai hoeyo, hohoambu afindi ranai hohoambuyo, asu weri afindi ranai wori ranahambo fandi henda asu wori ranai birefoai peyowohane rani-moatükuni ranambo. Wori ra birefoendi ranana moani moaruwai hamindi hondane!" mehu.

²⁸ Sisas ai hoafi ranahambo hoafiyu kiki maramünda, nindou afindi ranai ahandi yamundife hoafi himboriyei-ani mayowa mahepühendi.

²⁹ Nga Sisas ai moai ahinümbi hohoanimo yamundu-rundeimbi nindou yahurai tüküfi yamundeandüri, nga ai moani rani-poanimo nginindinamboyu aheimbo yamundi-mareandüri.

8

*Sisas ai nindou mihaniho angünümbi
aboedimariri
(Mak 1:40-44; Ruk 5:12-14)*

¹ Sisas ai yamundi^{fe} hoafi^{ra} hoafi^{yu} haya hifi^{wafu-mayo} rani^{-wamini}ndi^{hifina} mahanua, awai nindou ranai ahandi^{sungu} tumareandi.

² Rani^{yu} asu nindou mⁱmanⁱhoeimbi^{-mayu} ranai Sisas^{mboso} tukufi Adukarani yahu ho⁻hoan^{moyuhu} yiri^{yimbu} pusⁱreapⁱri^{ahandi} fikⁱmi^{piyu} ni⁻maruhⁱ hoafi^{yundowohu} yahuya, “Adukari, se refembo hohoan^{mondafuhi} ana, wambo aboed^{indowandiri},” mehundo-amboyu.

³ Asu Sisas ai warifi hu nindou-mayu ahambo sundiruhⁱ hoafi^{yuhu} yahuya, “Yini, ro randⁱheamboyahisi. Nga se haponda aboedⁱ tukuyafo,” mehuamboyu. Asu moani mamⁱhari rani^{-simboani} nindou ranai mⁱmanⁱhoeimbi^{-mayuhundi} aboedⁱmefiyu.

⁴ Rani^{yu} asu Sisas ai ahambo hoafi^{yunduh}i yahuya, “E, Se nduhⁱ himboriyafi! Ndanimoatukuni ndanahambo se nindou amurambo hoafi^{ndamboyafi}. Nga se moani ngafi Godimbo sihai-randeimbi^{nindou-mayu} ranahambo animbo sihafⁱ fi ra nafuindafi. Asu Godimbo sihefembo moatukuni Moses refemboane mehu ra randowandi ai hoafi^{-mayu} sungu. Ranimboane sihafⁱ fi hoeari anguni ra mun^{gumayo} mbi^{sei}-amboane,” mehundo.

*Sisas ai Romihundi amiyomondi bogorindi ratupuriyurandeimbi aboedimariri
(Ruk 7:1-10)*

⁵ Rani^{yu} asu Sisas ai Kaperneam ngoafambe tukufiyuwane Romihundi ami-yomondi bogori ai ahambo ranuhⁱ hoeiriri hayambo Sisas ai mbi^{far}ihendiri yahu haya dudu dudumaruri.

6 Ai yare hoafiyundühi yahuya, “Nindou Adükari, wandi ratüpuriyu-randeimbi nindou ranai angünimbo worambe mbeḅguri. Ai ahandi tinarı yifıyo haya asübusi afındi semündü haya mbeḅguri,” mehundo-amboyu.

7 Asu Sisas ai hoafiyundühi yahuya, “Awi ro ḅga ahambo aboedındıhinimboyahı,” mehundo-amboyu.

8 Asu simborı ai hoafiyundühi yahuya, “Nindou adükari, ḅgırı se randaföandı. Ro ndearı hamındıyahı anımbo se wandi worambe keboao maḅgüfi. ḅga se moanı hoafi yangırı anımbo hoafındafanı amboanı asu wandi ratüpuriyu-randeimbi ranai aboedımbiyu-wamboane.

9 Ro-amboanı wambo hıfandıyındırımbo nindou ami bogorı adükari nüḅguwanı anahı asu ami bıdıfırı ai wandi hoarehanemo anıḅgomo. Rananahı asu ro nindou ndanahambo, Se hafı, asahando ra ai huhani, asu nindou ḅgorü ranahambo, Se sühüfi, asahı ra ai süfuhani. Asu nindou wandi ratüpuriyu-randeimbi ranahambo, Se ranı-moatükunı raro, asahı ra ai moanı rareandıhı,” mehundo-amboyu.

10 Asu Sisas ai ranı hoafi ranahambo hımborıyu haya, hepünüfihı nindou afındı ahandı süḅgu tümareandı ranaheimbo hoafiyundürühi yahuya, “Ro sıheimbo hoafehandürı, horombo ro moai nindou mamı Israer ḅgoafi-hündı ndahurai anıhondümbo-reandeimbı nüḅgua hoeırıhinı.

11 Awi ro nda sıheimbo hoafehandürı, nindou afındı bıdıfırı ai hüfıhamındı süfuanıpoedı asu hüfıhamındı hanüwanıpoedı ranai fandıhi

sesesi fondi manıngo ranıkimı Abraham, Aisak asu Sekop babıdı God ıgıınıdı hıfandarandı ranambe nımandeimboyei.

¹² Nga asu sapo hıfandarandı ranambeahıdı nendi-mayei ranaheimbo anımbı nımbı nımarıwanı ndemündündürı pindeiranı ranühi ai hasıheindeihı ahei yahafı hitıhümboyei,” mehündürı.

¹³ Ranıyu asu Sisas ai ami-yomondi bogorı ranahambo hoafıyundühı yahuya, “Se ıngoafınambo ıgafı, ıga asu se nıne-hohoanımo raro anıhondümbı-arowandı ranı-süngu anımbı sıhambı randeanınımbıoe,” mehundoamboyu. Asu moanı hoafı nıngoambe ami-yomondi bogorındı ratüpuriyu-randeimbı nındou ranai aboedımeфіyu.

*Sisas ai Pitandı yamongoamıdı aboedımareandı
(Mak 1:29-31; Ruk 4:38-39)*

¹⁴ Refı mbura Sisas ai Pitandı worambe kefuai hıfuhünda Pitandı yamongoamıdı ranai fı hıfıyohü anğünımbı fondühı meıgorowa hoeımareandı.

¹⁵ Ranıyu asu Sisas ai ahambo watııarühı masündeanda anğünı ranai nımorehımbı hıningıre haya makosıfoandı. Ranıyo asu ai botıfe Sisasımbı sesi kanımarerı.

*Pitandı yamongoamıdı aboedımareandı
(Mak 1:32-34; Ruk 4:40-41)*

¹⁶ Ranıyo asu ranı nımbambe nındou bıdıfırı moaruwai nendi ahei fıambe nımarındüreimbı ranaheimbo Sisas sowana fıfırühümbıdıhündürı mahüsü. Ranıyu Sisas ai nındou ranahei

fiambeahindi moaruwai nendi ranaheimbo
hoafinambo yangiri raguanambo-mareandura
asu nindou rani angünümbi-mayei ranai
munguambo aboedimehindi.

¹⁷ Sisas ai rani-moatükuní ramareandi ra, sapo
Godíndi hoafi hoafiyu randeimbi Aisaia ai yare
hoafiyuhü yahuya,

“Ai ahandihoari angüní moaruwai síhefi ra
ndemündühi
asu síhefi rani-moatükuní ra raguanambo-
mareandi,” *Aisaia*
53:4

mehu rani símogodühi tüküfemboyo ramareandi.

*Nindou yimbu ai Sisasíndi süngu hombo
masafani*

(Ruk 9:57-60)

¹⁸ Sisas ai hoeireandane nindou afíndi
ranai ahandi fikimí rerembo mengoroamboyu,
asu ai ahambo süngururü-randeimbi-memo
ranahamumbo kuríhoe Gariri ra ngörü
hímborani baríhoemo níngomo yahumbo
hoafimayupuri.

¹⁹ Raniyu asu ahínümbi hohoanimo yamunde-
randeimbi-mayu ranai Sisasímbo-so tüküfi
hoafiyundühi yahuya, “Yamundo-randeimbi, se
nahaníniyo ahafi ra roana síhafi süngu hombo
yangíranahi,” mehundo-amboyu.

²⁰ Asu ai símborí hoafiyundühi yahuya, “Koko
ai ahei nímarí rambo ambe mbaníngondürí,
asu ndu ai-amboani ahei apo rambo ngerí
mbaníngondürí. Nga Nindou Hondü ro nímarí
apo rambo fondi-koate anahi,” mehuamboyu.

21 Ran+yu asu Sisasimbo süngurüri-randeimbi ñgorü ahambo hoafiyundühi yahuya, “Adükari, awi ro hihirindahe, nga wandi apembo boatei hifi kandihini heheambo animbo,” mehundo-amboyu.

22 Asu Sisas ai simbori hoafiyundühi yahuya, “Wambo mborai se süngundandiri didifi, nga nindou yifiyeimbi aheihoari yifi nimoko hifi kambireand-amboane,” mehundo.

*Sisas hoewerimbo hoafimayua afurimareandi
(Mak 4:36-41; Ruk 8:22-25)*

23 Ran+yu asu Sisas ai botambe farifi haya mahua ahambo süngururü rundeimbi ai ahandi süngu mamihomomo.

24 Asu ran+yomo ai botambe nafihifomondane nimai hoeweri nginandi ranai tüküfihikurihoe ranahambo yabadimarandi. Ran+yo asu bot ai nimarimondeimbi ranai ndeara himoni hanimbo yangirimayo. Nga asu Sisas ai dibo botimayo ranambe yapombofi haya apu.

25 Ran+yomo ahambo süngururü-randeimbi ranai ahambo hifomo yangirüwuri hoafiyomondühi yahomoya, “Adükari, yihofimbo farihawamuni. Sihiri ana ndeara yifombo yangiranefi,” mehomondamboyu.

26 Asu simbori ai hoafiyupurühi yahuya, “Se ra nimboe moani yahurai yihimboemo rana? Awi se akidou hamindi anihondümborurundeimbanemo,” yahupuri haya, botifi hoeweriyoyohoe ranai fifimiyowohü hanihafomarandi ranahambo rühi safikikindandifi mehua asu hoafi ningoambe munguambo moatükuni ranai afure pimayo.

27 Munḡuambo botambe mamarimo ranai hepūnafundūhi yaru hoafiḡyomondūhi yahomoya, “Nindou ndahurai nda n+nḡ nindouyu yahuraia? Asu hoeweri hoe hanḡ hafo marandḡ ranai moanḡ ahandḡ hoafi hḡmborḡyondo haya afurḡmareandḡ,” mehomo.

Sisas ai nindou yimbuyafandḡ fiambeahḡndḡ moaruwai nendḡ hemafoareandḡ

(Mak 5:1-20; Ruk 8:26-37)

28 Ranḡyu Sisas ai kurḡhoe ra gogoasūrūnḡ Gadara hḡfambe tūkūmefiyu. Ranḡyafanḡ asu nindou yimbu moaruwai nendḡ ahafandḡ fiambe nḡmarḡpḡreimbi ranai honḡuambeahḡndḡ tūkūyafḡne sḡnḡfanḡ Sisasḡmbo-so tūkūmefḡneandḡ. Nindou yimbu ranai moaruwai hamḡndḡ hḡmbomefanda asu nindou amurḡ ai ahafanḡmbo moai hei ḡgasūndḡhipḡrḡ rḡhūndḡ.

29 Ranḡyafanḡ asu ai pukūna heiyafandūhi hoafiḡyafandūhi safanḡya, “Godḡndḡ Nḡmori, se yḡhoehḡmbo nūḡḡufemunḡmboyafi? Yḡhoehḡmbo tḡḡrḡfo semunḡmbo safomboyafi sapo refembo si ranai awi moai tūkūfeyo, ḡga asu se yḡhoehḡmbo nūḡḡufemunḡmboyafi?” safanḡ dūdumefḡneando.

30 Ranḡ-fkḡmḡ moatei afḡndḡ ranai sesḡ sahūsi wakḡrḡhindūhi burḡyei.

31 Ranḡyei asu moaruwai nendḡ nindou yimbuyafandḡ fiambe mamarei ranai Sisasḡmbo dūduyahihūndūhi hoafiḡyohūndowohū seiya, “Se yḡhoefḡmbo nindou yimbu ranahafandḡ fiambeahḡndḡ hefoefemunḡmbo mbḡsafombo ana, moatei afḡndḡ burayei ranaheimbo

sowana ahei fiambefembo koandihawamuni,”
masahündoamboyu.

³² Asu Sisas ai moaruwai nendi ranaheimbo
yare hoafiyundürühi yahuya, “Se andai hei,”
mehündüramboyei. Asu ai nindou yimbumbo
hininḡirihipiri hehi moatei burimaye
ranahei fiambemehindi. Raniyei asu
moatei afindi burimaye ranai
hiripinini pipiyehanei himoni
pütapiyei hoe karühüsihü yifisafimaye.

³³ Raniyomo asu nindou sapo
moatei moanḡui mafandundi
ranai adükarinḡoafi mananḡo
raninambo fefou mahomo. Nine-
moatükuni nindou moaruwai
nendümbimefaninarahafanambo
tükümeferinani hoafi ra
wataporimbomarundi.

³⁴ Raniyei asu munḡuambo
nindou adükarinḡoafi ranühindambo-
mayei ranai Sisasimbo hoeifimbo
hei-marihündi. Asu ai hei hoeirihorühi
ahei hifi ra hininḡife hefe
ḡorüḡoanini hombo Sisasimbo
andai, sei hehi hoafimehündo
habodei.

9

*Sisas ai nindou tinari moaruwaimbü
aboedmariri*

(Mak 2:1-12; Ruk 5:17-26)

¹ Sisas ai asükaiyu botambe farifi
haya Gariri kurihoe ra barihoei
haya ahandi nḡoafi Kaperneamina
mahu.

² Nindou bidifiri ai Sisas
sowana nindou tinari moaruwaimbü
fondiwamimananḡuwa sahorimindei
mahei. Sisas ai nindou ranahei
anihondümbofe ra hoeire haya
asu nindou tinari

moaruwaimbü-mayu ranahambo hoafi+yundühi yahuya, “Wandi ni+morî, ngusüfoambe afurindo kündowandi. Si+hafi moaruwai hohoanimo ranahambo amboawi sambo-anahi,” mehu.

³ Rani+yomo asu ah+nümbi hohoanimo yamundu-rundeimbî ranai moanî ahamundîhoarî simborî hoafi+yomondühi yahomoya, “Nindou ndanai ana Godimbo moaruwaimbofe hoafi hoafi+mayu,” yahomo dibô hoafi+memo.

⁴ Sisas ai fi+fireandi nîne-moatükunî nindou ranai ahamundî hohoanimoambe wataporîmboarundî ranimbo. Rani+yu asu ai ahamumbo hoafi+yuhü yahuya, “Ni+mboe se hohoanimo moaruwai ra yahurai yaru ngusüfoambe hohoanimoemo rana?

⁵ Ro hoafi+yahühi sahiya ‘Si+hafi moaruwai hohoanimo ranahambo amboawi,’ asahiyo asu ‘Boti+yafô hawa hafi,’ asahiyo, yimbu ra hoafi+mbô ro ngî+nîndeimbanahi. Asu yimbu hoafi ra hoafi+mbô nahanîyo hi+nîngîrouayo asu nahanîyo ti+ñümbayo? Yi+bobo ro hoafi+ndahani anî+hondümbo tükündîfemboe.

⁶ Nga Nindou Hondü hi+fi ndanühi moaruwai hohoanimo ranahambo amboawi yaho hoafi ra ngî+nîndî hi+fundamboayu ranahambo ra anî+hondümbo nafuindamboyahî,” mehupurî. Rani+yu asu ai nindou ti+ñarî moaruwaimbü-mayu ranahambo hoafi+yundühi yahuya, “Se boti+yafô si+hafi fondi ra sowandîfi hawa worînambo ngafi,” mehundo-amboyu.

⁷ Asu nindou ranai aboedî botîfi haya ahandî worîna mahu.

⁸ Nindou afîndî ranühi burîmayei ranai Sisas

ramareandi moatükuni ranahambo hoeirahi hehi yihimbo sisirimehindi. Raneyei asu ai Godimbo adukarani sei hoafimehundo moani yahurai hamindi nginindi ra nindoumbo masendi sei hehi.

Sisas ai Matyumbo Se wambo süngurandiri mehundo

(Mak 2:13-17; Ruk 5:27-32)

⁹ Sisas ai ranihunda botifi haya nafini huhündamboyu, nindou mamihandih nduri Matyu takis kaki semündü-randeimbi ranai ahandih ratupuri worambe mamaruwa hoeimariri. Raniyu Sisas ai yahuya, “Se wambo süngurandiri,” mehundu-amboyu. Asu ai botifi haya ahandih süngu ndamefiyu.

¹⁰ Mamih Sisas ai worambe nimarumbo sesi sesühi nimaruanane, takis kaki sowandümo-rundeimbi nindou afindi raniyomo asu nindou moaruwai hohoanimoyomo-rundeimbi raniyomo ranai tüküme fundih. Sisas ai ahambo süngururü-rundeimbi-memo rani-babidimbo mamih sesi fondih mayo ranikimi guguriyafu mamarimo.

¹¹ Raniyomo Farisi nindou ai ranimoatükuni ranahambo hoeirunda mayoa, asu Sisasimbo süngururü-rundeimbi-memo ranahamumbo düduyafupurühi yahomoya, “Nimboe shamundih yamunde-randeimbi ranai yahurai nindou babidimbo mamih nimarimombo asesu rana?” mehomondamboyu.

¹² Asu Sisas ai hoafih ra himboriyu haya, simborih hoafiyupurühi yahuya, “Nindou angünikoate ana, dokta sowana moai heihündih, nga

nindou angüneimbanei dokta sowanambo hei arihündi.

¹³ Awi se ngomo Bukambe hoafi ndare hoafimayo ranahambo türüboadundi. Hoafi ranai ndare hoafiyowohü yahoya, 'Hipoambofe hohoanimo ranimbo-anahi ro yifirayahi, nga sesi moani sifehe hohoanimo ranimboyahipoani,' God ra-mehu. Ro tükümeheandi nda nindou aheihoarimbo mbumundi hohoanimoyefeimbanefi asei ranaheimbo mborai yahomboyahipoani, nga moaruwai hohoanimoyeimbi nindou ranaheimbo mborai yahomboyahi tükümeheandi," mehu.

Sisas ai sesi wehisaombo hoafi ra yamundimareandi

(Mak 2:18-22; Ruk 5:33-39)

¹⁴ Asu Son hundürirarü-randeimbimbo süngururü-rundeimbi nindou ai Sisasimbo-so tüküyafu düdururühi yahomoya, "Nimboe Farisi nindou babidimbo ro sesi ra wehisaoyefi, nga asu sishambo süngurunini-rundeimbi nindou aiana moai wehisaoyomo rundi?" mehomo.

¹⁵ Sisas ai ahamumbo yare hoafiyupurühi yahuya, "Nindou mamai ai nimorehi simbori ndemündü haya asu ahandi ngunindi sesesiyehi ranibabidimbo ni boadei-ambe ranai nindou ranahambo afindi hohoanimo-mandahünduyo? Awi ra ai ngiri randahindi, nga wani. Nga ngorü nindou ranai sesi ranambeahindi ndowarindümo ngorünambondurani ranisimboani animbo ahandi ngunindi-mayei ranai sesi wehisaondeimboyei.

16 Nindou mamî ai-amboanî moai wamîndafî hoearî ranai ambe nîngowanî asu sîmborî hoearî bîdîfirî kîkamündî ambe ranahambo pare kakîyu randî. Nindou ai sîmborî kîkamündîü wamîndafîfihî parareandî ana, asu wamîndafî hoearî ranai ambe afîndî hamîndî nîngomboe.

17 Asu nindou ai sîmborî wain hoe ra wamîndafî wain hoe nînihondî hoearî hîpîrî ranambe karareandî ana, asu hîpîrî ranai tîpondîfeyowohü asu wain hoe ranai keboendühi hîpîrî ranai moaruwaimbo-ndîfemboe. Nga sîmborî wain hoe ranana sîmborî hîpîrambe anîmbo kefeyoanî amboanî asu yîboboambo moanî aboedî nîmboamboyafe,” mehu.

Sisas ai bogorî nindoundî nîmorehî nîmorî aboedîmareandî asu nîmorehî ai Sisasîndî hoearî sündîmareandî

(Mak 5:22-43; Ruk 8:41-56)

18 Sisas ai ranî hoafî ra hoafîyuhü nîngu ane, Suda-yomondî bogorî nindou mamî ahambo-so sünî yirî yimbu pusîre nîmarûmbo ahandî hanğîfoanî hoafîyundühi yahuya, “Wandî nîmorî ai ndeara yîfîyo haya mbenğorî. Nga asu se sînîfî sîhafî warî ahandî wamî nandowandanî anîmbo asu ai aboedî yangîrî botîfe mbînîngowamboane,” mehundu-amboyu.

19 Ranîyu asu Sisas ai botîfi haya nindou ranahambo sîngumarürî huamboemo asu ahambo sîngururü-rundeimbî ai botîyafu houmbo Sisas babîdî mahomo.

20 Nîmorehî mamî ai nîngo hayamboyo 12 hîmbanî amoamo watîkoafîra marandî ranai

sini Sisasindi dabodani ningombo ahandi hoeari bidifiri-mayo ranifih masundeandi.

²¹ Ai ahandi hohoanimonambo yangiri yare hoafiyowohu yahoya, “Ro moani ahandi hoeari ran-yanjiri asundiheandi amboani aboedindaheamboyah,” meho.

²² Sisas ai hihirifih hoeireanduh hoafiyuhu yahuya, “Wandi nimori, se moani ngusüfo afurindo kundowandi. Sihafi anihondumbofe ranambo aboedireanini-mboane,” mehundo-amboyo. Asu moani mam ran simboani hamindi nimorehi ranai aboedimayo.

²³ Ran-yu Sisas ai bogori nindou-mayu rana-handi worina mahu. Ranuh ai hoeireandane nindou yinafoai tuture haya mengoro nimorehi nimori ai yifimayoambo asu nimorehi nindowenih afindi ranai hoafi afindi afindiyei wakimarihindi.

²⁴ Ran-yu asu ai aheimbo hoafiyunduruh yahuya, “Munguambo nindou se ragu andai! Nimori akidou ndanana moai yifeyo, nga ai moani apomboane ana,” mehu-amboyei. Asu munguambo nindou ranai ahambo tikifinambo-marihori.

²⁵ Nindou afindi ranaheimbo bukuri-mafoareandura nimori akidou-mayo ranahandi fondani kefuai hufu waruh kumefindoa aboedi botimefeyo.

²⁶ Sisas ai ahambo ramareandi hoafi ranai mungu ran hifihu nindou amarei ranai himboriyei pamarihindi.

Sisas ai himboatihari nindou yimbu aboedimareapiri

27 Sisas ai ranihünda botifi haya nafini hu ane, nindou yimbu himboatihari ranai ahambo süngumarinri hafani. Ai hafani Sisas ranahambo pukuna hoafiyafinandowohü safaniya, “Defitindi nimori,* yihoehimbo se hipoambondowamuni,” masafinando.

28 Sisas ai worambe kefuai hüfu ane himboatihari nindou yimbumefanai ahambo-so tükumefineanda, asu ai ahafanimbo düdureapirühi yahuya, “Se wamboya, Ai yihoehimbo aboedindeamunümbui safani hena anihondümborineandai?” mehupiramboyafani. Asu ai hoafiyafandühi safaniya, “Yini, Adükari,” masafandamboyu.

29 Asu Sisas ai ahafandi himboari ra sündeapirühi hoafiyuhü yahuya, “Se shafandi anihondümbofe ranimbohünda rani-moatükunü ranai shafanimbo aboedimbeyopiramboane,” mehupiri.

30 Raniyo asu ahafandi himboari ranai birimarihoepiri. Raniyu asu Sisas ai ahafanimbo ahini hoafiyupirühi yahuya, “Se ndani-moatükunü ndanahambo nindou amurambo weindah hoafindamboyanai,” mehupiriyosi.

31 Nga asu ai ranihünda botiyafine hena hafani rani hoafi ranahambo, munguambo rani hifihi nindou ranaheimbo hoafühimarineanda himboriyei pamarihindi.

---

* **9:27:** Suda ai sünambeahindi adükari bogori ai kosombo hoanimoeyihi mamarei. Ahandi ndüri ngörü Defitindi nimorani asei. Nimboe horombo hondü Defit ai Israeri-yafe adükari bogorani.

Sisas hoafi+koate nindou aboed+marir+

³² Ai ran+hünda botiyaf+ne henambo naf+ hafandane, nindou bidif+r+ ai nindou ahand+ fiambe moaruwai nend+ n+mar+ hayambo ran+imbohünda hoafi+koateayu-randeimb+ ranahambo Sisas sowana sahor+m+ndei tükümehind+.

³³ Sisas ai nindou ranahand+ fiambeah+nd+ moaruwai nend+ ra raguanambo-mareanda asu moan+ mam+ ran+-simboan+ nindou ranai hoafi watapor+m+mayua munquambo nindou ranai ma-hepünehind+. Ai rar+hi hoafi+yeh+ seiya, “Ro moai Israer hifambe yahurai moatükun+ horombo tüküfeyoan+ hoeir+hund+,” masei.

³⁴ Nga asu Farisi nindou ai yaru hoafi+yomondühi yahomoya, “Moaruwai nend+-yafe bogorani ai ahand+ ng+n+nd+ ranambo moaruwai nend+ ranaheimbo hemafoarearü,” mehomo.

Sisas ai nindoumbo h+poambomareandür+

³⁵ Sisas ai adükar+ ngoafi asu ak+dou ngoafi ranambe ndüfosi ndüfosiyuhü hoahoangu wak+m+areand+. Ai refih+ munquambo Suda-yafe rotu worambe nindoumbo yamund+reandürühi Aboed+ Hoafi sapo God ng+n+nd+ hifandarand+ ranahambo bokar+hendür+ marand+. Asu nindou moan+ ran+-poan+imbo ran+-poan+imbo anğün+mb+ ranaheimbo aboed+reandür+ marand+.

³⁶ Asu ai nindou af+nd+ ranaheimbo hoeireandürühi ahand+ ngusüfo ranai aheimbo h+poambo af+nd+ h+poamborandür+ marand+. N+imboe sapo ai af+nd+ hohoan+moyeh+

moani fehefe nindou-koateyei sapo sipsip aheimbo hifandi-koate buriyei wakarihindi nou ramehindi.

³⁷ Raniyu ai ahambo süngururü-rundeimbi-memo ranahamumbo hoafiyuhü yahuya, “Sesi ra yimunguri yimindimbo ranana afindane aningo, nga asu yimunguri yimindi nindou ranana moani yikoarifo-ane.

³⁸ Yimunguri Aharamburi ahambo didibafifeyoani animbo asu ai yimunguri yimindimbo nindou bidifiri koandihenda ahandi yimunguri ra yimungurihümüdi mbüsühüsi-amboane,” mehupuri.

10

Sisasindi hoafi sowandümo homorundeimbi 12 (Mak 3:13-19; Ruk 6:12-16)

¹ Sisas ai ahandi süngururü-rundeimbi 12 ranahamumbo mborai yahupuri hühürapuri haya mamühi asu ai ahamumbo moaruwai nendi nindou flambeahindi raguanambofe asu munguambo rani-poanimbo rani-poanimbo angüni ra aboediferambo nginindi masagapuri.

² Kraisindi hoafi sowandümo homorundeimbi-yomondi ndüranepuri nda: Saimonimboyu Pitamboyu-randeimbi, ahandi akidi Andru, Sems asu ahandi akidi Son ai Sebedindi nimoranafani.

³ Firip, Bartoromyu, Tomas anemo, Matyu nindou ra ai takis kaki semündü-randeimbani. Sems Arfusiindi nimorani, asu Tadiusani.

⁴ Saimon Serot* asu Sudas Iskariot nindou sapo Sisas+mbó hürütümbi-yomondi warühi hiniŋgindirümbui. Ahamundi ndüranepuri ra.

Sisas ai ahandi hoafi sowandümo homorunde-imbí 12 ranahamumbo ratüpurí masagapurí

(Mak 6:7-13; Ruk 9:1-5)

⁵ Sisas ai nindou 12 ranahamumbo randafu-randafu ndundi yahuhaya hoafi sagapurí mbura koaríhepurühi yahuya, “Se nindou ŋgorü siríhündíyei hífambe-ane asu bídifíri Samariayei† ŋgoafi ranambe-ane ra ŋgomboemo, ŋga yowaní.

⁶ Ŋga raníni hímbó-memohündí asu se moaní híhíndafu sapo faríhehindeimbí sipsip nínihondi nou Israer nindou buríyeianí anímbo ŋgomo.

⁷ Raníni anímbo se ŋgomo wataporímbondundühi anímboya, God ŋgíníndí hífandarandí ranai ana ndeara akímane, mbísímo.

⁸ Asu se nindouyei anğüní aboedíndundürí, yífíyeimbímbo yangrí aboedambo botíndu híniŋgíndundürí, mímaníhoeimbí aheimbo aboedíndundürí asu moaruwai nendí ranaheimbo raguanambondundürí. Se moaní masowandümo-ane, ŋga rananímbo se moaní ndoundí.

---

* **10:4:** Serot ai Sudahündanemo, ŋga mamí hohoanímbo sünguru-rundeimbanemo. Rom gafman ai Suda-yafe hífi hífandímarundí, ŋga Serot ai Rom babídí yífíarímbo mehomo. † **10:5:** Samaria hündíana Suda hondüyeipoaní, ŋga amíŋgíríhoandí nahurai anei. Suda ai Samariahündí yíboaruko-maríhündí.

9 Se ngomondühi sihamundi hoearambe gor, sirfa, kaki ra ndowandümoemo.

10 Se arü, hoeari yimbu, su, niimi-niimi, munguambo rani-napo ra fih ndowandümo ngomboemo, nga wani. Nindou ratüpuriyu-randeimbi ranai animbo nindou ngorü ahambo sesi napo ra mbisagado-amboane.

11 Se adükari ngoafihüyo asu akidou ngoafihüyo nahanühiyo se tükefundü ra nindou mbumundi-yuweimbi ranahambo animbo kokonduri. Asu se yahurai nindou hoeindurühündoani se ai-babidimbo ni ngomo mbundu ngorünini ngomondühi animbo ahambo randu hini ngindüwuri.

12 Se nindouyei worambe fandafundühi ana, nindou rani worambeahindi-mayei ranaheimbo hoafindimondühi animboya, 'God ai siheimbo aboedi aboedi-mbireandüramboane,' mbisimondüri.

13 Nindou rani worambeahindi ai sihamumbo worinindhipurani ana, sihamundi hihifi hoafi ra randu ranaheimbo-so digau houmbo ngomo. Nga asu nindou ai sihamumbo refe worinifepuri-koatendeiani ana, sihamundi hihifi hoafi ra hihindu ndowandümo ngomo.

14 Asu nindou bidifiri ai worambeyo adükari ngoafihüyo nahi ra ai sihamumbo worinifepuri-koatendei, sihamundi hoafi ranahambo himbori-koatendeiani ane, ranana se sihamundi tinar fihindi hifi hasüfi ra kiki boadu houmbo ngomo ranaheimbo God ai moaruwaimbo-mbireandüri yaho refe nafuiyondürimbohünda.

15 Ro sihamumbo anihondümo-anahi nda

hoafehapuri, Yi bobofe si ra tüküfeyoambe ana, Sodom Gomora ngoafihündi nindou ranaheimbo tñirifo afindi tükündifemboesi, nga nindou sihamumbo worinifepuri-koatendeian, nindou rani ngoafambe amarei ranaheimbo tñirifo afindi safi tükündifemboe.”

*Sisas ai ahandi hoafi sowandümo
homorundeimbimboya, Afindi tñirifo
tükündifemboe mehupuri*

(Mak 13:9-13; Ruk 21:12-17)

¹⁶ “Se himboriyomo. Sihamumbo ro sip-sip nou nimambeahindi yafari afindi buriyei-ambe koarariheheapuri. Nga se moani sapo amoasiri rawefeyo nou hohoanimo-ndimondühi hibadundi. Asu ndu wupufo rawefeyo nou yahurai himboari hoafendühi nimandi mo.

¹⁷ Awi se hibadumbo, nga sihamumbo nindou bidifiri ai mbundüpundümo mbundu kotambe papi-hoafindüpurimboemo asu ahamundi rotu wori ranambe ndüfuriboadipurimboemo.

¹⁸ Wambohündambo sihamumbo nindou ranai gafmani-yomondi bogori nindou asu bidifiri adükar bogoranemo ranahamumbo sowana papi-hoafiyopurimbo kündafu hündüpundümo ngomboemo. Asu se nindou ranaheimbo-ane asu ngorü nindou ngorü sirambe-ahindane ra Aboedi Hoafi wataporimbondündüri.

¹⁹ Ai sihamumbo papi-hoafiyopurühi refe hoeifepurimbo ndowapundümo ngomondani wani asu nñgu-nahurai hoafi hoafindefühi asu nñgundi hu hoafimandefi mbisimo houmbo afindi hohoanimo-ndimboemo, nga wani. Se

hoafombo-yomondi s̄imboani an̄imbo God ai s̄hamumbo n̄ine-hoafi hoafombo-memo ra nafuindūpurūh̄i ran̄i-sūnguru hoafiyomo mbūsūpur̄imbui.

20 Ran̄i hoafi se watapor̄imboarund̄i ra s̄hamund̄i-mayo hoafiyopoani, ŋga wani. Hoafi ranana s̄hamund̄i Ape God ranahand̄i Yifiafi ranai-an̄imbo s̄hamund̄i yafambe sūngunde haya moani aimbo watapor̄imbondamboe.

21 Nindou b̄id̄if̄ir̄i ai ahamund̄i apodoho rana-hamumbo h̄ifokoefembohūnda ŋgorū nindou-yomond̄i warūh̄indūpur̄imboemo. Asu af̄ind̄i mam̄i ai ahamund̄i n̄imori ranaheimbo amboan̄i moani mam̄i ran̄i-sūngundund̄ur̄imboemo. Asu n̄imori ai-amboan̄i ahei boaḡir̄i ranaheimbo daboad̄i h̄ih̄ir̄ind̄ihindūh̄i aheimbo h̄ifokoand̄i-hind̄ur̄imboyei.

22 Wambohūdambo nindou ai s̄hamumbo ȳiboarukond̄ihipur̄imboyei. Ŋga asu d̄ūdi ai ran̄i-moatūkun̄i t̄iŋ̄ir̄ifo ranahambo moanane yahu ŋḡin̄ind̄i k̄ik̄ihamūnd̄i hu humbo b̄id̄if̄iran̄i t̄ukefiyu aiana aboedambo-nd̄ifimbui.

23 S̄hamumbo ŋgorū ŋgoaf̄ihū moaruwai moaruwaimbo-nd̄ihipuran̄i ana, ran̄i ŋgoaf̄i ra h̄in̄iŋḡindu houmbo ŋgorū ŋgoaf̄in̄i febou ŋgomo. Ro s̄hamumbo an̄ihondūmbo-anah̄i hoafehapur̄i, Se Israeri-yafe ŋgoaf̄i mun̄guambo hokoateyomondambe an̄imbo Nindou Hondū ai kudūmbui.

24 Yamund̄ihindeimbi nindou ranai moai ahand̄i yamunde-randeimbi nindou ranahambo ŋgasūndiri. Asu ratūpur̄iyu-randeimbi nindou ranai moai ahand̄i bogor̄i nindou ranahambo

ngasündiriü, nga wani.

²⁵ Nga yamundi+hindeimbi nindou ranai animbo ahandi yamunde-randeimbi nindou rani simogodühi tükefiyu ana, hihifi-hihifiyu-wamboane. Asu yahurai animbo nindou ngorüdi ratüpuriyu-randeimbi ai-amboani ahandi bogori nindou rani simogodühi tükefiyu ana, ranai hihifi hihifiyu-wamboane. Worihaharambüri-mayu ranahambo ndüri moaruwai dükariorühi Bersebur asahüdo ana, nindou mam rani worambe amarei ranaheimbo amboani moani moaruwai hamndi ndüri hondü animbo dükandi+hindürimboyei.”

*Sihiri Godimbo animbo yihimbondihurüamboane
(Ruk 12:2-7)*

²⁶ “Ranimboane asu se nindumbo yihimbo sisirifepoani. Nine-moatükuni hapondanambe gabudambe engoro ranana asu süngunambo weindahi gabudiwami nimoamo yagodomboe. Nine-moatükuni munquambo dibo mengoro ranai weindahi fifinde-fifindendamboe.

²⁷ Nine-moatükuni ro shamumbo nimbini maro-ambe hoafehapuri ra asu se sirühi si peyoani ro hoafimayahi süngu kaindimohoafindomo. Nine-moatükuni se dibo himboreyomo ra asu se weindahi woribogimondi wami pukuna bokarhoemo.

²⁸ Nindou ai fi hoeari ranahambo hifokoarundühanemosi, nga asu ngiriyifiafi hifokoandundi se ranahamumbo yihimbondipurimboemo. Nga Godimbo animbo yihimbonduri, nga aianimbo fi hoeari asu yifiafi

rani kameihî munḡuambo Haiambe rani-nambo ndemündü moaruwaimbo-ndeambuimbohünda.

²⁹ Ndu akîdou yimbu ra mamî toeanambo yangîrane pemîyei sahümündi arîhündî. Nga asu sîhamundî Ape ranai refembo moei ehu ana, asu ngîrî ndu akîdou yahurai amboanî hîfîrî pîndo, nga wanî.

³⁰ Sîhamumbo ana, sîhamundî mbîrînanî amboanî munḡuambo mamî mamî ra tapuiyoweimbanepurî.

³¹ Se Godîndî hîmboahü adükaranei, nga ndu afîndî akîdou ane. Ranîmbohündambo anîmbo se nîrî-moatükunîmbo yîhîmbondîmboemo.”

Sisasîndî ndürî weindahife hohoanîmo

(Ruk 12:8-9)

³² “Nîdou düdi ai wandî ndürî ranahambo nîdou hîmboahü weindahareandürî ana, asu sîmborî nîdou ranahandî ndürî wandî Ape sünambe amaru ranahandî hîmboahü weindahîndîheamboyahî.

³³ Nga asu nîdou düdi ai wandî ndürî ranahambo nîdou hîmboahü weindahife wataporîmbo moei ehu ana, asu sîmborî amboanî ranahandî ndürî ranahambo wandî Ape sünambe amaru ranahandî hîmboahü weindahîfembo moei mbîsamboyahî.”

Munḡuambo nîdou ai Sisasîmbo hohoanîmo pandîhorî

(Ruk 12:51-53; 14:26-27)

³⁴ “Se wambo randîhi hohoanîmondeihîya, Ai yîfiarî-yîfiarî hîfî ndanühî engoro ra kîkîfembo makusu-ane mbîseimboyei, nga wanî. Ro moai yîfiarî-yîfiarî ranahambo kîkîfemboyahîpoanî

makosahi, nga roana pisao yihimindi nahurai
sahamindi heheamboyahi makosahi.

³⁵ Rananimbo ro randiheiarani,

Nindowenihimori ai afindambo
hurutundurumbui.

Asu nimorehimori ai ahandi hondambo
hurutundamboe.

Asu nimorehi ahandi ahiboarambo
hurutundamboe.

³⁶ Nindowenihimayu ahandi
fikiminindi animbo

ai ahambo hurutundihorimboyei. *Maika 7:6*

³⁷ Nindou dudi ai ahandi afindamboyou
asu ahandi hondamboyou ahafembo afindi
hohoanimoyupiruhi asu wambo akidou yangiri
hohoanimoayu ana, nindou ranai ngiri wandi
sungereandeimbi nindoundu. Asu nindou
dudi ai ahandi nindowenihimorimboyou asu
ahandi nimorehimorimboyou ahafembo afindi
hohoanimoyupiruhi asu wambo akidou yangiri
hohoanimoayu ana, nindou ranai ngiri wandi
sungereandeimbi nindoundu.

³⁸ Nindou dudi ai ahandi nimi keimbi
karihendeimbi ra semundu haya ro ahahi anumi
sunggu ho-koateayu ana, nindou ranai ngiri wandi
sungereandeimbi nindoundu.

³⁹ Nindou dudi ai ahandi yangiri ningo rana-
hambo kikiharimundu ana, rani-moatukuni ra
ai awarindihomboe, nga asu nindou dudi ai
wambohundambo ahandi yangiri ningo rana-
hambo hiningareandi ana, nindou ranai ahandi
yangiri ningo hondu ra ndemundurumbui.”

*Nindou Kraisandî nendambo farîhehinduranî
aboedî takîni ndahümündimboyei*

(Mak 9:41)

⁴⁰ “Nindou düdi sîhamumbo aboedî ndîndoareapurî ranai ana, wambo kameihî ndîndoreandîrûhani. Asu ai wambo ndîndoareandîrî ana, Nindou sapo wambo koamarîhendîra makosahî ranahambo amboanî ndîndorirûhani.

⁴¹ Nindou düdi ai Godîndî hoafî hoafîyu-randeimbî ranahambo ndîndoarirî ana, sapo Godîndî hoafî hoafîyu-randeimbî-mayuambo wambo, nindou ranai Godîndî hoafî hoafîyu-randeimbî nindou ranahandî takîni ra sîmogodî ai-amboanî ndemündûmbui. Nindou düdi ai nindou mbumundî ranahambo ndîndoarirî ana, sapo nindou mbumundî-mayuambo wambo, nindou ranai mbumundî nindou ranahandî takîni ra sîmogodî ai-amboanî ndemündûmbui.

⁴² Ro nda sîhamumbo anîhondûmbo-anahî hoafehapurî, nindou mamî ai-amboanî ahambo horirûhî awi ai Sisasîmbo süngurirî-randeimbî nindou-ani nda, nga ro ahambo hoe ngîsîharî fuihando ehu ana, nindou ranahandî takîni ra ngîrî awandîhoayo,” mehu.

11

*Son ai Sisas sowana ahambo
süngururürundeimbî koamarîhepurî*

(Ruk 7:18-35)

¹ Sisas ai ahambo süngururü-rundeimbî
12 ranahamumbo ra-süngundundî hoafî ra
yahu sagapurî haya, ranîhünda botîfi haya

nindou ranî ŋgoafîkîmî amarei ranaheimbo Aboedi Hoafi bokarîhefendürîmbo asu yamundîfindürîmbo ahei ŋgoafîna mahu.

² Son hundürîrarü-randeimbî ai karabusambe nüngumbo nîne-moatükunî ratüpurî Kraisi ai ratüpurayu ranahambo himborîyu haya, asu ai ahambo süngururü-rundeimbîmbo koarîhepura ahambo sowana mahomo.

³ Ai homo Sisasîmbo düduyafundowohü yahomoya, “Se yîhoefîmbo hoafîyafîmunî. Son ai hoafîyuhüya, ‘Awi nindou wandî süngu düdümbui,’ mehu ranîyafî se ndane asu ro nindou ŋgorümbo tükündüfimbui mbîsefî hoahu himbomandefîyo?” mehomondamboyu.

⁴ Asu Sisas ai sîmborî hoafîyupurühî yahuya, “Se nînî-moatükunîyo himborayomo-ane asu hoeiarundî ranane ranî-moatükunî ranahambo hîhîrîndafu ŋgomo Sonîmbo hoafîndîmondo.

⁵ Nindou himboatîharî ai aboedi himboarayeri, tîŋarî moaruwaimbî ai asükaiyei aboedi ahahabodei, nindou nîmanîho fi hoearî-mayeri ai fi aboedayei asu nindou himbotühüfu güreareimbî-mayeri ai asükaiyei hoafî himborayeri. Nindou yîfiyeimbîhündî ai yangîrî botehindî asu nindou napo-koateyeimbî ranai Godîndî Aboedi Hoafi ra aheimbo bokarîhefendüra ai himborayeri.

⁶ Nindou ai wambo yimbu hohoanîmo-koatendühî ana, nindou ranai hîhîfî-hîhîfîiyu-wamboane,” mehu.

⁷ Sonîndî süngururü-rundeimbî ranai ndamefundamboyu mamî ranî-sîmboanî Sisas ai nindou afîndî burîmayeri ranaheimbo Sonîmbohünda hoafîyundürühî yahuya, “Sapo

se nîmî wohî furi-koateyoweimbi hîfîhû
 Son sowana mahei ra nîni-moatükunîmboyei
 tüküfeyoanî hoeifemboane maseia? Awi
 se werînambo boabodarî momoanğorü-
 marandamboyo hoeifembo maheia?

⁸ Asu se nîni-moatükunî hoeifemboyei ranîni
 mahei rana? Nindou ai moanî ranî-poanîmbo
 hoearî yihururamündü haya manüngu ranî
 hoeifemboyei mahei? Nindou yahurai hoearî
 yihururündümondeimbi ana bogorî adükarî
 nindou-yomondî worî ranambe-ane niğgomo
 arundî.

⁹ Se nîni-moatükunî ranahambo hoeifemboyei
 ranîni mahei rana? Godîndî hoafî hoafîyu-
 randeimbi ranahambo hoeifemboyei? Yîni, ro
 siheimbo hoafehandürî nindou se hoeimarîhorî
 ranana Godîndî hoafî hoafîyu-randeimbi nindou
 ranahambo ñgasündireimbi adükarî hamîndîyu
 se ahambo hoeimarîhorî.

¹⁰ Nga Son ranahamboyo Baiborambe God ai
 hoafîyuhü yahuya,

‘Ro wandî hoafî semîndî hombo nindou
 ranahambo boatei horombo sihafî nafî
 diboardîfembo koandîhehinîmboyahî,’
 mehu. *Maîakai 3:1*

¹¹ Ro siheimbo anîhondümbö-anahî
 hoafehandürî nda, Son hundürîrarü-randeimbi
 aiana sapo nindou muñgu ndanî hîfîhû
 manîmboadei ranaheimbo ñgasündeandürî haya
 moanî adükarî hamîndani. Nga asu nindou
 moanî akîdou ai God ñgîniîndî hîfîandarandî
 ranambe anîmboei ana, ranai Sonîmbo
 ñgasündîhorîmboanei.

¹² Son hundürîrarü-randeimbi ai ranî-

sĩmboani ranambe piyu haya ho ho hombo hapondanambe-amboani, nindou ai seiya, Sĩhĩri yifiari yifiarĩndefani animbo God ŋgĩnĩndĩ sũnambe hĩfandarandĩ ra tũkũndĩfemboe, masei.

¹³ Ho ho hombo Son ai nũnguambeyo Godĩndĩ hoafi hoafiyomo-rundeimbĩyomo asu Mosesĩndĩ-mayo ahĩnũmbĩ hohoanĩmo ranĩyo muŋguambo ranĩ-moatũkunĩ tũkũndĩfemboe yahomo ranahambo wataporĩmbo-marundĩ.

¹⁴ Ŋga asu se wandĩ hoafi ranahambo hĩmborĩmboayei ana, hĩmborĩndei. Son aiana Erasaisa-ani nindou awi tũkũmbĩfiyuwambo-ane masei horombo.

¹⁵ Se hĩmboambeimbĩndeihi ana, awi se hoafi nda hĩmborĩndei.

¹⁶ Nindou hapo ndanambe burayei ndanaheimbo ra nĩnĩ-moatũkunĩ fihĩ aheimbo pandĩhe sĩmongorĩndĩhe hoeimandĩheiara? Nindou ndanai ana nĩmorĩ bĩdĩfĩri nahurai-anei. Nĩmorĩ akĩdĩbou maket fikĩmĩ nĩmareimbo, ahei bodĩmondambo hoafiyeyihũya.

¹⁷ Ro sĩheimbo fufuŋĩ fufuŋayefĩ,
ŋga asu se herũmbo moei aseĩ.

Ro aranĩ hoafi herũ herayefĩ,
ŋga asu se aranĩmbo moei aseĩ.

¹⁸ Son ai tũkũfihĩ sesĩ wehĩyuhũ wain hoe ranamboani sĩmĩndĩ-koatemayu-amboyei, asu ahambo muŋguambo nindou ranai hoafiyhũndowohũ seiya, Ahandĩ fiambe ana moaruwai nendĩ nĩmarĩndo-mboane! masahũndo.

¹⁹ Asu Nindou Hondũ ai tũkũfi sesĩ ra sesũ asu wain hoe ra sũmũndĩ raraomarandamboyei, asu muŋguambo nindou ranai hoafiyeyihĩ

seiya, ‘Awi se nindou ndanahambo hoeirihori! Nindou ndanai ana sesi afindeimbiyu, asu wain hoe simindi afindeimbani. Aiana takis kaki sowandümo-rundeimbi nindou-anemo asu moaruwai hohoan+moyomo-rundeimbi nindou-anemo ranahamundi ngunindani,’ masei. Nga asu God ai diboadore fifirire haya rareandani aboedi moatükuni tükefeyo ranühündambo nindou ai rani-moatükuni anihondane mbisei fifirindihimboyei,” mehu.

*Nindou bidifiri ngoafihündi Godindi
hoafi anihondümbefe koateayei ai
hipoanimbembouanei*

(Ruk 10:13-15)

²⁰ Sisas ai hepünifeimbi moatükuni afindi safi bidifiri adükari ngoafihü ramareandi, nga rani ngoafihündi nindou ranai ana moai ahei moaruwai hohoan+mo ra daboadanambo-rihindi. Raniyu asu Sisas ai rani ngoafi ranahambo watikoafimarandi.

²¹ Ai yare aheimbo hoafiyuhü yahuya, “Korasin se hipoanimbembou-anei! Betsaida se hipoanimbembou-anei! Siheimbo tihirifo adükari safi tükündifendürimboe! Nindou ngörü ai Tair Saidon ngoafambe hepünifeimbi moatükuni rambarea-mbonana sapo ro shei ngoafambe ramarheandi nou, ranana asu Tair, Saidon ranai horombo hasüfi parhi siso sissoweimbi hoeari güdühi hehi nimarei ahei moaruwai hohoan+mo daboadanambo-fembo nafuimbohünda.

²² Nga ro siheimbo hoafehandüri nda, Godindi yibobofe si tüküfeyo-ambe ana, Tair, Saidon

ngoafihündi nindou ranaheimbo tiŋiriŋifo afiŋdi tükündifemboesi, nga siheimbo ana moani adükari hamiŋdi tiŋiriŋifo aniŋbo tükündifemboe.

²³ Asu Kaperneam se ra. Asu sünambe botife hafombo hohoani moyeyai? Nga seana Haiambe hifiŋi gadeimboyei. Nindou ŋgorü ai Sodom ngoafambe hepüŋfeimbi moatükunŋi rambaream-bonana sapo ro sihei ngoafambe ramarheandi nou, Sodom ai aboedi yangiriŋi yare ho.

²⁴ Nga ro siheimbo hoafehandüri nda, Godiŋdi yibobofe si tüküfeyo-ambe ana Sodom ngoafihündi nindou ranaheimbo tiŋiriŋifo tükündifemboesi, nga siheimbo ana moani adükari hamiŋdi tiŋiriŋifo aniŋbo tükündifemboe,” mehu.

*Se wamboso tüküyahi ni marei yikunimŋi harŋhi
(Ruk 10:21-22)*

²⁵ Mamŋi rani-simboani Sisas ai yare hoafi yuhü yahuya, “Ape, sünü hifiŋi ranahandi Adükari bogori, ro sihambo hihifarhanini. Sapo se sihafŋi hohoani mo ra nindou hohoani mo fifiriŋindeimbi-mayei ranahei hiŋmboahü dibonapiro mbura asu ni mori akidibou ranaheimbo nafuiyafiŋdürŋi-mboanafi.

²⁶ Yiŋi Ape, seana rani-moatükunŋi ra yahurai yare tükümbifeyo safi hawamboyafi hohoani momayafi.

²⁷ Muŋguambo moatükunŋi ra wambo wandi Ape ranai wandi wariwami manandeandi. Nindou düdi ŋgorü ai moai Ni morimbo fifiririŋi, nga moani Afandi ai yangirani fifiririŋimboayu. Asu

nindou düdi ŋgorü ai moai Afindambo fîfîriri, ŋga moani Nîmori ai yangirani fîfîririmboayu. Asu nindou bidîfîrambo Nîmori ai ahandîhoari Afindambo nafuimbo yahumbo rananîmbo ai-amboani Afindambo fîfîririmboayu.

²⁸ Nindou se didîyei afindi tîŋrifoayehi fiambe yîboarukoarandüri habodei ranana se mborai wambo sowana ndühi dügüsiani anîmbo ro sîheimbo afurîndihe hîniŋîndîheandürîmboyahi. Asu wandî nîmborî nîmühi kündîho se rodîbo yîbobondahoamînde.

²⁹ Rananîmbo asu wambo fîfîrîndî-hindirîmboyei, nîmboe sapo roana nindoumbo hîmboari hoafendühi hîniŋîrou safî rarîhearühanahi asu wandîhoari fî hîfînambo-rîheandühanahi. Rananîmbo asu se sîhei ŋgusüfo ranahambo afurîfe kifembo hoeindîhimboyei.

³⁰ Ŋga nîmî ro sîheimbo segodürîmboyahi ranana tîŋümbîyopoani, ŋga ro sîheimbo semîndîmbo asahandürî ranana ai nîmboreimbîyopoani," mehu.

12

Moani nîmarîmbo sihî ratüpurîkoatemo hoafi

(Mak 2:23-28; Ruk 6:1-5)

¹ Ranî-sîmboani moani nîmarîmbo si tüküfeyo-ane, Sisas ai wit nûmbürambe mahu. Asu ahambo süngururü-rundeimbi ai ranühi wembomboyondühiyo ai nûmbürî ranambeahîndî witi-mayo ra hüründümo masowasümo.

² Asu Farisi ai ra hoeiru houmbo Sisasimbo hoafiyomondühi yahomoya, “Awi se rando hoeindowandi, sifahfi süngurunini-rundeimbi ai rani-moatükunî rarawarundi ra yihoefti moani nîmarimbo si ahinümbi hohoanimo ranahambo gogonimbo-foarundühanemo!” mehomondamboyu.

³ Asu Sisas ai simbori hoafiyupurühi yahuya “Asu se Bukambe moai hoeirundiyo, sapo nîne-moatükunî Defit ai ahandi nendi bîdîfîri ra babîdimbo wembombomondühi ramareandi rana?

⁴ Sapo ai Godîndi wori ranambe kefuai hüfu ahandi nendi bîdîfîri-memo rani-babîdimbo bret Godimbo hoafiyosihiefeimbihündi masowasümo ra. Rani-moatükunî ra ai sesimbo ahinümbiyo, sapo nindou Godimbo sihou-rundeimbi rani yangîri bret ra sesimbo-mayo.

⁵ Asu awi se moai Mosesîndi ahinümbi hohoanimo ra hoeirundiyo? Sapo munguambo moani nîmarimbo si ranambe nindou sihou-rundeimbi sapo Godîndi wori ranambeahi ahinümbi hohoanimo ra gogonimbofoaru marundi, nga hütiyomopoani.

⁶ Awi ro nda sihamumbo hoafehapuri. Godîndi wori ranahambo ngasündeandeimbi nindou ndanühi anüingu.

⁷ Baiborambe yare hoafiyowohü yahoya ‘Hîpoambo hohoanimo ranahambo roana yifirayahi, nga asu nînihondi hîfokoefti sihefe hohoanimo ranahambo ana moai yifiriyahi,’ meho. Asu se rani hoafi ra nîni nîmindihündimboyo yare hoafimayo ranahambo fîfîrihi-mbonana, asu nindou ai

nine-moatükunî hüti refe-koatemayomo se ŋgîrî ranahamumbo papi-hoafîndüpurî.

⁸ Nindou Hondü ranai ana moanî nîmarîmbo si ranahandî aharambürani,” mehu.

Sisas nindou watîŋarî moaruwaimbü aboedîmarirî

(Mak 3:1-6; Ruk 6:6-11)

⁹ Sisas ai ranîhünda botîfi haya, Suda-yafe rotu worîna mahu.

¹⁰ Ranühî nindou mamî watîŋarî moaruwaimbü ranai mamaru. Asu nindou bîdîfirî ai Sisasîmbo papi-hoafîyumbo yahomo houmbo mamarîmo, ai ahambo düduyafundowohü yahomoya, “Moanî nîmarîmbo sihî nindou ai aboedîfembo ratüpurî ratüpurayu ana, asu ai yîhoefî ahînümbî hohoanîmo gogonîmbîfoareandühîyo wanîyo?” mehomondamboyu.

¹¹ Asu Sisas ai ahamumbo sîmborî hoafîyuhü yahuya, “Asu sehündî nindou mamî ai sipsip ra moanŋuirandanî nîŋgo haya asu moanî nîmarîmbo sihî hîfambe ambe pîrayo ra ai nîŋgumandea? Nindou ranai si ranîfihî ahandî sipsip ranahambo hîfambe ambeahîndî nîmoamo hündamündî tükümandüfiyo wanîyo?”

¹² Nindouyei nîŋgo ranana sipsipîyei nîŋgo ranahambo ŋgasünde haya adükarî moatükunî ane! Ranîmayomboane nindou moanî nîmarîmbo sihî nindoumbo farîhefembo hohoanîmo ra wanŋeiayo,” mehu.

¹³ Ranîyu asu Sisas ai nindou watîŋarî moaruwaimbü-mayu ranahambo hoafîyunduwohü yahuya, “Se sîhafî watîŋarî

ra ngur+hoefi,” mehundu-amboyu. Raniyu asu nindou-mayu ranai wat+jar+ ahand+ ra ngur+mar+henda asu ngorü rahurai aboed+mayo.

¹⁴ Raniyomo asu Farisi nindou-memo ranai homo Sisasimbo hifokoeffimbo hoafi fifir+marundi.

Sisas ana God ai wand+ ratüpur+imboani yahu haya d+bon+mayundoani

¹⁵ Sisas ai ahambo hifokoeffimbo hoafi ra himbor+yu haya, ranüh+nda bot+fi haya ndamefiyu. Raniyei nindou af+nd+ ranai ahambo süngumar+hor+ hei. Raniyu asu Sisas ai aheimbo mungu angüni ra aboed+mareandüri.

¹⁶ Ai hoafi+yundürühi yahuya, “Se nindou amurambo wand+ ndüri hoaf+ndei-an+ fifir+nd+hindir+imboyei,” mehu.

¹⁷ Rani-moatükun+ ai ramareand+ ra sapo God ai ahand+ hoafi hoafi+yu-randeimb+ Aisaia ahand+ yafambih+ ai hoafi+mayu yahurai an+hondü tükümb+feyo yahu hayamboyu ramareand+.

¹⁸ Sapo Aisaia ai yare hoafi+yuhü yahuya, “Wand+ ratüpur+yu-randeimb+ nda kafoar+hini h+n+ng+mar+hini.

Asu ro ahambo ngusüfo par+hinüh+ siaowehin+.

Ro wand+ Yifiafi ahand+ fiambe h+n+ng+nd+heandomboyah+
 asu ai wand+ mbumundi hohoan+mo
 ranahambo munguambo nindou
 ngorü s+rambeah+nd+ ranaheimbo
 bokand+hendürümbui.

19 Nindou ranai ana ngiri watikoafi hoafinduhi hoafi puki kandihendi.

Ngiri nindou ai himborindei ai nafi bogori ra pukuna hoafindu wakinde ndandi, nga wani.

20 Ai ngiri wohi emüdü bürühoai yangoroweimbi ranahambo munguna bübürboade digendi.

Asu ai ngiri ram hai akidou nimbiranji reandeimbi ahoro ranahambo munguna dikinde kosiboadeandi.

Nga aiana moani ratüpurindühi ngu ngumbo moani aboedi mbumundi hohoanimo tükündifemboe.

21 Rananimbo asu nindou ngorü srambeahindi mungu ranai ahambo yangiri anihondumbo-ndihori ngeihi ahambo himbondeimboyei,” *Aisaia 42:1-4*

mehu.

*Sisas ai Bersebur kameihi ratüpurayu masei
(Mak 3:20-30; Ruk 11:14-23; 12:10)*

22 Raniyei asu nindou bidifiri ai Sisasimbo sowana nindou mam moaruwai nendi ahandi fiambe nimarindo haya hoafi-koate himboatihari nimarümbimayu ranahambo sahorimindei mahei. Sisas ai nindou ranahambo aboedimarira hoafiyu himboariyu arandi.

23 Raniyei asu nindou afindi ranai nini moatükuniyo Sisas ramareandi ranimbo hoeirhi hehi mahepühendi. Raniyei asu ai rarhi hoafiyehi seiya, “Awi nindou nda Defitindi nimirimbeyu?” masei.

24 Farisi nendi ai rani hoafi himboriyomo houmbo simbori hoafiyomondühi yahomoya, “Sisas ai moaruwai nendi raguanambore arandi ra sapo Bersebur moaruwai nendi-yafe bogori ranai nginindi sagadowan-ani ai ranahandi nginindinambo rani-moatükun ra yare arandi,” mehomo.

25 Sisas ai fifireandi Farisi ai ninimboyo hohoanimoemo ranimbo. Raniyu asu ai ahamumbo hoafiyuhü yahuya, “Ngorü bidifiri hifi ranai ahafehoari ngorügoanini, yibobore ngorügoanini yibobore haya simbori yifiari, simbori yifiarayo ana, hifi ra ngiri amitata yikürübunde pindowohü awarindihoeyo. Asu bidifiri ngoafiyo mam rani worambeahindiyo ranai ahafehoari yibobore ngorügoanini, yibobore ngorügoanini yibobore haya simbori yifiarayo ana, ngiri gedambo niŋgo.

26 Satan ai ahandi nendi bidifirambo hihaiboardipuran ana, ahandi nendi ranai ndeara yikürübreandüh-ani. Ranimboane ahandi hifandarandi ra nginindi niŋgombo nüngunde maninŋgo?

27 Se yaru hoafiyomondühiya Bersebur ai nginindi sendanane ai ranahandi nginindinambo moaruwai nendi ranaheimbo raguanamboareandüri mehomondiri. Refeana, asu nindou düdi sapo nindou se mamambeyafundeimbimemo ranahamumbo moaruwai nendi raguanambofe rambo nginindi masagapura? Ranimböhündambo animbo asu sapo nindou se mamimemo ranai se hütianemo mbisimo houmbo sŋhamumbo

papindüpurimboemo!

²⁸ Bersebur ranaiyopoani, nga Godindi Yifiafi wambo nginindi sendirani raninambo moaruwai nendi ranaheimbo raguanamboarifeandüri. Ranane asu God nginindi hifandirandi ranai sïhamumbo sowahi ndeara tüküfembo-ane ranahambo se fifindundi.

²⁹ Asu nüngunde nindou ngörü ai sapo nginindi hamindi harümbi ahandi worambe birindihai fandifi ahandi napo ra fufumandamünda? Nindou ranai harümbimayu ranahambo mbundürümündi yiri wari hüputüpundürümündi hayambo animbo ai ahandi worambe birindihai fandüfi napo ra fufundamündümbui. Nga moani ana ngirindu.

³⁰ Nindou düdi ai wambo ngunindimbofendiri-koateayu ana, ai wandi hürütümbani. Nindou düdi ai rodibo nïne-moatükunimamühi gugurife-koateayu ana, nindou ranai mamikare pütiyu wakireandühani.

³¹ Ranimboane asu ro ndanimoatükunimbo-
 anahi hoafehapurï. Nindou ai moaruwai ho-
 hoanimoayei ane asu nïne-moatükunim^oaruwai
 hoafayei-ane ranahambo God ai amboawiyei
 mbüsümbui. Nga asu nindou düdi ai Yifiafi
 Aboedimayo ranahambo moaruwai hoafayu ana,
 asu God ai ngiri ahambo amboawi mbüsü, nga
 wani.

³² Nindou düdi ai Nindou Hondümayu rana-
 hambo nïne-moaruwai hoafendu ana, God ai nin-
 dou ranahambo amboawi mbüsündombui. Nga
 asu nindou düdi ai Yifiafi Aboedi ranahambo
 nïne-moaruwai hoafayu ana, God ai nindou rana-
 hambo ngiri amboawi mbüsü hapondanane asu

süŋgunambo aho ranamboanî.

Nîmî moaruwai ranai hîsî moaruwai hîsîyowohane

(Ruk 6:43-45)

³³ Nîmî nîmîndî ranai aboedayo ana, hîsî ranai-amboanî aboedîndîmboe. Asu nîmî nîmîndî ranai moaruwaiayo ana, hîsî ranai-amboanî moaruwaindîmboe. Nindou ai hîsî ra hoeindîhindühî anîmbo nîmî nîmîndî aboedîyo, moaruwaiyo ra fifîrîndîhimboyei.

³⁴ Awi seana nindou amoasîrî moaruwai nahurai-anemo. Asu se nindou moaruwai-anemo asu nüŋgundu aboedî moatükunî ranahambo wataporîmbo-mandundî? Nîne-moatükunî ŋusüfoambe tüküra pire haya anîŋgo ranane asu yafambe ai ranahambo wataporîmbora arandî.

³⁵ Nindou aboedî ai ahandî ŋusüfoambe aboedî hohoanîmo afîndî amarondo. Ranane asu ranîhündambo aboedî ratüpurî hohoanîmo ra tüküfe arandî. Nindou moaruwai ai ahandî ŋusüfoambe moaruwai hohoanîmo afîndî amarondo. Ranane asu ranîhündambo moaruwai ratüpurî hohoanîmo ra tüküfe arandî.

³⁶ Ro sîhamumbo nda rarîhe hoafehapurî, Godîndî yîbobofe si tüküfeyo-ambe ana, muŋguambo nindou ai nîne-mamîkarî wataporîmayei ranahambo asükaindo hîhînde Godîndî himboahü yîbobondeandürîmboe.

³⁷ Sîhamundî hoafî ranî-süŋgumbo anîmbo God ai türüboade yîbobondeapurühî nindou moaruwai hohoanîmomayafî mbüsü asu nindou mbumundî hohoanîmomayafî mbüsündambui,” mehupurî.

*Nindou bidifiri ai hepünifeimbi moatükuni
Sisas randeanda hoeindihu sei hehi hoafimayi
(Mak 8:11-12; Ruk 11:29-32)*

³⁸ Raniyomo rani-simboani ahinümbi hohoanimo yamundu-rundeimbiyomo asu Farisi nindouyomo ai hoafiyomondühi yahomoya, “Yamundo-randeimbi nindou, se hepünifeimbi moatükuni rarowanda hoeindihu sefombonanefi,” mehomondamboyu.

³⁹ Asu ai ahamumbo simbori hoafiyupurühi yahuya, “Godimbo hohoanimo-koateyeimbi nindou moaruwai hamindi hapondanambe animboei se wamboya, Ai hepünifeimbi moatükuni nafuimbiyu, yahomo houmbonanemo. Nga asu ro ngiri rani-moatükuni nafuindahi. Sapo Sona Godindi hoafi hoafiyu-randeimbi nindou-mayu ranahandi hepünifeimbi moatükuni yangiri animbo nafuindahani se hoeindihimboyei.

⁴⁰ Sona ai kini adükarindi bodoambe ngimi si ngimi nimbuyu haya tüküme fiyu nou yahurai animbo asu Nindou Hondü ranai-amboani hifambe ragu ngimi si ngimi nimbündümbui.

⁴¹ Yibobofe si tüküfeyo-ambe ana, nindou Ninifehündi ai botindahi nimboeimbo nindou se hapondanambe animboei siheimbo papi hoafindihündürimboyei. Nimboe sapo nindou rani ngoafihündi aiana horombo Sona bokarimarihendi watapori ra himboariyei hehi ahei moaruwai hohoanimo ranahambo daboadanamborihahi hehimbohündi wambo. Nga awi ro sihamumbo hoafehapuri, nindou mamä Sonambo ngasündireimbi adükarä awi ndanüngu!

42 Yi bobofe si tüküfeyo-ambe ana, Siba-yafe bogori nimorehi ngorügoanini-poedi ranai nindou hapondanambe animboei siheimbo botindife ni ngombo papi-hoafindandürimboe. Nimboe sapo ai adükari bogori Soromonindi fifirifeimbi hoafi rani himborimbo anguni-poedi sifo hayambo-hündiwambo. Nga awi ro sihamumbo hoafehapuri, nindou mamı bogori Soromonimbo ngasündireimbi ndanüngu!”

*Moaruwai nendi koadürana hihiife maho
(Ruk 11:24-26)*

43 “Moaruwai nendi nindou ranahambo hinıngareandi ana, asu ai hoe-koatereandi hifihü warı hefe ni marimbo kokora howohane, nga ai fondi ra moai horeandi.

44 Asu ai rande hoafindowohü animboya, Awi ro asükainda koadürü nimboahi ana, hihiindahe nga, mbisimboe. Asu ai ho hoeireandane worı sapo horombo ranambe manıngo-mayo ra nindou ai yihoariyo di boadore hinıngımareandi.

45 Rananimbo asu ai ngo moaruwai nendi 7 bıdıfiri ranaheimbo fihindamündündürı haya ngei worı ranambe ni mandeimboyei. Weıngurühıdıdı-mayo ranahambo ngasündıhi hehi 7 bıdıfiri ranai ana moanı muıguna moaruwai hamındanımbondeimeyei. Moaruwai nendi ranai nindou ranahandı fiambe nafındühümündi ni mandei-anı animbo asu nindou ranai muıguna moaruwai himbondu haya ni mandümbui horombo rasafı mamaru yahurai ni marı-koate. Moaruwai hohoanı moyeimbi nindou hapondanambe

anımboei aheimbo amboanı yahurai-anımbo tüküfendındürımboe,” mehu.

*Sisasındi hondı asu akohoandı mamı
(Mak 3:31-35; Ruk 8:19-21)*

⁴⁶ Sisas ai nindou afındı ranaheimbo wataporımbo-randühi nünngu-ane asu ahandı hondı akohoandı ranı babıdı ahambo-so tükümehındı. Ai hıfını tüküyahi nımboeimbo ahambo hoafımbo masei.

⁴⁷ Ranıyei asu nindou mamı ranambeahındı ai Sisasımbo hoafıyundowohü yahuya, “Se ndühi hımboyafı, sıhafı me ai amondı mamı babıdımbı hıfını anımboei ra ai sedıbo wataporımbo seimboanei,” mehundo.

⁴⁸ Nga Sisas ai simborı hoafıyuhü yahuya, “Dıde wandı me rana? Dıdemo wandı akohoandı rana?” mehu.

⁴⁹ Ranıyu asu ai ahambo süngururü-rundeimbi-memo ranahamumbo warı nümbuirapurühi hoafıyuhü yahuya, “Ndühi hımboyei, ndananemo wandı me, wandı akohoandıyomo!

⁵⁰ Nindou düdi ai wandı Ape sünambe amaru ranai refembo hohoanımoayu ranı-sünngu rawareandı ana, ai wandı rehane, wandı akıdani, wandı meane,” mehu.

13

*Nindou sesi ahurı nümbürambe bubuarandı
hoafı*

(Mak 4:1-9; Ruk 8:4-8)

¹ Moanı mamı ranı-sımboanı Sisas ai worı ra hınıngıre haya kurıhoe-mayo ranı hımborıkımı hu mamaru.

² Nindou afindî ahambo wakimarîhorî ranai afindîwambo fondî tîre koamarandamboyu Sisas ai botambe kefuai nîmaru ane asu nindou afindî ranai gudihî hoekîmî burîmayei.

³ Ranîyu asu ai afindî kafoefe hoafî ranambo aheimbo hoafîmayu. Ranîyu ai aheimbo yare hoafîyuhü yahuya, “Nindou mamî ai mamîmbo sesî ahurî bubumbo ahandî nûmbürîna mahu.

⁴ Ai hu sesî ahurî ra buburandane bîdîfirî ai nafînî pütapîmayoa ndu ai tüküyahi fufumarîhüsi.

⁵ Bîdîfirî hîfî akîdou yangîrî nîngo-ambe nîmoei yahafî safambe pütapîyo. Hîfî ranai ragu hanî-koate nîngo-ambe. Hîfî ranai ragu han-koate-wambo sesî ahurî ranai nîmai tütükîmayo.

⁶ Asu hüfîhamîndî ai peyowohüyo ranambo ahurî hapoadümbö maforo ranahambo sore-soremarandî. Sapo ahasîharî ai ragu hîfambe hanî hanî ra-koateyo hayambo-wambo ranîyo asu ai muŋgu yapatîparîmayo.

⁷ Asu bîdîfirî ahurî ranai tîhoarî-tîhoarümbî wofambe pütapîyo haya, asu tîhoarî ranambo gabudandühî moaruwaimbo-mareanda hîsî-koatemayo.

⁸ Asu ahurî bîdîfirî ai hîfî aboedambe safî pütapîyowohü ai aboedî hîsîmayo. Nîmîndî mamî ranahandambo bîdîfirî ai 100 hîsîyo, bîdîfirî ai 60 hîsîyo, asu bîdîfirî ai 30 hîsîyo marandî,” mehu.

⁹ Sisas ai hoafî moendîfembo yahumbo hoafîyuhü yahuya, “Hîmboambeimbîndeihi ana, hîmborîmbeyei-amboane” mehündürî.

Sisas ai nûngure hohoanîmoyuhüyu kafoefe

*hoafinambo wataporimbora marandi**(Mak 4:10-12; Ruk 8:9-10)*

¹⁰ Raniyomo asu Sisasimbo süngururü-rundeimbî ai Sisas sowana sifomo ahambo düdururühî yahomoya, “Nimboyafî se nindou ranaheimbo wataporimborarühî kafeefe hoafimefîndüra?” mehomondo-amboyu.

¹¹ Asu simborî Sisas ai ahamumbo hoafiyupurühî yahuya, “God nginîndî hîfandarandî ranahandî hoafî dîbo engoro ahandî nimîndî ranahambo sîhamumboyo masayo, nga asu nindou ranaheimbo moai sayo.

¹² Nindou düdi ai bîdîfîrî moatükunî asîhendî ana, asu God ai ahambo bîdîfîrî moatükunî ranîwamî dagadombui. Rananîmbo asu ai ranî-moatükunî ndearîndümbui. Nga asu nindou düdi ai ranî-koateayu ana God ai nîne-moatükunî sapo akîdou masîhendî ra munğu hîhînde ndemündümbui.

¹³ Ranîmboane asu ro aheimbo kafeefe hoafinambo wataporimbo-marîhandürî.

Sapo nindou ranai hoeirîhindühaneisî,
nga asu ai ngîrî ndondîhi hoeindîhindî.

Ai hîmborîyeihaneisî,

nga asu ai ngîrî nîni-moatükunîmboyo
hoafayo ranahambo ndondîhi
hîmborîndei fîfîrîndîhindî.

¹⁴ Nindou ranaheimboyo Godîndî hoafî hoafiyu-randeimbî nindou Aisaia hoafîmayu hoafî ra hapoana anîhondü tüküme Feyo. Hoafî ranai yare hoafiyowohü yahoya,

‘Se hoafî ranahambo afîndîmbo
hîmborîndeimboyei,
nga asu se ngîrî fîfîrîndîhindî.

Se afindimbo himboapondeimboyei,
 nga ngiri hoeindihindi.

15 Sapo nindou ranai ahei hohoanimo ra
 tapihamyonduri,
 asu ai ahei himboambe ra güre papireanduri
 asu ahei himboari ra tütümondeanduri
 hayambo wambo.

Nga asu refe-koatembeyei-mbonana ahei
 himboarinambo hoeirihhi,
 ahei himboambenambo himboriyehi ho-
 hoanimo ra fifirihhi mburihumbo
 asu wambo sowana sineih ro didiboado-
 rihandüran aboediyei,' *Aisaia*
6:9-10

mehu.

16 Nga asu moani seana hihifi-hihifiindimo.
 Sïhamundi himboari ranai ana hoeireandühi
 türüfoareandühane. Asu sïhamundi himboambe
 ranai-amboani nin hoafiyoyo ranahambo
 himboriyowohü ffireandühane.

17 Ro sïhamumbo anihondumbo-anahi nda hoafe-
 hapuri. Horombo Godindi hoafi hoafiyomo-
 rundeimbi nindou afindi asu mbumundi nin-
 dou afindi ai nine-moatükun se hoeiarundi
 ranahambo hoeifembo masei, nga asu ai moai
 hoeirihindi. Asu se nine-moatükun hoafi
 himborayei ran hoafi ra himborimbo masei, nga
 asu ai moai himboriyei.”

*Sisas ai sesi ahuri ranahandi kafoefe hoafi
 nimindi türüfoare hoafimayu
 (Mak 4:13-20; Ruk 8:11-15)*

18 “Se ndühi himborindei. Nindou sesi ahuri
 bubumarandi kafoefe hoafi ranahandi nimindi
 ra türüboadihindi.

19 Nindou sapo God nginindi hifandarandi ranahambo himboriyeyi hehi asu ndofe türüfoefe-koateyeyi nindou ranana sapo sesi ahuri nafini pütapimayo nahurai-ane. Nine-moatükuni ahei ngusüfoambe sesi ahuri nou bubumayo ra moaruwai nendi-mayu Satan ranai tüküfi kosamündühani.

20 Sapo sesi ahuri nimoeiwami pütapimayo ranana nindou sapo hoafi himboriyu simboani ai nimai hihifi-hihifiyuhü masemüdu nahurai-ane.

21 Nga ai ahuri ahasihari-koate nahurai hoafi ranai moai ahandi ngusüfoambe nginindi nimarondowohü ai moai gedambo nginindi nüngu. Ranimboane nindou ranai afindi hohoanimo asu pap hoafiyoy ranai Aboedi Hoafi ra süngufembo tükündifendoani asu ai ahandi anihondümböfe hohoanimo ra nimai hininngimareandi.

22 Sesi ahuri tihoari tihoariyoweimbi wofambe pütapimayo ranana, sapo nindou ai hoafi ra himboriyu haya mitanaramüdu nahurai-ani. Hifinindi moatükuni ranahambo afindi hohoanimoyuhü asu napo afindi sihefembo ranahambo ngusüfo pareandühi rani-moatükuni ranai Godindi hoafi ranahambo gabudimareandi, asu ahuri ranai ngiri hisindo.

23 Nga asu sesi ahuri hifi aboedambe bubumayoa aboedi tüküme Feyo ranana, sapo nindou düdi ai hoafi ra himboriyu haya asu ai hoafi ranahambo fifi-reandühi tümafoareandi nahurai-ane. Raniyo ai hisi aboedi hisimayo. Bidifiri ai 100 hisimayo, bidifiri ai 60 hisimayo asu bidifiri

ai 30 hisimayo,” mehu.

²⁴ Sisas ai aheimbo ṅgorü kafoeфе hoafi hoafiyuhü yahuya, “God ṅḡnḡndi hifandarandi ranana nindou ai aboedi sesi ahuri ahandi nümbürambe bubuarandi nahurai-ane.

²⁵ Mamimbo nimbokoani munḡuambo nindou ai apusiyei-ane, hürütümbi nindou moaruwai ranai tüküfi wohi ahuri ra nindou sapo wit ahuri bubumarandi ranambe bubura hinḡḡre haya ndamefiyu.

²⁶ Wit maḡḡri ranai tütüküyowohüyo asu hisi ranai ndeara tüküfe-tüküfe marandi. Raniyo asu rani mbusümo wohi ahuri amboani tükümeфeyo.

²⁷ Nümbüri aharambüri-mayu ranahandi ratüpuriyomo-rundeimbi-memo ranai nindou ahambo-so tüküyafu hoafiyomondühiya, ‘Nindou adükari, se sapo sesi ahuri ra moaruwaiyopoani, ḡḡa aboediyo sihafi nümbürambe bubumarandisi. Asu dagüda wohi ra tüküfemboyo furayo rana?’ mehomondamboyu.

²⁸ Asu nindoumayu ranai simbori ahamumbo hoafiyuhüya, ‘Nindou hürütümbi ai diḡbo tüküfi wohi ahuri ra bubumarandane furayo,’ mehu-amboemo. Asu ai simbori ahambo düdurüwurühi yahomoya, ‘Ro wohi ra ho wohirihefembo se hohoaniḡoyafai?’ mehomondamboyu.

²⁹ Asu simbori ai ahamumbo hoafiyuhüya, ‘Yowanḡ refepoani! Se wohi diḡgoundühi wit maḡḡri ra wohi bitapḡndu firḡbadḡgumboemo, ḡḡa ambe.

³⁰ Wohi ranai moani rande wit bitapḡnde mamḡ

tütükindo ngombo asu sesi ra yimunguriyimind-
ambe firibadhefemboane. Ra-simboani ro nin-
dou yimungurindümo-rundeimbi ranahamumbo
wohi ra boatei wohi digau mbundu hüputüpendu
haiambe fufusindundühi, asu moani wit safi rani
yangiri gururindu wandi sesi sihefe worambe
kurindundi mbisamboyah! mehpuri,” mehu.

*Sisas ai hoari akidouhündi adükari tükufembo
kafoefe hoafi hoafimayu*

(Mak 4:30-32; Ruk 13:18-19)

³¹ Sisas ai ngörü kafoefe hoafi hoafimayundüri.
Ai yahuya, “God nginindi hifandarandi ranana
ndahurai-ane. Nindou ai mastet hoari hambomo
nahurai ra semündü haya ahandi nümbürambe
hifi karirühani.

³² Hoari ra ai moani moaruwai akidou
tikaimboanis, nga asu ai hifambeahindi
tükufe nimoamo ahafo ranana moani
ngasündeandeimbi moatükuni ane, asu
mungguambo ndu ranai tükündahi nimi düdүdü
raniwami ngeri ahei ngerambo-ndühümboyei,”
mehu.

*Sisas ai mami moatükuni ahandi ndüri
yis ranahambo süngunambore haya kafoere
hoafimayu*

(Ruk 13:20-21)

³³ Sisas ai kafoefe hoafi ngörü hoafimayu. Ai
hoafiyuhü yahuya, “God nginindi hifandarandi
ranana ndahurai-ane. Nimorehi ai bret
mandifembo yahombo ana, ai sapo fufudigoyo-
randeimbi moatükuni, ahandi ndüri yis,
ra akidou yangiri praua adükari ranambe
bubifoare haya fande yamunderandani

munḡuambo praua ranai nimoamo fufudigoyo hafohane.”

*Sisas ai kafeefe hoafinambo hoafimayu rana-handi nimindi
(Mak 4:33-34)*

³⁴ Sisas ai kafeefe hoafinambo munḡuambo moatükunî ranahambo nindou afindî ranaheimbo hoafimayundürî. Nga asu ai ngirî nîne-hoafi aheimbo hoafombo mbüsümbo ra kafeefe hoafinambo hoafi-koate hoafindundürî, nga wani.

³⁵ Horombo, Godindî hoafi hoafiyu-randeimbi nindou ai hoafimayu ranî simogodühî yahurai tüküfemboyu Sisas ai yare kafoare hoafimayu ra. Sapo nindou ranai yare hoafiyuhü yahuya, ‘Ro aheimbo wataporimboarîhandürî ana, kafeefe hoafinambo wataporîndamboyahî.

Ro munḡu moatükunî dibo engoro hifi asu munḡu moatükunî nafi-koateyo-ambe ho hombo hapondanambe fifirife-koatemayo ra aheimbo hoafindaharümboyahî,’ *Buk Song 78:2*

mehu.

Sisas ai wohimbo kafeefe hoafimayu rana-hambo türüfoare hoafimayu

³⁶ Ranîyu Sisas ai nindou afindî ranaheimbo ranühî yare hinîngirearü haya worambe kefuai mahüfu. Ranîyomo asu ahambo süngururü-rundeimbi ai ahambo-so kefoau hifomo hoafiyomondowohü yahomoya, “Se yihoefimbo nübürambe wohî tüküme Feyo

ranahandi kafeefe hoafi nĩmĩndĩ ranahambo tũrũfoaro hoafiyafĩmunĩ,” mehomondamboyu.

³⁷ Asu Sisas ai ahamumbo sĩmborĩ hoafiyuhũ yahuya, “Nĩdou dũdĩ ai sapo sesĩ ahurĩ aboedĩ nũmbũrambe bubumarandĩ ranana Nĩdou Hondũ ranani.

³⁸ Nga asu nũmbũrĩ ana hĩfĩ ndanane. Ahurĩ aboedĩ ranana nĩdou sapo God ŋgĩnĩndĩ hĩfandarandĩ ranambe anĩboadei ranane. Nga asu wohĩ moaruwai ranana nĩdou sapo Satanĩndayeĩ ranane.

³⁹ Nga asu hũrũtũmbĩ nĩdou wohĩ ahurĩ bubumarandĩ ranana Satan-ani. Asu yimũngurĩ yĩmĩndĩmbo si ranana hĩfĩ ndanai mũngumbo si-ane. Nga asu yimũngurĩndũmo-rundeimbĩ nĩdou ranana Godĩndĩ sũnambeahĩndĩ nendĩ rananemo.

⁴⁰ Sapu ai wohĩ ra fĩru hũputũpuru haiambe fufusarundĩ yahurai-anĩmbo hĩfĩ nda mũnguyo-ambe nĩdoumbo tũkũndĩfemboe.

⁴¹ Rananĩmbo Nĩdou Hondũ ranai ahandĩ sũnambeahĩndĩ nendĩ koandĩhepurũmbui. Asu ai mũngu moatũkunĩ nĩdouyeĩ anĩhondũmbofe hohoanĩmo ranahambo moaruwaimbo-reandũrĩ arandĩ asu nĩdou bĩdĩfĩrĩ moaruwai hohoanĩmoyeĩ arĩhũndĩ rananei aheimbo God ŋgĩnĩndĩ hĩfandarandĩ-ambeahĩndĩ fufundũndĩmo raguanambo-ndundũrĩmboemo.

⁴² Rananĩmbo aheimbo hai hũfĩ afĩndĩ ranambe pĩduwuranĩ ranũhĩ ai ahei yahafĩ hĩtĩhũndũhĩ hasĩheindeimboyeĩ.

⁴³ Rananĩmbo asu Godĩndĩ nĩdou mbumundĩ-mayeĩ ranai ahei Ape ŋgĩnĩndĩ hĩfandarandĩ ranambe hũfĩhamĩndĩ nou si boakĩboadĩhimboyeĩ. Se hĩmboambembũndei hĩ

ana, hĩmborĩndei.

⁴⁴ God ŋgĩnĩndĩ hĩfandarandĩ ranana ndahurai-ane. Nindou ai ŋgĩnĩndĩ napo dĩbo hĩfambe samboeroa hoeireandũhĩ ana, asu ai dĩbo yare gabude sĩhendũh-ani. Ranani asu ai ranĩmbo hĩhĩfĩ-hĩhĩfĩfi haya asu hu muŋgu moatũkunĩ ai masĩhendĩ ra nindou ŋgorũmbo fufusendũhĩ ranĩhũndĩ kakĩ semũndũ haya asu ai hĩhĩrĩfi hu ŋgĩnĩndĩ napo yaŋgoroweimbĩ hĩfĩ ra pemĩmayu.”

Sisas ai boagĩrĩyafe kakĩ finambore hoafĩmayu

⁴⁵ “Asu God ŋgĩnĩndĩ hĩfandarandĩ ra ndahurai ane. Nindou ai moanĩ ŋgĩnĩndĩ moatũkunĩ boagĩrĩ kakĩ nahurai ranahambo kokora randũhani.

⁴⁶ Asu ai ranĩ-moatũkunĩ ra moanĩ aboedĩ hamĩndĩ hoeireandũhĩ anĩmbo asu ai hu muŋgu moatũkunĩ ai masĩhendĩ ra nindou ŋgorũmbo fufusendũhĩ ranĩhũndĩ kakĩ semũndũ haya asu kakĩ ra pemĩmayu.”

Sisas ai andũrĩmbo sũngure haya kafaore hoafĩmayu

⁴⁷ “Asu God ŋgĩnĩndĩ hĩfandarandĩ ra ndahurai-ane. Nindou bĩdĩfirĩ kinĩ wowarĩyomo-rundeimbĩ ai ahamundĩ andũrĩ ranambo hĩmonĩ safoarundũhĩ mamĩkarambo kinĩ gũmarũwurĩ.

⁴⁸ Asu andũrĩ ranai kinĩ ranambo tũkũfeyo-ani ane ai gudiani hũrũndũmo sĩhoemo houmbo kinĩ ra yĩboboarundĩ. Rananemo asu ai nĩmarĩmombo kinĩ aboedĩ aboedĩ ra wambũrambe wambũrĩhĩrundũhĩ asu moaruwai

moaruwai moani yanğorombo ra ragu moenda pütıyefu arundi.

⁴⁹ Hıfı nda bıdıfıranı sı ranı-sımboanı moanı yahurai hamındı anımbo tükündıfemboe. Rananımbo asu şınambeahındı nendı ai nındou moaruwai hohoanı moyeımbı ranaheimbo gugundüwuru mamınındüwuruıboemo aboedı-mayei ranambeahındı.

⁵⁰ Rananımbo aheimbo hai hüfı afındı ranambe pıduwuranı ai ahei yahafı hıtıhündühi hasıheindeımboyei.”

Sımborı yamundıfe hoafı asu wamındafı yamundıfe hoafı

⁵¹ Sısas ai ahamumbo düdufıpurühi yahuya, “Se ndanı-moatükunı ranahambo fıfıru türüfoarundai?” mehuamboemo. Asu ai hoafıyomondühi yahomoya, “Yını, ro fıfırıhumboanefı,” mehomondamboyu.

⁵² Asu asükaiyu ahamumbo yahuya, “Ranı-mboane asu muıguambo nındou ahınümbı hohoanımo yamundu-rundeımbı-memo ai God ıgınındı hıfandarandı ranahambo ndoru fıfırarundı ranai worı aharambüri nahurai anemo. Ai kefuai hüfu ahandı napo worı-mayo ranambeahındı sımborı napo asu wamındafı napo fufuaramındu nahurai anemo.”

*Nasaretıhündı ai Sısasımbo
yıboarukomarıhorı*

(Mak 6:1-6; Ruk 4:16-30)

⁵³ Sısas ai ranı kafeefe hoafı ra hoafıyu moendıre haya, ranühında botıfı haya ahandı ıgoafına hıhırıfı mahafu.

⁵⁴ Ai hafu ahei rotu wori ranambe hoafi yamundi-mareandüra nindou ahandi hoafi himborimayei ranai ranimbo mahepühendi. Ai düduyahindühi seiya, “Ai dagüdamboe fifirife ra yahurai masemündu-a? Asu ahandi hepünifeimbi moatükuni ranambo-ana?”

⁵⁵ Nindou nda dadi nimoriyua? Ai awi nindou worimbora randeimbini nimorimbeyu? Asu awi Maria ana ahandi hondimbai? Awi Sems, Sosep, Saimon, Sudas ra ahandi akohoandimbemo?

⁵⁶ Awi ahandi muᅅguambo rehihoandi ranai ndanühi nimboeiai? Asu ai dagüdamboe muᅅguambo rani-moatükuni ra masemündu rana?” rarihi hoafimayei.

⁵⁷ Raniyei asu ai Sisas ahambo yiᅅoarukomarihori. Raniyu asu Sisas ai hoafiyundürühi yahuya, “Godindi hoafi hoafiyu-randeimbi nindou ranahambo muᅅguambo nindou ai ahambo hihifi-hihifiyeih nindou adükar-ani sahündo arihündi, nga asu ahandi ngoafihündi ai ana wani,” mehu.

⁵⁸ Nindou rani ngoafihündi ai anihondümbofe hohoanimo-koatemayei-amboyu asu ai moai ranühi hepünifeimbi moatükuni afindi ahei himboahü rareandi.

14

Son nindou hundürürarandeimbimayu ranai yifimayu hoafi

(Mak 6:14-29; Ruk 9:7-9)

¹ Rani-simboani Gariri hifi hifandirarandeimbi nindou ahandi ndüri Herot ranai

Sisas n̄ine-moatükun̄i ratüpur̄imayu ran̄i hoaf̄i h̄imbor̄imayu.

² Ran̄iyu asu ai ahand̄i hoareh̄i n̄indou b̄id̄if̄ir̄i ratüpur̄iyomo-rundeimb̄i ranahamumbo hoaf̄iyupur̄uh̄i yahuya, “Ai ana sapo Son n̄indou hundürura-randeimb̄imayu ranai ana ȳif̄ihünd̄i bot̄ifimboani. Ran̄imbo ani anas̄i ai ran̄i ṅ̄in̄ind̄i ra semündü haya ranambo hepün̄ifeimb̄i moatükun̄i rawareand̄i,” mehupur̄i.

³ N̄imboe sapo Horombo Herot ai Son̄imbo karabus̄ifimbo hoaf̄imayu. Ran̄iyomo Son ahambo mburundümo h̄iputüpur̄ihauwur̄i mburu karabusambe h̄in̄iṅ̄imarüwur̄i. Sapo Herot ai ahand̄i ak̄id̄i, ahand̄i ndür̄i Firip, ahand̄i n̄imoreh̄i, ahand̄i ndür̄i Herodias, ra ndaham̄ind̄i mehu.

⁴ Horombo Son ai Herot̄imbo hoaf̄iyundüh̄i yahuya, “Herot, se n̄imoreh̄i ra asowand̄if̄i ana, aboed̄iyopoan̄i,” mehundo.

⁵ Ran̄iyu asu ai Son̄imbo h̄ifokoand̄ihin̄i yahu haya ramefiyu. Nga asu ai Sudambo ȳh̄imbomarandür̄i sapo ai Son ahamboyo Aiana God̄ind̄i hoaf̄i hoaf̄iyu-randeimbani sei hoaf̄imayei.

⁶ Mam̄imbo Herot̄imbo hond̄i ai wak̄imar̄im̄indo si ranahambo hoan̄imoyomondüh̄i n̄indou b̄id̄if̄ir̄i ai fand̄ihi n̄imareimbo seses̄imayei. Ran̄iyu asu Herodias̄ind̄i n̄imoreh̄i n̄imori ranai ahei han̄ḡifoan̄i mopor̄iyu wak̄imareand̄i. Ran̄iyu asu Herot ai n̄imoreh̄i mopor̄imayo ran̄imbo siaomefiyu.

7 Raniyu asu ai hoafi-yuhü yahuya, “Ro sihambo nda dabareheandi se nini-moatükunimboyafi wambo düduwefoandi ra ndahaninimboyahi!” mehundo.

8 Nimorehi nimori ranai ahandi hondi hoafimayo süngu niŋgombo Herotimbo hoafi-yohü yahoya, “Moani haponda hamindi ndühi Son hundürüra-randeimbimayu ranahandi mbiro pretiwami nando ndawandi,” mehoamboyu.

9 Asu Herot ai rani hoafi ra himboriyu haya afindi hohoanimomayu. Nga asu sapo ai nimoamo ranifih dukare dabarimefiyuwambo asu nindou afindi ai-babidimbo nimorei masahüsi ranimbo ai hoafi-yuhü yahuya, “Ahandi hohoanimo süngu-ndundi,” mehu.

10 Raniyu asu ai nindou ahandi hoarehi ratüpuriyomo-rundeimbi ranahamumbo Sonindi mbiro kikirihelimbo hoafimepura ai homo karabus-ambe-ahindi mbiro kiki-marihauwuri.

11 Raniyomo ai ahandi mbiro ra preti-mayo raniwami nandu sowandümo hifomo nimorehi nimori-mayo ranahambo masabudoa ahandi hondi sowana semindi maho.

12 Raniyomo asu Sonimbo süngururü-rundeimbi ranai homo ahandi fi nimoko sowaründümo homo hifikariwuri houmbo asu ai homo Sisasimbo hoafimemondo.

*Sisas ai 5,000 nindou sesi masagadüri
(Mak 6:31-44; Ruk 9:10-17; Son 6:1-13)*

13 Sisas ai Son ramefiyu hoafi ra himboriyu haya, ranihünda botambe farifi haya moani aimbo nindou kikifoefe-koatereandi hifini

mahu. Nindou bɪdɪfɪrɪ ai Sisas ranɪnɪ mahu hoafɪ ra hɪmborɪyei hehi asu ai ahei ŋgoafɪ hɪnɪŋgɪrɪhi hehi moanɪ hɪfɪ nafɪ sʉngumarɪhorɪ hehi.

¹⁴ Sisas ai botambeahɪndɪ kusɪfoendane asu nindou afɪndɪ ranai gudihɪ meŋgorowa hoeireandʉrʉhɪ aheimbo ŋgusʉfo afɪndɪ hɪpoamborandʉrʉhɪ ahei aŋgʉnɪ ra aboedɪmarearʉ.

¹⁵ Mamɪ ranɪ nɪmbɪ hoafombo ahambo sʉngururʉ-rundeimbɪ-memo ranai ahambo-so homo tʉkʉyafu hoafɪyomondowohʉ yahomoya, “Ndanana nindou koate-reandʉhane, ŋga ndeara hʉfɪhamɪndɪ hʉrɪmɪndʉhane. Ŋga se nindou ranaheimbo koarɪhawandʉranɪ anɪmbo ai ŋgoafɪna nɪmai ahei sesɪ kokofefembo ndambeyahɪndɪ,” mehomondamboyu.

¹⁶ Asu Sisas ai ahamumbo hoafɪyupurʉhɪ yahuya, “Ai ŋgɪrɪ botɪndahi hehi sesɪ kokombo ragu ŋgei. Ŋga seanɪmbo sɪhamundɪhoarɪ sesɪ ra ai sesɪmbo dabudʉrɪ!” mehuamboemo.

¹⁷ Asu ai sɪmborɪ hoafɪyomondowohʉ yahomoya, “Roana hondahʉfeimbɪ (5) bret anemo asu kinɪ akɪdou yimbu-anafanɪ ranɪ yaŋgɪrane sahumɪndfɪmboayefɪ,” mehomondamboyu.

¹⁸ Asu ai ahamumbo hoafɪyupurʉhɪ yahuya, “Refe ana ndʉhɪ wambo sowana sesɪ ra sowandʉmo sɪfomo,” mehu.

¹⁹ Ranɪyu asu ai nindou afɪndɪ ranaheimbo wohɪwamɪ nɪmandei mehua mamarei. Ranɪyu asu ai mamɪ hondahʉfimbɪ breti-memo ranɪyomo asu kinɪ akɪdou yimbumefanɪ ranɪyafanɪ ra semʉndʉ haya sʉnambe hɪmboyu hafuhɪ Godɪmbo hɪhɪfɪmarʉrɪ. Refɪ mbura

ai breti-mayo ra hifitire ahambo süngururü-rundeimbimbo masagapura asu ai nindou afindi ranaheimbo yimbumarundüri.

²⁰ Muñguambo nindou ai sesi ra sahüsimbo ndeara nafimarihümüdi. Raniyomo asu ahambo süngururü-rundeimbi ai sesi moani bode meñgoro ra 12 wambüri tüküfimbi masowandümo.

²¹ Nimorehi, nimori akidibou tapuife-koate nindowenihí yangiri sesi ra masowasümo ranana ai 5,000 nahurai nindouyomo masowasümo.

Sisas ai Gariri kurihoe hanjifo süngu nimoamo pütapimayu hüfu

(Mak 6:45-52; Son 6:16-21)

²² Raniyu Sisas ai ahambo süngururü-rundeimbimbo botambe fandafu houmbo seboatei Gariri kurihoe rani goesürüni ngomo mehuamboyu asu ai nimorehi nindowenihimbo ahei worinambo koarihendürimbo mehu.

²³ Ai aheimbo koarhendüri haya hifi wafuwami ahand-amboani mahafu Godimbo didibafifendombo. Ndeara nimbí ai akimiyowohüyo asu Sisas ai moani ahand-amboani hamindi ranuhi manüngu.

²⁴ Asu rani-simboani bot ai ndeara anguni hoe mbusümondühi weri ra hanjifoani sifohiyo asu hoe ranai fandihoayohü bot ranahambo semindi pire semindi pire randühi maho.

²⁵ Raniyu asu Sisas ai si hoafombo ahambo süngururü-rundeimbi ranhamumbo-so hoe hanjifo süngu pütapiyu hüfu tüküme fiyu.

26 Asu ai ahambo hoeirüwura hoe hangifo süngu pütapımayu hüfuwa hıhamındarıyomondühi yihımboyondühi yahomoya, “Ranı-moatükunı ranana yıfiafane,” mehomo. Ranıyomo ai yihımbombo hısiheimemo.

27 Asu Sisas ai mamıhari hoafi niıngoambe hoafi karıhoeihi yahuya, “Se ıgınındi niıngomo, roanahi nda, ıga se yihımbondımoemo!” mehupuramboemo.

28 Ranıyu asu Pita ai ahambo hoafiyundühi yahundoya, “Adükari, anıhondü sendafühi ana, wambo hoafiyafındıra ro sıhambo sowana hoe hangifo süngu pütapında dügi,” mehundo-amboyu.

29 Asu Sisas ai Pitambo hoafiyundowohü yahuya, “Se mborai sühüfi,” mehundo-amboyu. Ranıyu asu ai botambeahındi tüküfi haya Sisas sowana hoe hangifo süngu mahüfu.

30 İga asu ai weri ra hoeireandani mayowamboyu ıgınındi hamındımayoa yihımboyuhü ndeara himoni tiporıkomefiyu hanu. Ranıyu asu ai heiyuhü hoafiyuhü yahuya, “Adükari, se wambo aboeda farıhawandıri!” mehundo-amboyu.

31 Ranıyu asu Sisas ai niımai mamıhari warıfi hu kıkıhırümündühi hoafiyundühi yahuya, “Sıhafı anıhondümbofe ra akıdou ane. Se niımboe hohoanımo yimbumbomarowanda?” mehundo.

32 Asu ai yıbobo botambe kefoene-andühiımboyo asu weri ai afurımareandı.

33 Ranıyomo asu nıdou botambe mamarımo

ranai Sisasimbo Adükarî hondani yahomo hohoanîmoyomondühi yahomoya, “Awi seana moanî Godîndî Nîmorî hond-anafî!” mehomondo.

Sisas nindou afîndî Genesaret hîfîhündî anğünî aboedîmareandî
(Mak 6:53-56)

³⁴ Ai botambe kurîhoe ra barîhoemo hou homo Genesaret hîfambe tüküme fundî.

³⁵ Ranîyei asu nindou ranî hîfîhündî ai Sisasimbo fîfîrîmarîhorî. Ranîyei asu nindou ranîhündambo-mayeî ranai ŋgoafî daburî wakîmareandî ranaheimbo Sisas tüküfimboani hoafî ra hoafühîmarîhündî. Ranîyei asu nindou ranai anğünümboyeimbî ranaheimbo fufurühümündî-hündürî mafandîhindî Sisas sowana.

³⁶ Ranîyei asu nindou anğünümbyeimbî ai moanî Sisasîndî hoearî ranahambo sündîfimbo hoafîmehündo habodei. Ranîyo asu ai ranî hoearî ahandî ra sündîhindühi ahei anğünî ra muŋguambo aboedîmehindî.

15

God ai amoa mamîyei ahînümbî hohoanîmo hîfînambomareandî
(Mak 7:1-13)

¹ Ranîyo asu Farisi nindouyomo asu ahînümbî hohoanîmo yamundu rundeimbîyomo ranai Serusarem ŋgoafîhündî botîyafu houmbo sînîmo Sisasimbo-so tüküyafu hoafîyomondühi yahomoya,

2 “Asu nimboe sihafî süngurunîni-rundeimbi ranai horombo yihoefî amoao mamî ai ahamundi hohoanîmo yamunde sihai mamaro ra süngufe-koateayomoa? Aiana moai ndoru koadürü refe-arandi süngu ahamundi warî ra popoairîhoemo mburu sesi ra sowasümo rundî,” mehomondamboyu.

3 Asu Sisas ai simborî ahamumbo hoafiyuhü yahuya, “Asu se nimboe God ai hoafiyumbî hoafî ra ndofe süngufe-koate moanî sihamundi yamundife hohoanîmo ranî-süngu yangîrî sünguru homoa?”

4 Sapo God ai yare hoafiyuhü yahuya, ‘Se sihafî meapembo ahîniñdafühî fandîhawapîrî ndandî.’ Asu ‘Nindou düdi ai ahandî hondafîndambo hoafî moaruwai hoafînduanî ana, nindou ranahambo hîfokoefimboane,’ mehu.

5-6 Nga asu se hoafiyomo rundühî yahomoya, ‘Nindou mamî ai kaki napo moatükunî hondafîndî ahafembo farîhefepîrîmbo asîhendî ana, ai ahafembo hoafînduhî anîmboya, Ranî-moatükunî ranana ro Godîmbo masîheheandane ehu ana, asu ai ahandî hondafîndambo ranînambo ngîrî fandîhepîrî,’ yahomo arund. Ranî hohoanîmo süngu ana, asu se Godîndî hoafî ra mbahîrîhaundühî moanî sihamundi yamundife hohoanîmo ranî-süngu yangîrî sünguru homondühanemo.

7 Awi seana nindou yimbu yafambeimbanemo! Aisaia ai anîhondümboyu sihamumbo horombo hoafiyuhü yahuya,

8 ‘God ai yahuya, “Nindou ranai wambo yafambe

ranambo Adükarani aseindiri,
 nga asu ngusüfoambe ana moai wamboso
 akimiyoy, nga angunanenduri.

- 9 Ai nindou-yomondi ahinümbi hohoanimo
 ranahambo bokarthehindühi yangiri
 hoafiyehüya, 'Ndanana Godindi hoafane,'
 masei.
 Raninambo ai wambo nduri adükarümbani,
 mbisahündirimboyeyi, " " mehu. *Aisaia*
29:13

*Ninemoatükuninindoumbo rareanda nindou ai
 moaruwai hohoanimoyei arihündi
 (Mak 7:14-23)*

10 Raniyu asu Sisas ai nindou afindi ranahe-
 imbo mborai yahünduri haya hoafiyundürühi
 yahuya, "Se hoafi ndanahambo himborindei
 hehi fifirindhindi.

11 Nine-moatükuninindou ranahandi yahamo
 ahano ranaiyopoani nindou ranahambo rarerani
 ai moaruwai hohoanimombi nindouayu Godindi
 himboahü. Nga nine-moatükuninindou ahandi yahamo
 nafipoedi tükefeyo ranane rarerani ai moaruwai
 hohoanimombi nindouayu Godindi himboahü,"
 mehünduri.

12 Raniyomo asu ahambo süngururü-rundeimbi
 ai ahambo-so homo hoafiyomondowohü yaho-
 moya, "Awi se moai fifirowandiyoy, Farisi ai se
 rani hoafi hoafimayafi ranimbo himboriyomo
 houmbo ahamumbo ngusüfoambe moaruwaiara-
 puri rana?" mehomondamboyu.

13 Asu Sisas ai simbori hoafiyuhü yahuya,
 "Munguambo mangiri wandi Ape sünambe

amaru ai hifife-koatemayu ranana firibadi hefemboane. Farisi ai nindou yahurai anemo.

¹⁴ Se ahamumbo hohoanimoyopuripoani. Nindou ranai ana himboatihari nindou anemosi, nga himboatihari bodimondambo nafi nafuimbo yahomombo-anemo. Nga asu himboatihari ngorü ai himboatihari ngorumbo nafi nafuiarüri ana, yibobo hoeapoarambe pindamboyanani.”

¹⁵ Nga asu Pita ai hoafiyundühi yahuya, “Awi se yihoeimbo rani kafeefe hoafi ra fifiro hoafiyafimuni,” mehuamboyu.

¹⁶ Raniyu asu Sisas ai ahamumbo hoafiyupurühi yahuya, “Awi se-amboani rani-moatükuní ranahambo awi fifirife-koateyomoa?

¹⁷ Munngu moatükuní yahamo nafi ahano ana, asu rani moatükuní ranai hani bodoambe tüküfeyoani ahandi fi ranambe hasifi tüküfihane. Se ra moai fifirundi-yo?

¹⁸ Nga asu nine-moatükuní ngusüfoambeahindi hohoanimo haya yahamo nafi tükefeyo ranane ai nindou ranahambo rareraní asu ai moaruwai hohoanimombi nindouayu Godíndi himboahü.

¹⁹ Nindou ranahandi ngusüfoambeahindi nine-moatükuní hohoanimo tükefeyo ranana, sapo nindou ngorumbo hifokoeefe hohoanimo, nimorehi sisihimo, nindowenihí birabireimbi hohoanimo, hühbühüní hohoanimo, tikai hoafi, asu bodimondambo moaruwaimbofe hoafi ranane.

²⁰ Rani-moatükuní ranane nindumbo rareraní asu ai Godíndi himboahü moaruwaimboareri. Nga asu nindou ai warí popoi hefe-koate as-esu ana, rani-moatükuní ranai ngiri nindou

ahambo randeandani nindou ai moaruwai hoan+mombi nungu, nga wani,” mehu.

*Nimorehi mamai ai Sisasimbo
an+hondumbomari
(Mak 7:24-30)*

²¹ Sisas ai ranuhinda botifi haya Tair Saidon ngoafi anambafe hifi ranikimi mahifu.

²² Nimorehi mamai Kenanihundi ai rani hifihü nimar hayamboyo Sisas sowana sin pukuna hoafiyondowohü yahoya, “Adükari, Defitindi Ahiri, se wambo hipoamborowandiri. Wand nimorehi nimorindi flambe moaruwai nendi ranai nimarindo hayamboane asu ahambo fi ra moaruwai mamikararandi,” mehondo.

²³ Nga asu Sisas ai nimorehi ranahambo moai hoafi akidou-amboani kareandi. Asu ahambo süngururü-rundeimbi ai hoafiyomondo hoangomondühi yahomoya, “Se nimorehi ranahambo koarhawanda mbiho! Ai sihefimbo süngu sünguramuni hoangohane rani-moatükuni ranahambo himboso papara hoango,” mehomondamboyu.

²⁴ Asu Sisas ai ahamumbo simbori hoafiyupurühi yahuya, “God ai wambo Israer nindou sipsip nahurai ranaheimbo sowanamboyu yangiriyu farihendürimbo koamarihendiri.”

²⁵ Nga asu nimorehi-mayo ranai sin Sisasindi yirikimi peyo nimar hoafiyowohü yahoya, “Adükari, awi se wambo farihawandiri,” meho.

²⁶ Asu Sisas ai ahambo hoafiyuhü yahuya, “Awi nimori akidibou-yafe-mayo sesi ra semindi hefe yaforimbo pife ana, aboedi hamindiyopoani,” mehu.

27 Asu nimorehi ranai hoafiyondowohü yahoya, “Adükari, ranana anihondanesi. Nga asu yafori ranai-amboani sesi fu ra fondi wam+n+ndi ahandi afindandi-mayo ra peyoani sesowohane,” mehoamboyu.

28 Raniyu asu Sisas ai ahambo simbori hoafiyundühi yahuya, “Nimorehi, sihafihon dümbofe hohoan+mo ra adükari hamindane. N+ne-moatükuni ro sihambo refembo se hohoan+moayafi ranana sihambo randi+hean+nimboyahi,” mehundo. Raniyo hoafi niñgoambe ahandi nimorehi nimori-mayo ranai aboedimayo.

Sisas ai nindou afindi aboedimarearü

29 Raniyu asu Sisas ai ranihünda botifi haya Gariri kurihoe-mayo ranikimi mahu. Ai hu haya hifi wafu-mayo raniwami farifi hafu mamaru.

30 Raniyei nindou afindi hamindi ranai nindou tinar+ moaruwaimbi, himboatihari, n+mar+titir+nambo yangir+ hahabudimb+ hoafi-koate, asu bidifiri amuri mam+karambo angunumb+ ra munju aheimbo sahümündihündür+ Sisas sowana mahei. Ai hei Sisas+ndi yirikimi hinin+ngimar+hindüramboyu asu ai aheimbo aboedimarearü.

31 Asu nindou afindi hamindi ranai mahepün+mehindi hoafi-koatemayei ranai watapor+yei, n+mar+ yangir+ n+mareimb+ ai aboed+yei, tinar+ moaruwaimb+ ai hahabodei, himboatihari ai himboar+yei raraomar+hünda horihi hehi. Raniyei asu ai Israer+yei God ranahambo Adükarani sei hoafimehüdo.

*Sisas ai 4,000 nindoumbo sesi masagadüri
(Mak 8:1-10)*

³² Sisas ai ahambo süngururü-rundeimbimbo mborai yahupuri hürühepuri haya hoafiyupurühi yahuya, “Ro nindou ndanaheimbo hipoamboariharü sapo ai ndanühi ro babidi ngimi si nimareimbo asu sesi-koatemayei-ambo ai sesimbomayo ra. Ro aheimbo sesi segodüri-koate koarihendürimbo ana moeisahi. Asu ai ngoafina ngeihünda nafini himboawurindeimboyei samboanahi,” mehuamboemo.

³³ Asu ahambo süngururü-rundeimbi-memo ai düdururühi yahomoya, “Asu sihiri dagüda sesi afindi yahurai ndare nini kikefoefe-koateyowohü nda ndahumindexi hohu nindou afindi ranheimbo sesi ra mandahundüra?” mehomondamboyu.

³⁴ Sisas ai düdureapurühi yahuya, “Se bret ra nüngunimbiyo sowandümomboemoa?” mehupuramboemo. Asu ai simbori hoafiyomondowohü yahomoya, “Bret 7 anemo asu kini akidimondou-anemo,” mehomondamboyu.

³⁵ Raniyu asu Sisas ai nindou afindi ranaheimbo hifini ninouyei mehündüra asu ai marei.

³⁶ Sisas ai bret 7-yomo asu kini akidibou-memo raniyomo ra semündü haya, Godimbo hihifirürü mbura, hifitire ahambo süngururü-rundeimbimbo masagapura asu ai nindou afindi-mayei ranaheimbo yimbumarundürü.

³⁷ Nindou ai sesi ra sahüsi nafirihümündihiyeyi asu sesi wambürü 7 ranai bode meñgorowa

ahambo süngururü-rundeimbi ai fufu-maründimo.

³⁸ Nindou ai sesi masahüsi ra nimorehi nimorehi akidibou kameihı tapui-koate nindowenihı yangiri ana 4,000 nindouyomo.

³⁹ Ranıyu refi mbura Sisas ai nindou ranahe-imbo koakorıhendürı haya asu ai botambe farıfi haya Magadan hifına mahüfu.

16

Hepünifeimbi moatükunı sünambeahındı hoiefembo hoafımemo

(Mak 8:11-13; Ruk 12:54-56)

¹ Farisi asu Sadyusi nindou ai Sisasımbou refi hoiefimbo yahomo houmbo ahambo-so tüküme fundı. Ai hepünifeimbi moatükunı sünambeahındı ıgınındı rarowanda hoeindıhu yahomo houmbo hoafımemondo.

² Nga asu Sisas ai sımborı ahamumbo hoafıyuhü yahuya, “Hüfıhamındı ai hürımındihı sünü hamburı aboedı kakırandanı se yaru hoafıyomondühıya, ‘Hapoana ıgırı hoendo, nga yahımo aboedı nıngomboe,’ yahomondühanemo.

³ Asu siambeahı se yaru hoafıyomondühıya, ‘Hapoana hoewerındımböe, nga hoenımbanıyowohü asu sünü anüşahayo,’ yahomondühanemo. Yını, se ana sünambe nıne-moatükunı tükefeyo ranahambo ndoru hoerundühımböya, ‘Ranı-moatükunı ra randıfemboe,’ yahomondühanemosı. Nga asu se ana nıne-moatükunıyo hapondanambe tüküfemboayo ranahambo moai ndoru fıfırundı.

4 Moaruwai hamindi hondü nindou anei hapondanambe aniboadei! Godimbo hohoanimo-koateyeimbi nindou ra ro hepünifeimbi moatükunî nafuimbo düduyahindirühîyei, nga ro ngiri sheimbo rani-moatükunî ra nafuindahandürî. Rani-moatükunî ana ndearamboyo sheimbo horombo Sona ai nafuiyundürî masagadürî rani yangiri hoeindihimboyei,” mehupuri. Raniyu asu ai ahamumbo yare hiningirepuri haya ndamefiyu.

*Farisi asu Sadyusi nindouyomondi fufudigoyorandeimbi moatükunî yis ranahandi kafoefe hoafi
(Mak 8:14-21)*

5 Sisasimbo süngururü-rundeimbi ai Gariri kurihoe ra barihomo gogoanini mahomo, asu ai moai bret sowandümo, nga mitanimarundümo.

6 Raniyu asu Sisas ai ahamumbo hoafiyuhü yahuya, “Farisi asu Sadyusi nindou-yomondi fufudigoyo-randeimbi moatükunî yis ranahambo awi se hibadumbo,” mehu.

7 Raniyomo asu ai ahamundihorari simbori hoafiyomondühi yahomoya, “Ai ra-mehu awi sapo shiri bret semindi sifokoate-mayefi ranimboyumunî yare hoafimemunî,” mehomo.

8 Sisas ai nine-moatükunî hoafi ai wataporî mboarundi ranahambo fifireapuri. Raniyu asu ai ahamumbo hoafiyupurühi yahuya, “Se shamundi anihondumbofe hohoanimo ra akidou safane! Se ra nimboe shamundihorari wataporimboarundi bret semindi-koateayefi yahomo humbo rana?”

9 Awi se fifirundai? Sapo ro hondahüfeimbi bret hifitirihē heheya 5,000 nindoumbo yimbumartheandi ra se hohoanimoyomondai? Asu nūngunūmbi wambüriyō se wambürihiru manindunda?

10 Asu bret 7 ranīyo 4,000 nindoumbo hifitirihē maseheandambo asu se wambüri 7 wambürihiru manindundi ra fifirundai?

11 Awi se ra ninūnguyafumboyomo fifirife-koateayomo rana? Ro ana moai sihamumbo bretimbo wataporimborihapuri, nga wanī. Ro ana Farisi asu Sadyusi nindou-yomondi fufudigoyoweimbi moatükunī yis ranahamboyahī awi hībadūmbo masahī,” mehu.

12 Ranīyomo asu ahambo süngururū-rundeimbi-memo ranai ngusūfo masowandūmo Sisas ai fufudigoyo-randeimbi moatükunī yis bretambe pefe arandi ranahambo se hībadūmbo yahumboyupoanī, nga Farisi Sadyusi nindou-yomondi yamundife hoafi hohoanimo ranahamboyu hoafi mayu.

*Pita ai Sisasimbo Kraisani mehu
(Mak 8:27-30; Ruk 9:18-21)*

13 Sisas ai ahambo süngururū-rundeimbi babidi Sisia Firiapai hifina homondühīyomo asu ranī-simboanī ai ranahamumbo düdufi hoafiyupurūhī yahuya, “Nindou ai Nindou Hondū ranahambo düdi sei hoafīyeihīyeia?” mehupuramboemo.

14 Asu ai simbori hoafiyomondühī yahomoya, “Bidihiri ai seiya ‘Son sapo nindou hundürarū-randeimbimbeyu,’ asu bidihiri ai

‘Seremaiambeyu’ asu ‘Godɪndɪ hoafi hoafiyu-randeimbi mamimbeyu’ asei,” mehomu.

¹⁵ Ranɪyu asu Sisas ai dūdureapurühɪ yahuya, “Asu sɪhamundɪhoarɪ ro nindou dɪdɪyahɪ se nūnguru hohoanɪmoyomondühɪyomoa?” mehupuramboemo.

¹⁶ Asu Saimon Pita ai sɪmborɪ ahambo hoafiyundühɪ yahuya, “Seanafi Kraisyafɪ.* Seana God sapo yangɪrɪ koadürümbo nūngumbūmayu ranahandɪ Nɪmor-anafi,” mehundo-amboyu.

¹⁷ Asu sɪmborɪ Sisas ai hoafiyuhü yahuya, “Saimon, Sonɪndɪ nɪmorɪ, se hɪhɪfɪ-hɪhɪfɪndafɪ! Ranɪ hoafi ra moai nindou hɪfɪ ndanühündə ranahandɪ-mayo tüküfenɪnɪ, ŋga moanɪ wandɪ Ape sünambe amaru ahandɪhoarɪ sɪhambo masaganɪnɪ.

¹⁸ Ŋga sɪhambo ro hoafehanɪnɪ nda, se Pita-anafi. (Ndürɪ Pita ana Grik hoafɪnambo nɪmoei yɪtɪfo ane). Asu nɪmoei yɪtɪfo ranɪwamɪ anɪmbo ro wandɪ nendɪ gugurɪndɪhearümboyahɪ. Rananɪmbo asu ŋgɪrɪ yɪfɪmbo ŋgɪnɪndɪ amboanɪ wandɪ nendɪ ranaheimbo hɪfɪnambondeandɪ.

¹⁹ Rananɪmbo asu ro sɪhambo God ŋgɪnɪndɪ sünambe hɪfandarandɪ ranahandɪ yɪpurɪ ki ndahanɪnɪmboyahɪ. Nɪne-moatükunɪ hɪfɪ ndanühɪ se pararowandɪ ranana asu God ai-amboanɪ sünambe pandeambui. Asu nɪne-moatükunɪ hɪfɪ ndanühɪ se tirɪhoefɪ asɪhoefɪ ana, asu God ai-amboanɪ sünambe tindɪhai dɪgembui,” mehundo.

---

* **16:16:** Ndürɪ Krai ranana nindou God ai nindoumbo aboedambo-fendürambo adükarɪ bogorɪmbofemböhündə kamafoarirɪ ani.

20 Sisas ai ahambo süngururü-rundeimbimbo nindou amurambo yowanî Kraisi ani yahopoanî yahu haya hoafimepurî. Sisas ai ro yifinda mbundîha botindaheamboyahî yahu haya hoafimayu ranimbo.

*Sisas ai yifindümbui mehu
(Mak 8:31-9:1; Ruk 9:22-27)*

21 Mamî ranî-simboanî Sisas ai piyu haya ahambo süngururü-rundeimbimbo nafuimefoepurî ai Serusarem ngoafinambo mbühuwamboane. Ndanühündambo bogorî nindou, bogorî Godimbo sesi sîhou-rundeimbî nindou asu ahinümbî hohoanimo fifirundeimbî-yomondî-mayo afindî tîrîfo tüküfendombomayo ranahambo hoafimayu. Ai yare nafuiyupurî hoafiyuhü yahuya, “Nindou ranai wambo hîfokoandu ndrîmboemosî, nga asu ngîmî si süngunambo asükainda ro yanğîrî botindaheamboyahî,” mehupurî.

22 Ranîyu asu Pita ai ahambo ngoorükîmî serümündü hu hîningîrîrî haya ngînîndî hoafiyundühi yahuya, “Adükarî, ranî-moatükunî ra se yowanî sîhambo yahurai tükündîfenînimboe, nga yowanî,” mehundu-amboyu.

23 Asu Sisas ai hîhîrîfi nüngumbo Pitambo hoafiyundühi yahuya, “Satan, se wambo-sowahîndî andai ragu biyafu! Awi se wambo nafî gürarowandîrî. Awi se sîhafî hohoanîmoayafî ranana Godîndî-mayo sowandîfîmbo-yafîpoanî, nga ranana hîfîndî nindou-yafe-mayo masowandîfî,” mehundo. Ai munğambo

ahamumbo hoafi+yupurühi yahuya, “Nindou didiyei ai wandi süngu hombo hohoanimondeihî ana, asu ai ahei hohoanimo ra hif+nambondîhi hehi nîmî keimbî kar+hendîfeimbî fihî yîfîmbo noundahi hehi munḡuambo si aho ra wambo süngumbîrî+hindîramboane.”

²⁴ Raniyu asu Sisas ai ahambo süngururü-rundeimbî-memo ranahamumbo hoafi+yuhü yahuya, “Nindou düdi ai wandi süngu hombo hohoanimoayu ana, ai moanî ahandî fimbo hif+nambonde haya nîmî keimbî kar+hendeimbî fihî yîfîmbo nounde wambo süngundandîrî.

²⁵ Nindou düdi ai ahandî fi ranahambo aboedambofemböhünda ahandîhoarî kîkî+haramünda ana, asu ahandî fi yangîrî nîḡombo awandhoemboe. Nḡa asu nindou düdi ai wamböhünda ahandî fi ra moanî yare hohoanimo-koate hî+nîḡîreandî ana, asu ai süngunambo ahandî fi yangîrî nîḡombo ra gedühi nîḡomboe.

²⁶ Asu nindou düdi ai hifî+nîndî moatükunî munḡuambo ra semündü hîfanda huhü asu ahandî fi nîḡo awandîhoeihî ranana ahandî munḡu moatükunî nüngunde nindou ranahambo mafandîhera? I ra wanî! Nindou mamî ai nînî-moatükunînambo sîsemandendî ahandî yangîrî nîḡo hohoanimo ra hîhîrîfe semîndîmböhünda?

²⁷ Nindou Hondü ai ahandî Afîndandî hîmboamupuimborandeimbî moatükunî ranî mbusümo ahandî sünambeahîndî nendî-memo ranî-babîdimbo ndeara akîmî kosîmbo yangîrani. Ra-sîmboanî asu ai kusühi nindou didiyei nîne ratüpurî ramarîhindî ranî

sîmogodühi takîni dagadürümbui.

²⁸ Ro sîhamumbo anîhondümböanahî hoafehapuri nda, nindou ndanühi anîboadei nda bidîfirî ai ngîrî yîfîndei, nga nîboadeimbo Nindou Hondü ranai bogorî nindoumbondüfi akusu ra hoeindîhorîmboyei,” mehupurî.

17

Sisasîndî fi ra ranîpoanîmbo hîmbomayo (Mak 9:2-13; Ruk 9:28-36)

¹ Refe haya 6 si ranai howane, asu ranambe Sisas ai Pita, asu Sems Son apodoho ranahamumbo sepurümündî haya hîfî wafu nîmoamo hamîndî-mayo ranîwamî moanî ahamund-amboanî mahafomo.

² Asu ai hîmboyomondane ahamundî hîmboahü Sisas ai moanî ranî-poanîmbo fi tükümfendo. Ranîyo asu ahandî ngusümboarî ranai hüfîhamîndî nahurai sîsîngarambo randühîyo asu hoearî magüdeandî ranai si nahurai kifohî hamîndî tükümfeyo.

³ Ranîyomo asu ahambo süngururü-rundeimbi ngîmî-memo ranai Moses Erasais ai Sisas babîdîmbo wataporîmemonda hoeimarüpurî.

⁴ Ranîyu asu Pita ai ranîmbo Sisasîmbo hoafîyundühi yahuya, “Adükarî, awi aboedî safanefî sîhîrî ndanühi sühîfî anîmboefî! Se refembo hohoanîmoayafî ana, awi ro dago ngîmî hüründîhapurîmboyahî, sîhambo mamî, Mosesîmbo mamî, asu Erasaisambo mamî,” mehundo.

⁵ Ranîyo asu Pita ai hoafîyuhü nüngu ane kifohî sîsîngarambo-randeimbi mburüngai

ranai ahamumbo gabudimafoareapuri asu hoafi mamî ranai mburüŋgai-ambeahîndî tüküfihî hoafiyowohü yahoya, “Nindou ndanana wandî nimorî hondü ro ahambo ŋgusüfo parîhineimbani. Ro ahambo siaoyamboanahî, ŋga ahambo himborîndîmondo,” meho.

⁶ Sisasimbo süŋgururü-rundeimbi-memo ranai ranî hoafi ra himboriyomo houmbo yîhimboyomondühî hîfîni hîfambe mbiro pütapîmemo.

⁷ Ranîyu asu Sisas ai ahamumbo-so süni sündiapurühî hoafiyuhü yahuya, “Boteyafu. Se yîhimbondîmboemo,” mehupuramboemo.

⁸ Ranîyomo asu ai mbiro faründümo himboyomondane moai didî ai ranühi nüŋgu, ŋga Sisas ai yangîri manüŋgu.

⁹ Ranîyomo asu hîfi wafu-mayo ranî-wamîniîndî hîfîna hanîmondühî nafîni Sisas ai ahamumbo yowanî hoafi hoafiyupurühî yahuya, “Yowanî se nindou amurambo hoafîndîmboemo sapo nîne-moatükunî tüküme Feyoa hoeimarundî ranahambo. Ŋga ranî-moatükunî ra moanî rande yagodî ŋgombo Nindou Hondü ranai yîfîhündî botîfiyu-ambe tükümbîfeyo-wamboane,” mehupurî.

¹⁰ Ranîyomo asu ai simborî ahambo düduyafundowohü yahomoya, “Asu nîmboe ahînümbî hohoanîmo yamundu-rundeimbi ai hoafiyomondühîya Godîndî hoafi hoafiyu-randeimbi Erasais boatei tükümbîfiyu-wamboane mehomoa?” mehomondamboyu.

¹¹ Asu Sisas ai ahamumbo simborî hoafiyuhü yahuya, “Yîni, anîhondane Erasais ai boatei

tüküfi munḡuambo moatükuni ra ai nafiyimindi sihefemboani.

¹² Nga asu ro sihamumbo hoafehapuri, Eraisa ai ndeara tüküfimboani, nga asu nindou ai moai ahambo ndorihori fifirihori. Nga asu ai moani ahambo ai hohoanimoayei rani-süngurihori mamikari moatükuni raraoarihori hei. Mam rani-süngumbo animbo Nindou Hondü ranahambo amboani randihori moaruwaimbondihorimboyei,” mehu.

¹³ Raniyomo asu ahambo süngururü-rundeimbi ai rani hoafi ra himboriyomo houmbo ai Son sapa hundürüra-randeimbi-mayu ranahamboani wataporimboaramuni mehomo.

Sisas ai moaruwai nendi nimori akidoundi flambeahindi hemafoareandi

(Mak 9:14-29; Ruk 9:37-42)

¹⁴ Asu ai nindou afindi mengoro ranaheimbo sowana homo tüküyafundane, nindou mam ai Sisasimbo-so tüküfi hu yiri yimbu pusireandühi hoafiyundühi yahuya,

¹⁵ “Adükari, awi se wandi nimori ranahambo hipoamboriwori! Ai ana wunünümboyu randühi ranani asu ahandi fi moaruwai tüküfihimboawuwure piyu arandi asu ai afindimbo haiambe piyu asu himoni piyu arandi.

¹⁶ Ro sihaf siüngurunini-rundeimbi-memo ranahamumbo-so sahümind mahahi, nga asu ai ngiri ahambo aboedindüwur,” mehundo-amboyu.

¹⁷ Raniyu asu Sisas ai nüngumbo hoafiyuhü yahuya, “Awi nindou se ana anihondümbofe hohoanimo-koateayei hehi hohoanimo ndofe kife-

koate nindou-anei. Nüngunimbiro se babidimbo manimboahi rana? Nüngunimbiro ro ra awi hipoambomandiheandura? Ndühi se nimori ra wambo sowana sahorimindei sühüsi,” mehunduri.

¹⁸ Raniyu asu Sisas ai moaruwai nendi nimorimayu ranahandi fiambe mamaro ranahambo andai ragu hafi mehundoa asu ai nimorindi fiambeahindi kosifoai haya ragu mahoa, asu mamani ransi-simboani hamindi nimori ranai aboedimayu.

¹⁹ Raniyomo asu Sisasimbo süngururü-rundeimbi ai ahambo-so ai yangiri tüküyafu düduyafu hoafiyomondowohü yahomoya, “Nimboe asu ro moaruwai nendi ranahambo raganambofe-koatemayefa?” mehomondamboyu.

²⁰⁻²¹ Ai simbori hoafiyuhü yahuya, “Nimboe sapa se ransi-moatükuni refe ranahambo anihondümbofe akidou yangiri-memo ransimbohünda se ngirindimo. Ro sihamumbo anihondümboanahi hoafehapuri nda, sihamundi anihondümbofe hohoanimo ranai akidou hambomo hoari yahurai-ayopuri ana, asu se ningomombo hifi wafu ndanahambo ndühünda firihoe fi hawa gogu ranühi hafi nimarifi ehomo ana, ra ai ngomoe. Asu se nine-moatükuni refembo ra ngiri sihamumbo tihindapuri, nga se moani ransi-moatükuni ra randumboemo!” mehu.

*Sisas ai asükaiyu sapa ai yifimboayu ranahambo wataporimbomarandi
(Mak 9:30-32; Ruk 9:43-45)*

22-23 Sisasiṁbo süṅgururü-rundeimbi ai-babidi Gariri hifambe guguriyafu mburumbo ai hoafiyuhü yahuya, “Nindou Hondü ra ndeara nindou ranahamundi warühifembo yangirani, nga ahambo hifokoandüwurimboemo. Nga asu ai randifi haya süṅgunambo ngimi si yagudi mbunda yangiri botindüfimbui,” mehupuramboemo. Raniyomo asu ahambo süṅgururü-rundeimbi ai afindi hohoanimomemo.

Sisas ai Godindi wori ranahambohünda kaki masihendi

24 Sisas ai ahambo süṅgururü-rundeimbi babidimbo Kaperneam ngoafihü tüküyafundane, Godindi worimbohünda nindou takis kaki sowandümo-rundeimbi ai Pitambo-so tüküyafu düduwurühi yahomoya, “Sihafi yamunde-randeimbi nindou ranai Godindi worimbo takis kaki ra sihendai?” mehomondoamboyu.

25 Asu Pita ai simbori hoafiyupurühi yahuya, “Yini, ai sihendisi,” mehu. Asu Pita ai worambe tüküme fiyua, Sisas ai rani hoafi boatei düdufihü yahuya, “Saimon, se sihafihohoanimo ra nüṅgunahuraiyo-a? Hifi ndanühündambo bogori nindou ra dadimayoyo mamikarambo takis ra sowandümo arunda? Ai ra nindou mamirani sirimayei ranahei-mayoyo asu nindou amuriyemayoyo sowandümo arundi?” mehuamboyu.

26 Asu Pita ai simbori hoafiyundühi yahuya, “Nindou amuriyemayo,” mehuamboyu. Raniyu asu Sisas ai asükaiyu hoafiyuhü yahuya, “Refe anasi, nindou mamirani sirirani kaki ra sihefepoanisi, nga moanimboane.

27 Nga asu sihiri takisimbo kaki shefe-koateayefi ana, shefimbo yi boarukon-
ndihimuni mboyei. Nga se ngafi Gariri hoe
ranambe batüründandani kin weangurühi
hürarihoefi ranahandi yahamo himbondafani
kaki ngüsarimboe. Ranana wangei Godindi wori
ranahambo kaki shefemböhünda ndearane.
Rananimbo ndowandifi hawa ahamumbo
dabapuri sihehi takisimbo shefemböhünda,”
mehu.

18

*Nindou düdi God nginindi hifandarandi
ranambe adükarı hamındı hondayı
(Mak 9:33-37; Ruk 9:46-48)*

1 Mamı rani simboani ahambo süngururü-
rundeimbı-memo ranai Sisasimbo-so tüküyafu
düduyafu hoafıyomondowohü yahomoya,
“Nindou düdi God nginindi hifandarandi
ranambe adükarı hamındı hondayua?”
mehomondamboyu.

2-3 Raniyu asu Sisas ai nımorı akıdou
serümündü ahamındı mbusümo hınıngıriri
haya hoafıyuhü yahuya, “Ro sıhamumbo
anıhondümboanahı hoafehapuri nda. Se hıhırife
nımorı akıdou ndahurai tüküfekoateayomo ana,
asu se ngıriri God nginindi hifandarandi
ranambe keboundı.

4 Nindou düdi ai moanı ahandı fi
hıfınamboreandühi nımorı akıdou ndahuraiayu
ana, nindou ranai God nginindi hifandarandi
ranambe adükarı hamındı hondü tükündüfımbui.

⁵ Nindou düdi ai wambohünda nïmori ndahuraimbo amboani hohoanïmoayundüri ana, asu ai wambo amboani hohoanïmoyundïrühani,” mehu.

Moaruwai hohoanïmo ana nindouyafe niŋgo hohoanïmo ranahambo moaruwaimbore-andühane

(Mak 9:42-48; Ruk 17:1-2)

⁶ Nga asu nindou düdi ai nïmori akidïbou mamï ndahurai wambo anïhondümboareandïri ranahambo randeandani nïmori ranai moaruwai hohoanïmo süngwareandï ana, awi nindou ranahambo nïmoei hondü ra kife mburumbo ahandï amïndasümoambe foefendo hefe sirïwara hohoeambe safoefimbo ra aboedane.

⁷ Hifi ndanühi moaruwai moatükunï afindï rareandani nindou moaruwai hohoanïmoyei arïhündï. Anïhondane hohoanïmo ra tükündife gedühï yagodomboesi, nga hiïpoanïmboembouanei nindou ranai rarïhindani moaruwai hohoanïmo ra tüküfe arandï.

⁸ Sïhafï warï, yiri ranai randeandani se moaruwai hohoanïmoayafi ana, kandandifi ragu pütindafoandï! Aboedane se warï mamümbïyo asu yiri mamümbïyo hefe yangiri koadürümbo niŋgoweimbi semindï ra. Nga asu yiri yïboboyopiri, warï yïboboyopiri hefe sapo hai koadürümbo koadürümbo horoweimbi-mayo ranambe sihambo pifenini ana, moaruwai-ane.

⁹ Asu sihafï hiïmboari ranai randeandani se moaruwai hohoanïmoayafi ana, hündandifi ragu pütindafoandï! Se hiïmboari mamümbïyo hefe yangiri koadürümbo niŋgombo ra aboedane. Nga

asu himboari yiboboyopiri hefe sapo haiambe sishambo pifenini ana, moaruwai-ane.

*Sipsip mamı mafarıhoayo kafoefe hoafi
(Ruk 15:3-7)*

¹⁰ Se hibadumbo sapo akidibou ndahurai ranheimbo ngiri moanane yahomondühi hinıngındundürı. Ro sishamumbo anıhondumboanahi hoafehapurı, ahei sünambeahındı nendı ranai ana munğambo si ra wandı Ape sünambe amaru ranahandı ngusumboarı hoeirüwurı rundühanemo. [

¹¹ Nga Nindou Hondü ana sapo didıyei ai awarıhehindeimbı-mayei aheimbo aboedambofendürımboyu tükümefıyu.]

¹² “Se nünguru hohoanımoayomondühyomoa? Nindou mamı ai ahandı 100 sipsip moanğui fandandeimbıhındı asu mamı ai afarıhoayo ra nüngumandıfia? Ai amurı 99 ranaheimbo rande hinıngındeıaranı wafuwamı wohı dagüdi wakındıhindanı anımbı asu ai nğorü mafarıhoayo ranahambo kokonda wakındeambui.

¹³ Ro sishamumbo hoafehapurı, nindou ranai sipsip mafarıhoayo-mayo ra kokora hoeiareandı ana, ai ahandı sipsip ranahambo moanı afındı hamındı hıhıfı-hıhıfındümbui nga, asu ngiri amurı farıhefe-koate burımayei ranaheimbo yahurai hıhıfı-hıhıfındu.

¹⁴ Mare yahurai ane sishamundı Ape sünambe amaru ai-amboanı akıdımondou ndahurai ranaheimbo hohoanımoayu refe farıhefepoanı yahu haya.”

Sihafi wandafi ai sishambo moaruwai hohoan+monduan+ningumandowora

15 “Asu sihafî wandafi ranai sishambo moaruwai hohoan+monduan+ ana, asu se ngafi ahambo-so tükündafö sapo nine-moatükunî ai hüti sishambo ramareandî ra nafuindafîndo. Asu ranî-moatükunî ra moanî dîbo sihafandamboanî yangîrî anîmbo randîneandî sihafandî mbusümo. Ai sihafî hoafi ra himborayunîni ana, asu se sihafî wandafi ranahambo aboedambo ngunindîmboro sowarîndîfîmbo-anafi.

16 Nga asu nindou ranai sihafî hoafi ra himborî-koatenduanî ana, asu se nindou mamînduanî, yimbundafandanî yahurai ndowapîndîfî hawa ngafi. Rananîmbo asu ai sapo nine-moatükunî tüküme Feyo ranahambo anîhondane mbîseimboyei.

17 Asu nindou ranai ahei hoafi himborî-koatenduanî Kraisiñdî nendi-mayei munquambo fandîhindanî ranaheimbo ranî-moatükunî ranahambo hoafîndafîndürî. Bîdîfîranî nindou ranai ahei hoafi ra himborî-koate himbosîhîmo-ndîhoayuanî ana, ranahambo randîhi hohoanîmondeihîya nindou ranai Godîmbo anîhondümböfe-koate nindou asu nindou takis kakî semündü-randeimbî nahurai-ani, mbîsei-amboane,” mehu.

18 “Ro sihamumbo anîhondümbö-anahî hoafayahî nda. Nîne-moatükunî hîfî ndanühî se kîkîharündümo ranana asu God ai-amboanî sünambe kîkîhindamündîmbui. Asu nîne-moatükunî se hîfî ndanühî moanî raru hîniñgarundî ranana asu God ai-amboanî sünambe moanî hîniñgîndeambui.

19 Awi asükai sïhamumbo hoafehapurï nda. Nïni-simboanïyo nindou yimbu se hïfi ndanühi nïmbafanïmbo nïni-moatükunïmboyo se refemboane safanï hena ranahambo Godïmbo dïdïbafefïneandï ana, ranï-moatükunï ra wandï Ape sünambe amaru ranahandï warï süngu sïhafanïmbo tükündïfepïrïmboe.

20 Nga nindou yimbu-yafe, ngïmïyei ranai wandï ndürïnambo mamühïyahindanï ana, ro ranühï ahei mbusümo nïmboambo-anahï,” mehu.

Amboawi yaho hohoanïmo

21 Ranïyu asu Pita ai Sisasïmbo-so tüküfi düdufi hoafïyundühï yahuya, “Adükari, asu wandï wandafi ai moaruwai hohoanïmondupündunda nguwanï wambo ra, asu ro nüngunümbïmbo ahambo amboawi mbïsa hïniñgïmandïhina? 7 ambefimbï ramandïhinïyo?” mehuamboyu.

22 Asu Sisas ai hoafïyuhü yahuya, “Yowanï, 7ambe ramïndeimbï asükai 7ambe ramïndeimbï asükai 7ambe ramïndeimbï aho ra.

23 Nga God ngïnïndï hïfandarandï ranai ndahurai-ane. Adükari bogorï nindou mamï ai ahandï ratüpurïyomo-rundeimbï nindou ranhamundï nïni-moatükunïyo ahandï-mayo sowandümo marundï ra sïmogodühï tûmara hu.

24 Ai hapoadümbö kaki nindou ahandï-mayo masowandümo ra dïdïboadoreandühï nïmaru-ane, nindou mamï ahandï-mayo ten mirian (10,000,000) kaki semündümbïmayu ranahambo sowaründümo tükümefundï.

25 Nga asu nindou ranai moai kaki yahurai sïhendï asükaiyo sïmborï ahambo segodïmbo.

Rani+boyu asu bogori nindoumayu ranai nindou ranahambo hoafi+yhüya, 'Nindou ranahambo, ahandi aborüdi asu ahandi munju moatükunî ra sahündürühi ranî fihîndî kaki sîmbori segodi+mbó mbîsahümündi-amboane,' mehu.

²⁶ Rani+yu asu nindou ranai bogori nindoumayu ranahandi fikîmi yimündîho kare pusîre ni+marümbó hoafi+yuhüya, 'Se awi wambo hi+poamborowandîrühî hi+mboarînambo yangîrî hîfandandîrî. Nga awi ro si+hafi-mayo munjuambo moatükunî masahamîndîhi ra si+hambo asükainda ndahanîni+mboyahi!' yahu hûti-hoafi+mayundo.

²⁷ Rani+yu asu bogori nindoumayu ranai nindou ranahambo hi+poamborirühî ahandi sîmbori segodi+mbó-mayo ra hinîngîre haya asu moani aboedi koamarîheira mahu.

²⁸ Rani+yu asu ai nafîni huhündamboyu ahandi ngorü afîndî mami ratüpurî+yafanî-rî+nandeimbi ai kaki akîdou sîmbori ahambo segodi+mbó engoro ranahambo hoeimariri. Rani+yu asu ai ahambo mburümündü haya amîndasümohü fufure waramberamündühü hoafi+yuhü yahuya, 'Se wandî-mayo ngîmi kina sîmbori süngu ra ndawandîrî!' mehu.

²⁹ Rani+yu asu ahandi ngorü afîndîmayu ranai ahandi fikîmi yimîndoho kare pusîre ni+marîmbó hoafi+yundühî yahuya, 'Se awi wambo hi+poamborowandîrühî hi+mboarînambo yangîrî hîfandandîrî, nga awi ro si+hafi-mayo masahamîndîhi ra sîmbori hi+hîrîndîhe ndahanîni+mboyahi,' mehundo.

30 Nga asu ngorü afindi ai ahandi hoafi himbori-koate refembo moei mehu. Raniyu asu ngorü afindambo serümündü hu karabusimariri mamí ahandi kaki akidou ra dagadowani animbo hiniñgindirümbui.

31 Asu ratüpuriyomo-rundeimbi bidifiri ai rani-moatükuní ramefeyo ranahambo hoeiru houmbo ai nginiñdi hoafimemo. Raniyomo asu ai bogori nindoumayu ranahambo-so tüküyafu nine-moatükuní tüküme feyo ranahambo wataporimbomarundi.

32 Raniyu asu bogori nindou ai ratüpuriyu-randeimbimayu ranahambo mborai yahundo hühüriri hoafiyundühi yahuya, 'Se ana nindou ratüpuriyafi-randeimbi moaruwai hamindanafi. Se wambo düdumefoandi asu ro afindi kaki se wandi-mayo masowandifi ranahambo i amboawi saheheya moani hiniñgimaritheanini.

33 Se sihafí mamí ratüpuriyafani-rinandeimbimayu ranahambo hipoamboroworühi amboawi safindosi sapo ro sihambo ramaritheanini süngumbo,' mehundo.

34 Raniyu asu bogori nindoumayu ranai ahambo nginiñdirürühi karabusambe asübusi semindiimbo koamaritheiri. Ai karabusambe nüñgumbo-animbo asu simbori saimbo ra dagadombui," Sisas ra-mehu.

35 Raniyu Sisas ai hoafi moendi-reandühi hoafiyuhü yahuya, "Moani mamí yahurai safi wandi Ape sünambe amaru ranai nindou muñguambo sihamumbo randeapürümbui se sihamundi ngüsüfoambe sihamundi wandafi ranahambo amboawi yaho-koateayomo ana,"

mehu.

19

*Sisas ai nindowenihĩ nĩmorehĩ
semĩndĩhũndambo hĩnĩngĩfe ranĩmbo
yamundĩmareandĩ*

(Mak 10:1-12; Ruk 16:18)

¹ Sisas ai ranĩ hoafĩ wataporĩmbomarandĩ ra moendĩre haya asu ai Gariri hĩfĩ ra hĩnĩngĩre haya Sudia hĩfĩna Sodan hoe ŋgorũ goesũrĩnĩ barĩhoei mahu.

² Ranĩ-sĩmboanĩ nindow afĩndĩ safĩ ranai ahandĩ sũngu maheia asu aheimbo ranũhĩ aboedĩmarearũ.

³ Ranĩyomo asu Farisi nindow bĩdĩfirĩ ai Sisasĩmbo-so tũkũyafu ahambo refi hoeifimbo yahomo houmbo dũdururũhĩ yahomoya, “Nindow mamĩ ahandĩ hohoanĩmo yangĩrĩ ahandĩ nĩmorehĩ hĩnĩngĩfembo ehu ana, asu sihefĩ ahĩnũmbĩ hohoanĩmo ranahambo wanĩmandĩyo?” mehomondamboyu.

⁴ Asu Sisas ai sĩmborĩ hoafĩyuhũ yahuya, “Awi se moai Baiborambe hoeirundĩyo sapo hoafĩ ranai yare hoafĩyowohũya ‘Weanĩgurũhĩ hondũ Nafĩra-randeimbĩ ai nĩmorehĩ nindowenihĩ nafĩmarapĩrĩ,’ meho ra?”

⁵ Sapo God ai yare hoafĩyuhũ, ‘Ranĩmbohũndambo anĩmbo nindow ahandĩ hondĩ afĩndambo hĩnĩngĩndeapĩrĩ haya ahandĩ nĩmorehĩ ranĩ dĩbo mamĩ tapeimbĩ nĩmbafeihĩ asu yimbu ai moanĩ mamĩ tũkũndafĩne nĩmboambo-yafe,’ mehu.

⁶ Asu ŋgiri ai yimbundafe, ŋga ai fi mamananafe. Sapo God ai mamambere hiŋgimareandi ra asu nindou ai yükürübifepoani,” mehupuri.

⁷ Raniyomo asu Farisi nindou ai Sisasiŋbo düdururühi yahomoya, “Niŋboe asu nindowenihi ranai ahandi niŋmorehi ranahambo moei-yaho hiŋgife ranahambo Mosesindi ahinümbi hohoanimo ranambe yare hoafiyohüya ‘Se sihafi niŋmorehi hiŋgarowandi ana, ahambo moei yahombo sürü pando dabado,’ ” mehomondamboyu.

⁸ Asu Sisasi ai asükaiyu siŋbori ahamumbo hoafiyuhü yahuya, “Se afindaŋdeimbanemo ranimoane asu Moses ai sihamundi niŋmorehi hiŋgifeŋbo hohoanimo ranahambo moani yare hiŋboana wamarapuri. Ŋga asu horombo hondü muŋgu-moatükuni God ai nafiŋrandambe ana hohoanimo yahurai moai yaŋgoro.

⁹ Asu ro sihamumbo hoafehapuri nda, nindou mamai ai ahandi niŋmorehi ra nindowenihi ŋgorü-dibo hoanepoani, ŋga ai moani hoŋgire haya niŋmorehi ranahambo moei yahu hiŋgire haya, asu ai niŋmorehi ŋgorü asemüdu ana, nindou ranai niŋmorehi semindi hohoanimomayo ra moaruwaimbo-reandühani.”

¹⁰ Sisasiŋbo süngururü-rundeimbi ai ahambo hoafiyomondowohü yahomoya, “Asu nindowenihi niŋmorehühiŋbo hohoanimo yahurai rawefeyo ana, asu nindowenihi niŋmorehühiŋbo-koate ra aboedane,” mehomondamboyu.

¹¹ Asu Sisasi ai siŋbori hoafiyuhü yahuya, “Ndanhi hoafi nda muŋguambo nindou

ranahamumbo hoafi+yowohüyopoani, nga nindou sapo ahamumbo God ai rani nginindi masagapuri ranahamumboane hoafi ra.

¹² Nga rani-poanimbo hohoan+momboane nindou ai sapo nimorehi semindi-koate aningora. Nindou bidifiri ra nimboe sapo ai moani yahurai ningombo boagiri ai masahupurimindei, asu nindou bidifiri ra nimboe nindou ai ahamumbo moani-poanimbo mbinünguwa seihehi timoefi kamarihori. Asu nindou bidifiri ai moani God hifandarandi ranahambo hohoan+mombo yangiriwambo ranimboane nimorehi semindi-koateyomo arundi. Nindou düdi ndani yamundife hoafi ra semindimboayu ana, ai moani mbisemüdu-wamboane,” mehupuri.

Sisas ai nimoakidiboumbu-hündambo didibafimayu

(Mak 10:13-16; Ruk 18:15-17)

¹³ Raniyei nindou ai Sisas sowana nimoakidibou ra fufurühmüdi-hündüri tükümehindi, ai aheimbo ahandi warinandearühi didibafimbifindüra sei hehi. Nga asu ahambo sünggururü-rundeimbi-memo ranai nindou ranaheimbo nginindimaründüri.

¹⁴ Nga asu Sisas ai hoafiyuhü yahuya, “Nimoakidibou ra ndühi aheimbo hiningirihindüra wambo sowana mbisühüsi, nga ngiri güdüwuri. Nga God nginindi hifandarandi ra nindou nimoakidibou ndahuraiyei-ane,” mehu.

¹⁵ Raniyu ai aheiwami warinandeandüri mbura asu ndamefiyu.

*Nindou hoarifi napo afindeimbi
(Mak 10:17-31; Ruk 18:18-30)*

¹⁶ Nindou mamî ai mamîmbo Sisasîmbo-so tüküme fiyu. Ai ahambo düdufi hoafiyundühi yahuya, “Yamundo-randeimbi, ro yangîri koadürümbo niŋgombo ra semîndîmbo mbîsambo asu niñi aboedi moatükuni ramandîhea?” mehundo-amboyu.

¹⁷ Asu Sisas ai ahambo hoafiyundühi yahuya, “Se ra ni mboe wambo niñi moatükuni ai aboedayo ranahambo hoafiyafühi düduwefoandîr-a? Aboedi mamî-yangîrani moani aboedayu. Se gedühi aboedi yangîri niŋgombo hohoani mondafühi ana, se moani sapo ahîñümbi hohoani momayo muŋgu ranîmbo kîkîhisafîndandîfi,” mehundo-amboyu.

¹⁸ Asu nindou-mayu ranai düdufindühi yahuya, “Niñe ahîñümbi hoafi rana?” mehundo-amboyu. Asu Sisas ai simborî hoafiyundühi yahuya, “Se nindou hîfokoeffepoani, se ni morehi sîsîhimopoani, se hûmbuhünîpoani, se nindou ŋgorümbo tîkefehefe papi hoafi poani,

¹⁹ se sîhafi meapembo ndondondîwapîrûhi ahafe hoafi hîmborîndafi, se sîhafi wandafi mamîmbo ŋgusüfo pandoworü sîhafi fimbo ŋgusüfo pararowandî nou,” mehuamboyu.

²⁰ Asu nindou hoarîfi mayu ranai simborî ahambo hoafiyundühi yahuya, “Ro muŋguambo ranî ahîñümbi hoafi ranahambo hîmborîya süŋgurîheambo-anahi. Asu ŋgorü niñi moatükuni ramandîhe-a?” mehundo-amboyu.

²¹ Asu Sisas ai ahambo hoafiyundühi yahuya,

“Asu se moani aboedi nindou hondü niŋgombo mbisafombo ana, se ŋgafi sihafi mungu-moatükuni masihoefi ra nindou ŋgorümbo fufundawandühi rani-fihindi kaki ndowandifi mbunda, nindou moaruwai napokoate-mayei ranaheimbo kaki ra dabadüri. Rananimbo asu se sunambe napo afindeimbi-ndamboyafi. Nga asu se mborai wandi süngu,” mehundo.

²² Raniyu asu nindou hoarifi-mayu ranai rani hoafi ra himboriyu haya afindi hohoanimo kapeihi ndamefiyu sapo ahandi napo afindi ranimbo wambo.

²³ Raniyu asu Sisas ai ahambo süngururü-rundeimbi hoafiyupurühi yahuya, “Ro nda sihamumbo anihondümboanahi hoafehapuri, nindou napo afindeimbi ranai God ŋginiñdi hifandarandi ranambe kefoefembo ana, awi tiñümbi safane.

²⁴ Asukai ro sihamumbo hoafehapuri nda, kemor, adükari ninihondi hos nahurai, ranai ana hoeari kakimbo nür ambe akidou rani nafi kefoefembo ana, ahambo tiñümb-ane, nga nindou napo afindeimbi ai God ŋginiñdi hifandarandi ranambe kefoefe hifombo tiñümbi safane,” mehupuri.

²⁵ Asu ahambo süngururü-rundeimbi ai rani hoafi ra himboriyomo houmbo asu ranimbo mahepünafundi. Raniyomo asu ai ahambo düdururühi yahomoya, “Asu nindou didi ai refe ana, aboedambomandifi?” mehomondamboyu.

²⁶ Sisas ai ahamumbo himboari pareapurühi simbori hoafiyuhü yahuya, “Ndan moatükuni ranana nindou ai refembo tiñümbi safane,

nga God ai refembo ana, munngu-moatükunî ra tîñümbiyopoanî,” mehuamboyu.

²⁷ Ranîyu asu Pita ai hoafiyuhü yahuya, “Awi se ndühî himboyafi, ro munnguambo moatükunî rarîhu kokosifoarîhu hohu sîhafî süngufemboanefî, nga ninî takinî mandahumîndefa?” mehuamboyu.

²⁸ Sisas ai ahamumbo hoafiyupurühî yahuya, “Ro sîhamumbo anîhondümbö-anahî hoafehapuri nda, hifî sîmbori tükufemboayo ranî sihi Nindou Hondü ranai sürühoeyoweimbi nîmarî fondî ranîwamî nîmanduanî, asu wambo süngurundi-rî-rundeimbi se-amboanî mamî nîmarî fondî 12 ranîwamî nîmandîmboemo 12 mamîsîrî Israerîhündî ranaheimbo hîfandîyondürîmbohünda.

²⁹ Rananîmbo asu nindou munnguambo didîyei ai ahei worî, akohoandî, rehî mamî, hondafîndî, nîmori, asu nûmbürî ra wambohünda rarîhi hîninîgarîhindî ana, asu ai 100 yimbumbondîhi ndahümündihî asu aheimbo yangîrî koadürümbo ninîngombo-mayo ra God ai dagadürîmbui.

³⁰ Nga nindou afîndî didîyei ai haponda adükarîmbofemboayei ana, süngunambo ai akîdoumbo-ndahimboyei, nga asu nindou afîndî didîyei ai haponda akîdou-mboehindî ana, asu ai süngunambo adükarîmbo-ndahimboyei,” mehu.

20

Wofî hîsî nûmbürambe ratüpurîyomorundeimbi nindou kaföfe hoafi

¹ Sisas ai hoafiyuhü yahuya, “God ngîninîndî hîfandarandî ranana sapo nindou mamî

nümbürî aharambürî nahurai-ane. Ranani asu ai siambe hamîndî hu nindou ahandî wofî hisî nümbürî ranambe ratüpurîmbo masepurîmüdü.

² Nindou ranai ratüpurîyomo-rundeimbi rani-babîdîmbo mamamî si mamamî kaki ra ai segopurîmbo hoafî mamûhîru houmbo asu ahamumbo ahandî nümbürî ranambe ratüpurîmbo koamarîhepurî.

³ Asükaiyu ai hüfîhamîndî ngîndîndîyuambe safî huane nindou bîdîfirî ai maketambe moanî ratüpurî-koate burîmemonda hoeimareapurî.

⁴ Ranîyu asu ai ahamumbo hoafîyupurühüya, 'Seamboanî ngomo wandî wofî hisî nümbürî ranambe ratüpurîndîmo. Nga ro sihamumbo kaki ndeara segopurîmbo-mayo rani-sîmogodühi ndahapurîmboyahi,' mehupurî.

⁵ Ranîyomo asu ai ratüpurîmbo mahomo. Hüfînimbo asükaiyu nîmbambe safî ai hu mamî rani-süngumareandî.

⁶ Ndeara nîmbambe hondü hu hoeireapurani nindou bîdîfirî ai moanî ratüpurî-koate ranühi yaru manîngomondamboyu. Ranîyu asu ai ahamumbo düdureapurühü yahuya, 'Se ra nîmboe moanî ndanühi ratüpurî-koate hüfîhamîndî gebuai afîndî ra manîngomo rana?' mehuamboemo.

⁷ Asu ai ahambo hoafîyomondühi yahomoya, 'Yîhoefîmbo nindou ai ratüpurî saikoate-memondamboanefî anîmboefî,' mehomondamboyu. Asu ai hoafîyupurühü yahuya, 'I refe anasî, se-amboanî ngomo wandî nümbürambe ratüpurîndîmo,' mehupurî.

8 Ndeara bidifirana kinini hoafambe nübürî aharambürî bogori-mayu ranai ahandî ratüpurîyomo-rundeimbimbo bogori+mbofi hifandapurî randeimbi-mayu ranahambo hoafiyuhü yahuya, 'Ratüpurîyomo-rundeimbî nindou ranahamumbo mborai mbîsafîpurî hawa ahamundî kaki ra dabapurî. Nindou bidifiranî süngunambo hondü ratüpurî masahapurî ranhamundî fihî pîndafî hawa ngafî weangurühî ratüpurîmemo ranhamundî fihî tündowandî,' mehundo.

9 Ranîyo asu nindou ndeara nîmbambe hondü peyomo houmbo ratüpurîmemo ranai kaki mamîru masowandümo.

10 Ranîyomo asu nindou weangurühî peyomo houmbo ratüpurîmemo ranai-amboanî kaki semîndîmbo tükümefundî. Ndanana ro afîndî safî ndahumîndemboyefî yahomo houmbo. Nga asu ai-amboanî moanî mamî yahurai kaki mamîru masowandümo.

11 Ranîyomo ai kaki ra sowandümo houmbo asu ratüpurî masagapurî nindoumayu ranahambo 'Kaki ranîmbo nîmboe ndahurai masawamunî,' yahomo houmbo ñîñepomemo.

12 Ai yahomoya, 'Nindou süngunî se ratüpurî masagapura moanî bodîfombo yangîrî ratüpurîmemo-anemo asu se ahamumbo kaki ra yîhoefîmbo masawamunî nahurai masabapurî. Roana siambe peyefî hohu hüfünî gebuai ra ratüpurî tîñîrîfomayefî hüfîhamîndî kîkîrîhundühî,' mehomondamboyu.

13 Nübürî aharambürî ai nindou ngorümayu ranahambo simborî hoafiyundühî yahuya,

‘Wandafi, se himboriyafi, ro sihamumbo moai moaruwai dibo ninunguriheapuri, nga wani. Asu sapa sihiri moai mam si ratupurimbo weangurühi mam si ratupuriyowohü, kaki mamamife semindimbo hoafi mam süngurihundyo?

¹⁴ Haponda hamindi se sihafi kaki ra ndowandifi hawambo ngoafinambo ngafi. Sapa ro kaki sihamumbo masahapuri yahurai nindou süngun ratupurimemo ranahamumbo amboani segopurimbo saheheamboyah masahapuri.

¹⁵ Awi wandi kaki ra ro hohoanimomayah süngu refembo ra wanimandyo? Ranimoatükun ranana ai moani wandi moatükun yangirane. Ro sapa aboedi moatükun ramarheanda asu se ranimbo wambo garibrowandirühüyafi?’ mehu.”

¹⁶ Sisas ai ndeara hoafi moendifembo yahumbo hoafiyupurühi yahuya, “Nga nindou didiyei ai haponda adükarimbo-femboayei ana, süngunambo ai akidoumbondahimboyei, nga asu nindou didiyei ai haponda akidoumboehindi ana, asu ai süngunambo adükarimbo-ndahimboyei,” mehu.

Ngimimbo Sisas ai yifimbo ranimbo wataporimbomarandi

(Mak 10:32-34; Ruk 18:31-33)

¹⁷⁻¹⁸ Sisas ai Serusaremnambo hafuhüyu ai ahandi süngururü-rundeimbi 12 memo ranahamumbo ahamundihoari bogo hoafiyupurühi yahuya, “Awi se himboriyomo. Haponda sihiri nda Serusarem ngoafinambo hahifühanefi, nga ranühi animbo Nindou Hondü ranai Godimbo

sihou-rundeimbi bogori nindou asu ahinümbi hohoanimo yamundu-rundeimbi nindou rana-hamundi warühindifimbui. Rananimbo asu ai ahambo yifimbo papihofafi-ndürimboemo.

19 Rananimbo asu ai ahambo nindou amur+ ranahei warambe hin+ng+ndurumboemo. Rananimbo asu nindou amur+ ranai ahambo nindou himboahü tikif+nambond+hor+ habudihü ahambo ndüfur+ ndüfur+boadüwur+imboemo. Asu ahambo nimi+ keimbi kar+hendeimbifih+ pandüwur+imboemo. Nga asu randife hayambondoani süngunambo ng+m+ sindu mbunda asükaindu yangiri+ bot+ndifimbui,” mehupuri.

*Sems Son ai adükar+imbofembo masafani
(Mak 10:35-45)*

20 Raniyo asu Sebedindi+ nimorehi ahandi+ nimori+ yimbu babidi+ Sisasimbo-so tükufe ahandi+ hangifoani+ peyo yiri+ kakire n+marimbo ai mami+ moatükun+ ramb+reandi+ yaho haya düdumareri.

21 Raniyu asu Sisas ai ahambo düdureandühi+ yahuya, “Nimorehi+ ra se nini+moatükun+imboyafi+ rana?” mehundo-amboyo. Asu ai ahambo simbori+ hoafiyondowohü yahoya, “Se wambo randi+heamboyahi+ mbisaf+ndiri+ se bogor+imbofeyoani+ asu wandi+ nimori+ yimbu nda sihaf+ wari+hondün+ n+mar+, sihaf+ kadüdan+ n+mar+ ramböhünda,” mehoamboyu.

22 Raniyu asu Sisas ai tiñirifo ahambo tükufemboayo ranimbo+ nimori+ yimbumbo hoafiyupirühi+ yahuya, “Se-ana moai fifiri+neandi+ se nini+imboyafani+ düduEFI+neandi+ ranimbo. Se ra ro tiñirifo sem+ndi+imboyahi+ ra

mandowandifan+yo?” mehup+ramboyafan+.
 Asu ai simbor+ ahambo hoaf+yaf+nandowohü
 safan+ya, “Yini, ro randi+hoamboyeh+i,”
 masafan+.

²³ Sisas ai ahafan+imbo hoaf+yup+rühü yahuya,
 “Yini, wandi t+ñ+rifo ndowand+imboyafan+i+.
 Nga asu ro sihafan+imbo hoaf+ndahap+r+i, düdi
 wandi war+hondün+ n+mar+ asu kadüdan+
 n+mar+ rambo ra ñg+r+ndahi, nga want+.
 Fondi ranana wandi Ape ai nindoumbo
 didi+boadoramündi h+n+ñg+m+areandane,” mehu.

²⁴ Ran+yomo asu Sisas+imbo süngururü-
 rundeimbi 10 memo ranai ran+ hoaf+ ra
 h+imbor+yomo houmbo asu ai apodoho
 yimbumefan+ ahafan+imbo ñg+n+ndi+marup+r+i.

²⁵ Ran+yu asu Sisas ai ahamumbo mam+
 gugureapur+ mbura hoaf+yupurühi yahuya,
 “Se awi ranahambo fif+rumbo-anemo, ñgorü
 si+rambeah+ndi+mayei ranahei bogor+ nindou
 ranai ana nindou ranaheimbo ñg+n+ndi+
 hifand+rundürühanemo. Rananemo asu ahei
 adükar+ nindou ranai-amboani ñg+n+ndi+
 aheimbo hifandarundüri+.

²⁶ Nga awi ndahurai hohoan+imo ndanana
 sihamundi mbusümo yangor+ipoan+, nga
 want+. Sihamundi mbusümo nindou mam+
 ai adükar+imbofe tüküfembo hohoan+moayu
 ana, asu ranai nindou sihamundi ratüpur+yu-
 randeimbi nindoumbofi mbünün+gu-wamboane.

²⁷ Asu nindou mam+ ai sihamundi mbusümo
 ro horombon+poed+ nindou-anah+ yahu anün+gu
 ana, nindou ranai sihamundi moan+ ratüpur+yu-
 randeimbi nindoumbofi mbünün+gu-wamboane.

²⁸ Sapo rahurai ane Nindou Hondü aiana

hifinambo makusu ra ahambo nindou ai farihelimboyupoani. Nga ai nindou afindi ranaheimbo aboedambo-fendürimbo-hündamboyu yifimbo makusu,” mehu.

Sisas ai nindou yimbu himboatihari aboedimareapiri

(Mak 10:46-52; Ruk 18:35-43)

²⁹ Raniyomo ai Seriko ngoafi hiningiru hou mahomonda, asu nindou afindi safi ranai Sisasimbo süngumarihori hei.

³⁰ Himboatihari nindou yimbu ranai nafikimi nimarifani himboriyafandane, Sisas ai mahuwamboyafani, asu ai hoafi pukuna karihoeifineandühi hoafiyafandühi safaniya, “Defitindi ahiri! Adükari, se yihoehimbo hipoambo-rowamuni,” masafani.

³¹ Nindou afindi ranai ahafanimbo se moani yafambe kikihandifani sei hehi nginindi hoafimehüpiri. Nga asu ai moani pukuna hamindi hoafi karihoeifineandühi hoafiyafandühi safaniya, “Defitindi ahiri! Adükari, se yihoehimbo hipoamborowamuni,” masafani.

³² Raniyu asu Sisas ai ranühi ngininimareandi. Asu ai ahafanimbo düdureapirühi yahuya, “Ro shafanimbo nini nününgufepirimboyahi asu se ranimbo hohoanimoyafana?” mehupiramboyafani.

³³ Asu ai simbori ahambo hoafiyafinadowohü safaniya, “Adükari, se yihoehimboari aboedi birihawamuni semboanehi hohoanimoyehi,” masafani.

34 Raniyu asu Sisas ai ahafanimbo hipoamboreapiri haya warı ahafandı himboarambe pamareapira moanı mamı rani-simboanı himboarı aboedı birımarıhoayopıra himboarıyafandühi, asu ai Sisasındı süngu mahafanı.

21

Sisas ai bogorı nindou nahurai Serusarem ngoafambe tüküme fiyu

(Mak 11:1-11; Ruk 19:28-40; Son 12:12-19)

1 Sisas ai ahambo süngururü-rundeimbı babıdı Serusarem ngoafıkımı akımı tıfirundühiyomo asu ai ndeara Betfage ngoafambe Orif Nımı Wafukımı tüküme fundı. Ai ranühi tüküyafundühiyomo Sisas ai ahandı süngunerı-rınandeimbı ranahafanıambo hoafı rani bıtapıre horombo koarıhepırühi yahuya,

2 “Ngoafı akımı anango ranıhünda ngafanı nıme hünou hoeındıneandanı dongi mamı ahandı nımorı ranıdıbo wofıfihı kife hınıngıfımbı-mayo ra fufurındı-heneapırı mbundına wambo sowana ndowandıfanı düğüfanı.

3 Asu nindou ngorü ai ranahambo nını hoafı hoafınduanı ana, asu se hoafındafandühiya, ‘Adükarı ai ranahambo hoafımayu-amboanehi,’ mbısafandanı anıambo asu ai moanı rande hınıngındeandanı amboanı ndowandıfanı düğüfanı,” mehu.

4 Rani-moatükunı ranana sapo horombo Godındı hoafı hoafıyu randeimbı ai hoafımayu

sımogodühı tüküfemboyo ramefeyo. Sapo ai yare horombo hoafıyuhüya,

⁵ “Saion nindou ranaheimbo hoafındafındürühi anımboya,

‘Awi se ndühi himbondei sıhei adükarı bogorı nindou ranai sıheimbo sowana asüfu!

Aiana moanı himboarı hoafendühi dongi ranıwamı nımarü haya asüfu.

Asu aiana dongi nımorı mamı ranıwamani nımarü haya asüfu,” meho. *Sekaraia 9:9*

⁶ Ranıyafanı asu ahambo süngurınerı rınandeimbı ai hafanı Sisas ai hoafımayupırı ranı-süngu ramarıneandı.

⁷ Ranıyafanı asu ai dongi hondı nımorı kameihı ra sowapındıfanı hüfanı ahafandı hoarı ra ahafewamı nandıne hıningımarıneapıra asu Sisas ai ranıwamı farıfi mamaru.

⁸ Ranıyei nindou afındı safı ranai ahei warı hoandarı hoarı fufurühümündi nafıni korımarıhında asu bıdıfırı ai nımı warı emündı kameihı hutühümündi nafıni korımarıhi hei.

⁹ Nindou afındı bıdıfırı ranai Sisasındı hangıfoanı kefoehi hehi hei asu bıdıfırı süngunımayei ranai hoafı puküna karıhehindühi hoafıyeihü seiya,

“Defıtındı ahurı, ranahambo hıhıfi-hıhıfındahündo!

God ai ahambo aboedı aboedı mbıriramboane ai Adükarındı ndürınambo asüfu ranahambo.

Godındı ndürı adükarane mbısefomboane,” ma-sei.

118:26

Buk Song

¹⁰ Sisas ai Serusarem ngoafambe tüküme fiyua asu ngoafi adükari ranai hepüni kikirandühi nindou ranai düduyahindühi seiya, “Nindou düdi rana?” masei.

¹¹ Nindou afindi-mayei ranai hoafiyehi seiya, “Nindou ndanana Nasaretihündi Gariri hifihündi Godindi hoafi hoafiyu-randeimbi nindou Sisas ani,” masei.

*Sisas ai Godindi worambe kefuai mahüfu
(Mak 11:15-19; Ruk 19:45-48; Son 2:13-22)*

¹² Sisas ai Godindi Worikimi hüfu nindou ranühi sesi napo kakifihisi simborsi siseyei wakirihindühi ninoumayei ranaheimbo bukürümafoarearü. Raniyu ai kakisisefe rambo fondiyo asu nindou bidifiri ai wupufo nimarimombo siseru-randeimbi nimarifondi ra hihirimafoareapurisi.

¹³ Raniyu ai hoafiyundürühü yahuya, “Sapo Baiborambe sürü mapaiaro ra yare hoafiyohü yahoya, ‘Wandi wori ranana didibafife worane mbiseimboyei,’ mehu. Nga asu se wori nda nimboe hümbühüni nindouyei dibonapife worimbo-arihinda?” mehupurisi.

¹⁴ Nindou himboatihari asu nindou tihari moaruwaimbi ranai Godindi wori ranambe tükümehinda Sisas ai aboedimareandürisi.

¹⁵ Godimbo sesi sihou-randeimbi bogoriyomo asu ahinümbi hohoanimo yamundurandeimbiyomo ranai hoeirundane, Sisas ai hepünifeimbi moatükuni ramareanda asu nimookidibou ai puküna hoafi karihindühi Godindi wori ranambe seiya, “Defitindi ahurisi ranahambo hihifi-hihifimboani,”

maseiamboemo asu ai rani-moatükunî ranahambo nginîndimemo.

16 Raniyomo asu ai Sisasimbo düdururühi yahomoya, “Se nine-hoafi ai hoafayei ra himboriyafai?” mehomondamboyu. Asu Sisas ai simbori ahamumbo hoafiyuhü yahuya, “Anihondane, ro ra himboriyamboanahi. Asu se moai hoafi Baiborambe mengoro nda hoeirundiyo? Sapo ai yare hoafiyowohü yahoya, ‘God, Se nimori akidibou asu

akidibou hondü titihündi ranahei yafambe boaroworanî animbo

asu ai Sihambo adükarani sei ndorhi hoafimbeyai-amboane,’ meho ra,” *Buk*

Song 8:2

mehu.

17 Raniyu Sisas ai ahamumbo yare hinîngireapurî haya Betani ngoafina ranühi apombo mahu.

Sisas ai hoafimayua nimî fik süfuri nahurai nimbimayo

(Mak 11:12-14, 20-24)

18 Hapoadumbo siambe hondü Sisas ai adükarî ngoafina hihirîfi nafî huhüyu asu ai wembombomayu.

19 Raniyu ai huhünda nafikimî fik nimîndî ranai manîngowa hoeire haya ranî sowana mahu. Asu moai nimîndî ranîfihi fik hisî ranai kiaro, nga moanî emündî yangîrî manîngowa hoeimareandî. Raniyu asu ai nimî ranahambo hoafiyuhü yahuya, “Nimî ndanîmbafi ndanî se ngîrî asükaindafi hisîndafi,” mehua, asu

nim+ ranai moani mam+hari hoafi niŋgoambe nimb+imayo.

²⁰ Ran+yomo asu ahambo süngururü-rundeimbi ranai ai ramareandi ranahambo hoeiru houmbo hepünafundüh+ düduyafundüh+ yahomoya, “Nüŋgumareandamboyo fik nim+indi ranai moani yahurai nimai ham+indi nimb+imayo rana?” mehomo.

²¹ Ran+yu Sisas ai simbori ahamumbo hoaf+yupurühi yahuya, “Ro sihamumbo anihondümboanahi hoafehapuri, asu se anihondümbondundüh+ moani yimbu hohoanimo-koateayomo ana, seamboani ro nim+ ndanahambo ramar+heandi nou randumboemosi. Nga se hifi wafu ndanahambo hoaf+indimondüh+iya, ‘Se fir+hoefi hawa sihaf+hoari hanifi sir+wara h+imo peyafi,’ ehomo ana, ra ai rand+femboe.

²² Asu se anihondümboru houmbo nini-moatükunimboyo sihamundi did+ibafife ra hoafemo ana, asu se rani-moatükun+ ra ndowandümboemo,” mehupuri.

Sisas+imbo düdi ŋg+n+indi masagado yahomo houmbo düdumefundi

(Mak 11:27-33; Ruk 20:1-8)

²³ Sisas ai God+indi wor+imayo ranambe ke-fuai hu tüküfi nindou bid+ifirambo hoafi yamundeandürühi man+ŋgu. Ran+yo asu God+imbo sesi sihou-rundeimbi bogori nindouyomo asu nindouyei bogori nindouyomo ranai ahambo-so tüküyafu düdururühi yahomoya, “Nüŋgunahurai ŋg+n+indiyo se yahurai nda sowandifi hawa ndani-moatükun+ refembo rana? Nindou

düdi sîhambo nginîndî yahurai ra masaganîna?” mehomondamboyu.

24 Asu sîmborî Sîsas ai ahamumbo hoafiyupurühi yahuya, “Ro-amboanî sîhamumbo awi mamî düdufe düdundaheapurîmboyahi. Asu se wandî düdufe ranahambo hoafi weindaharundî ana, sîhamumbo nîne-nginîndî ro sahamîndî hehea ranî-moatükunî rarîhe arîhandî ranahambo hoafîndahapurîmboyahi.

25 Asu dagüdamboe Son himonî nindou hundürîyo rambo hohoanîmo masemündu rana? Rani-moatükunî ra Godîndî-mayo tüküfemboyo asu nindouyei-mayo tüküfemboyo?” mehupuramboemo. Raniyomo asu ai ahamundîhoarî bogo sîmborî hoafiyomondühi yahomoya, “Nînî hoafi sîhirî ra hoafîmandefa? Asu sîhirî ahambo hoafiyahundowohüya, Godîndî-mayo tüküfefeyo ane asefi ana, asu ai sîmborî sîhefîmbo rande hoafîndümunühiya, Nîmboe refe ana, asu se Sonîmbo anîhondümbofekoatememoa? mbüsü düdündüfîmunîmbui.

26 Asu sîhirî rarîhu hoafiyefühi, Rani-moatükunî ra nindou-yafe-mayo tüküfefeyo ane, asefi ana, asu nindou ranaheimbo yîhîmbo-ndîhurîmboyefî, nîmboe sapo nindou ranai Sonîmboya, Aiana Godîndî hoafi hoafiyu randeimbi nindoumayu ani aseimbohünda,” mehomo.

27 Raniyomo asu ai Sîsasîmbo hoafiyomondühi yahomoya, “Rani-moatükunî ra ro moai fîfirîhundî,” mehomondamboyu. Asu ai ahamumbo sîmborî hoafiyuhü yahuya, “Roam-

boani ro ngiri sihamumbo hoafindahapuri dagüdamboe ro hohoanimo ra sahamindi heheara ni-moatükuni rarihe arihandi ra,” mehu.

Sisas ai afindi mam ranahandambo ni-mori yimbu ranahandi kafeefe hoafi hoafimayu

²⁸ Sisas ai yahuya, “Asu haponda se ra nünguru hohoanimoyomondüh+yomoa? Mamimbo nindou mam ai nindowenih ni-mori yimburapiri henüngumboyu. Ai hu ahandi amongo ni-morimayu ranahambo hoafiyundühi yahuya, ‘Wandi ni-mori nda, se ngafi wofi hisi nübürü ranambe ratüpurindafi,’ mehu.

²⁹ Asu ni-mori ai yahuya, ‘Ro ratüpurimbo moi samboanahi,’ mehu, nga asu süngunambo hohoanimoyu hoeireanda mayoa ai ratüpurimbo mahu.

³⁰ Raniyu asu afindi ai akidambo sowana hu mam hoafi yahurai yare hoafimayundo. Asu ni-mori ai yahuya, ‘Yini Ape, ro ngamboyahi rani ratüpurimbo,’ mehu, nga asu süngunambo ai moai hu.

³¹ Ni-mori yimbu ranai nahaniyu sapo afindi ai hoafimayu süngu himboryu haya ramareanda?” mehuamboemo. Asu nindou ai hoafiyomondühi yahomoya, “Amongo ni-mori ai,” mehomondamboyu. Sisas ai hoafiyupurühi yahuya, “Ro sihamumbo haponda hoafehapuri nda, Nindou takis kaki sowandümo-rundeimbi asu ni-morehi nindowenih birabir+yei rihündeimbi ranai sihamumbo ngasündhipuri hehi ai boatei God nginindi hifandarandi ranambe karefoehindi.

32 Nga nimboe Son sihamumbo sowahi tüküme fiyu ra ai sihamumbo sapo nafi aboedi süngumbeyafunda yahumboyu nafuimayupuri. Nga asu se moai ahambo anihondümborüwuri. Nga asu nindou takis kaki sowandümo-rundeimbi-memoyomo, asu nimorehi nindowenihü birabiriyeyi rihündeimbi ai yangiriyeyi ahambo anihondümborüwuri. Rani-moatükunü ra se hoerundi, nga asu se moai süngunambo yaru ni ngomo hohoanimoyomondani wani asu ahambo anihondümborüwuri,” mehu.

Nindou moaruwai wofi hisi nümbürü hifandimarundi kafoefe hoafi (Mak 12:1-12; Ruk 20:9-19)

33 Sisas ai hoafiyuhi yahuya, “Awi se ngorü kafoefe hoafi ranahambo himborindimo. Mamimbo nindou mamü hifi aharambüri ai wofi hisi hifoare mbura ginrimayu. Asu nümbürü ranambe wofi hisi ra boboeyo-rambohünda hipiri nafimarandi. Asu nümbürü ranambe nimoamo hafo gigüdyo rambohünda yibadi ngerira hafu hinngimareandi. Raniyu asu ai muᅅgu-moatükunü ra raraore mbura nindou kaki semindimbo ratüpuriyomo-rundeimbi ranahamundi warambe hinngire haya, ngorü hifina anguni mahu.

34 Ndeara wofi hisi ranai süfiyoani nindou ranai ratüpuriyomo rundeimbi ranahamumbo nindou nümbürambe ratüpurimemo ranahamumbo sowana koamarühepura mahomo wofi hisi ra semindimbo.

³⁵ Ranıyomo asu nindou wofi hısi nımbürambe ratüpurıyomondühi manıngomo ranai nindou ahandı koamarıhepura mahomo ranahamumbo mbumarıpundümo. Ngorümbö bubururı, ngorümbö hıfokoarüwuri asu ngorümbö nımoeinambo-marurı.

³⁶ Ranıyu asükaiyu nindou ranai ahandı ratüpurıyomo-rundeımbı bıdıfırı afındı safı koarıhepurane, nindou nımbürambe manıngomo-memo ranai ahamumbo mamı horombo bıdıfırambo ramarüpurı nou yahurai ramarüpurı.

³⁷ Ranıyu nindou ranai bıdıfıranambo hondü ahandı nımorı ranahambo ahamumbo sowana koamarıheırü. Ranıyu ai yare hoafıyuhü yahuya, ‘Nindou ranai awi wandı nımorı ranahambo ndondüwurühi ahandı hoafı hımborındımoemosı,’ mehu.

³⁸ Nga asu ai ahandı nımorı ranahambo hoeırüwurühi ahamundıhoarı yahomoya, ‘Nımorı ndanana sapo nımbürı aharambürındı nımor-ani. Awi sıhırı ahambo haponda hıfokoandıhurühi anımbö asu sıhırı ahandı-mayo napo ra fufundıhumündefomboane,’ mehomo.

³⁹ Ranıyomo asu ai ahambo mburündümo nımbürambeahındı hımboranı pirüwurı houmbo houmbo hıfokoamarüwuri.”

⁴⁰ Sısas ai yare düdufıhi yahuya, “Asu wofi hısi nımbürı aharambürı ai asükaindu tükündüfıhi ra, nindou ahandı nımbürı hıfanđımarundı ranahamumbo nıngumandeapıra?” mehuamboemo.

⁴¹ Asu ai hoafıyomondühi yahomoya, “Nindou moaruwai ranahamumbo nindou ranai hıfokoa-

ndeapurümbui. Rananimbo asu ai nindou bodimondambo ahandi nümbüri ra dagapurani asu ai hifandundühi wofi hisi süfi-ambe nindou ranai nümbür+ aharambür+imbo b+d+fir+ dabu-domboemo,” mehomo.

⁴² Ran+yu asu Sisas ai ahamumbo hoafi+yuhüya, “Awi, se moai hoafi Baiborambe apen+ngo ra hoeirundiyo? Hoafi ra yare hoafi+yowohüya,

‘Wor+imboru-rundeimbi nindou ai wor+imbombo kambohoani moaruwai ra moani yaru moei yahomo masihoemo,

asu kambohoani ranai moani ndor+hoeimbi hamindi kambohoan+imbofe tüküme feyo.

Rani-moatükuni ra Adükari ai ramareandane, nga rani-moatükuni ra ro hoeiri+hunda aboedi hamindane, asefi,’ *Buk Song 118:22-23*

meho.

⁴³ Ran+imboane asu sihamumbo hoafehapuri, ‘God nginindi hifandarandi ranamboani sihamumbo saihündi-mayo ra ndemündü haya asu nindou didiyei ai hisi aboedi hifandarandambe tüküfemböhünda ranaheimbo dagadür+mbui.

⁴⁴ Nindou düdi ai kambohoani ran+wami pirayu ana, ai muḅgona hürühumbo yagudümbui. Asu kambohoani ranai nindou ranahandi wami pirayo ana, ranambo ndün+inder+imboe,” mehu.

⁴⁵ Ran+yomo asu God+imbo sesi sihou-rundeimbi nindou bogori+yomo asu Farisi nindouyomo ranai Sisasindi kafoefe hoafi ranahamboya ‘Y+hoefomboani yare kafoare hoafayu,’ yahomo fifiri+marundi.

46 Raniyomo asu ai ahambo mbuimündumbo yahomo houmbo hohoanimomemo. Nga asu ai nindou afindî ahambo wakirerî mengoro ranaheimbo yihimbomarundürî, nimböe sapo ai Sisasimboya, Ai Godindî hoafi hoafiyurandeimbi nindoumbofimboani masei ranimbo wambo.

22

*Sisas ai nimorehi semindî simboani sesesimbo kafeefe hoafi hoafimayu
(Ruk 14:16-24)*

1-2 Asu asükai Sisas ai kafeefe hoafinambo hoafiyundurühayahuya, “God nginindî hifandarandî ranana ndahurai-ane. Mamimbo adükarî bogorî nindou ai nimorehi semindî sesesimbo sesi raraore fikimî-fikimire masihendî ahandî nindowenihî nîmorî ai nimorehi semindîmbomayua.

3 Raniyu ai nîmarumbo ahandî ratüpurîyomorundeimbi nindoumbo koamarîhepurî nindou bidifirambo sesesi si ranîfihî tükündafundi yaho hoafiyopurimbo. Nga asu ranîsimboani nindou ranai moai tüküfembo hohoanîmoyomo.

4 Raniyu asükaiyu ai ahandî ratüpurîyomorundeimbi nindou bidifirambo koamarîhepurî. Ai yare hoafiyuhü yahuya, ‘Wandî sesesimbo si ranai ndeara nafîramîndîmboane. Burmakau anamîndî asu nînhondî bidifirî wowondümbî wandî hifokoaru mandu didiboadiru nafîramîndîmboane. Nga se difomo nîmorehi semîndîmbo sesesi ra sesimbo,’ yahu hoafiyu koamarîhendî.

⁵ Nga asu nindou ranai moai ahamundi hoafi himboryomo hou homo, nga wani. Nga ai ahamundi hohoanmomemo süngu ahamundi ratüpurimbo bukürimefoundi. Nindou mamai ai ahandi nübürinambo-ndefi, mamai ai ahandi stoa worinambofi raraomarundi.

⁶ Asu bidifiri ai nindou ranahandi ratüpuriyomo-rundeimbi ranahamumbo mburüpundümo houmbo bubuhaiyomopurühi hifokoakomarüpurü.

⁷ Ranüyu asu bogori nindou-mayu ranai ranimbo ngusüfoambe moaruwairürühiyu ahandi ami ranahamumbo koamarihapura ai homo nindou hifokoaru rundeimbi-memo ranahamumbo hifokoako-foarupurühi ahamundi ngoafi ra hai kamandu kamandu marundi.

⁸ Ranüyu asu ai ahandi ratüpuriyomorundeimbi ranahamumbo hoafiyühü yahuya, 'Wandi nimorehi semindimbo sesesi si ranai ndeara nafiramindimboanesi, nga asu nindou fandifembo hoafimayah ranai moi mehomo, nga ngiri wandi worambe difomo.

⁹ Nga haponda se ngomo muᅅguambo bogori nafi ranihünda muᅅguambo nindou hoeindundühi ana, hoafindimondani nindou afindi safi wandi sesesimbo si ranühi ai mbifandundamboane!' mehuamboemo.

¹⁰ Ranüyomo asu ahandi ratüpuriyomorundeimbi ranai muᅅguambo nafi bogori ra homondühi muᅅguambo nindou hoeirüpurühi gugurimarundi. Nindou bidifiri aboedi, bidifiri moaruwai kapeihi, ranai muᅅgu fandafandambo nimorehi semindi sesesimbo fondi ra nindou

yangirî güremareandi.

11 Raniyu bogorî nindou ai nindou mafandandî ranaheimbo hîmboasafimbo huwane nindou mamî ranai sesesimbo hombo hoearî yihuruyimîndî-koate mamaruwa hoeimarirî.

12 Raniyu asu bogorî nindou ai ahambo düdurirühî yahuya, ‘Wandafî, se ra nününguyafaomboyafî sesesimbo sihî hombo hoearî yihuruyimîndî-koate tükümefoandî ndana?’ mehundoa asu nindou ranai moanî hoafî-koate sirî yare mamaru.

13 Raniyu bogorî nindou ai ahandî ratüpurîyomo-rundeimbî ranahamumbo hoafîyuhü yahuya, ‘Nindou ranahambo yirî warî hüputüpündümo houmbo weindanî nîmbî nîmaro-ambe pinduwurî. Rananîmbo ai heindühî yahafî hitîmbîrandamboane,’ mehu.”

14 Ndeara Sisas ai hoafîyuhüya, “Nindou afîndîmboyo fandîfembo hoafîmayondürî, nga asu moanî yimbu mamî yangirî ranaheimbo dîbonîmayondürî,” mehu.

Takis kakî sai hohoanîmo ranahambo Sisasimbo düdumarîhorî

(Mak 12:13-17; Ruk 20:20-26)

15 Farisi nindou ai homo Sisas hoafayu ranahambo nîni düdufe hoafî sihîrî hoafîndefühî ranambo yirümondîhurîmbo yahomo fifîrîmarundî.

16 Raniyomo ai nindou ahamumbo süngurîpurî-rundeimbî asu Herotîndî süngururü-rundeimbî bidîfirî ranahamumbo Sisas-sowana koamarîhoupurî. Ai homo Sisasimbo-so tüküyafu hoafîyomondohü

yahomoya, “Nindou yamundo-randeimbi, ro sihambo fifiri+hunini+mboanefi se anihondümbö hondü hoafi+yafi arandi ra. Nindou ai nine-hoanimo hohoanimo+moayeri ranahambo se afindi hohoanimo-koate seana Godindi anihondü hohoanimo ranahambo yamundo randühanafi. Asu seana sihafü himboahü mungua nindou simogodühanei.

¹⁷ Ranana asu se yihoefimbo hoafi+yafimuni. Se ra ranimbo nünguro hohoanimoyafüh+yafa? Romi-yomondi nindou bogori Sisar ranahambo takis kaki saimbo ra aboediyö waniyo?” mehomondamboyu.

¹⁸ Nga asu Sisas ai ahamundi nine-hoafi moaruwai fifirarundi ranimbo fifireandi. Raniyu asu ai ahamumbo hoafi+yupurühi yahuya, “Awi seana nindou yimbu yafambeimbanemo! Se ra nimboe wambo ngörü-süngufendiri+mbo yahomo houmboemo rana?”

¹⁹ Naha ndühi wambo kaki hoari takis-ambe sihefembo-mayo ra nafui-yomondiri,” mehuamboemo. Asu ai ahambo kaki hoari ra sowandümo homo nafuimemondo.

²⁰ Raniyu asu ai ahamumbo hoafi+yuhü yahuya, “Se ra dade ngusumboariyo asu ndüriyo kaki ndanifihi apaiaro rana?” mehuamboemo.

²¹ Asu ai ahambo simbori yahomoya, “Adükari bogori nindou Sisar ranahandane,” mehomondamboyu. Asu Sisas ai hoafi+yupurühi yahuya, “I awi refeanasi nine-moatükuni Sisarindayo ahambo sihefemboane, asu nine-moatükuni Godindayo ahambo sihefemboanesi,” mehuamboemo.

²² Raniyomo asu ai rani hoafi ra himboriyomo

houmbo hepünafundühi ahambo ranühi yaru hiniŋgiriwuri houmbo ndamefundü.

*Nindou yifihündi botife hoafi ranimbo
Sisasimbo düdumemondo
(Mak 12:18-27; Ruk 20:27-40)*

²³ Mamî rani sihi Sadyusi nindou bidifiri ai Sisas sowana tüküme fundü. Rani nindou ai-ana ŋgiri nindou yifihündi botindife-ndandi yahomo rundeimbi nindouyomo.

²⁴ Raniyomo asu ai Sisasimbo düdurüwurühi yahomoya, “Nindou yamundo-randeimbi, Moses ai yare hoafiyuhü yahuya, ‘Nindou mamî ai nimori-koate yifinduanî ana, asu ahandî akidi ai ahandî-mayo nimorehi kai ra ndemündi haya yifimayu ranahandî fondühi farihefemböhünda ahandî nimori ra amonŋoandi nimorimbiyuwamboane,’ mehu.

²⁵ Horombo yihoe fi mbusümo apodoho mamî 7 ranai manŋgomo. Amonŋo hondü ai nimorehi ra semündü haya nimori mbuimindi-koate yifiyuhüyu asu ai nimorehi ahandî ra ranikimi akidimayu ranahambo hiniŋgimareandi.

²⁶ Ranikimi akidimayu amboani yahurai amonŋo hondü ai ramefiyu nou ramefiyu. Raniyu asu ai ranikimi akidi ŋgorü mbusümondî amboani ŋgorü yahurai ramefiyu. Moani mamî yahurai yangiri homo-homombo bidifirani akidi hondü 7-mayu ranahandifihi tümareandi.

²⁷ Ndeara bidifiranambo hondü nimorehi ranai yifimayo.

²⁸ Nga asu süngunambo nindou yifihündi yangiri botifembo si tüküfeambe ra nimorehi

ranai nindou dadî nîmorehîmanda? Apodohomamî ranai sapo ahambo munguambo masowandümo anesî,” mehomondamboyu.

²⁹ Asu Sisas ai ahamumbo sîmborî hoafîyuhü yahuya, “Awi seana hîhîndî hohoanîmombü nindou-anemo! Awi seana nîmboe sapo Baiborambeahîndî hoafîyo asu Godîndî ngîndîyo ra fîfîrîfekoate-wambo ranîmboanemo.

³⁰ Nindou yîfîhündî botehîndî ana, ai sapo sünambeahîndî nendî sünambe amarîmo yahurai tükündahîndühi anîmbo asu ai ngîrî nîmorehî nindowenihühi ndahîndî, nga wani.

³¹ Asu sapo nindou ai yîfîhündî botife ranîmbo ra, awi se moai God ai Bukambe sîheimbo hoafîmayundürî ra hoeirîhindîyo?

³² Sapo ai yare hoafîyuhü yahuya, ‘Ro-ana Abrahamîndî God-anahî, Aisakîndî God-anahî, asu Sekopîndî God-anahî!’ mehu. Aiana yangîrî nüngumbî nindou-yafe God-ani asu ai yîfîhündî-yafe Godîyupoanî,” Sisas ra mehu.

³³ Nindou afîndî ranai ranî hoafî ra hîmborîyeyi hehi Sisasîndî yamundife hoafî ranîmbo mahepünahîndî.

Nîne ahînümbî hohoanîmo bogorayo ranahambo hoafîmayu

(Mak 12:28-31; Ruk 10:25-28)

³⁴ Ranî hoafînambo Sisas ai Sadyusi nindou ahamundî hoafî kîkîmareapurî. Ranîyomo asu Farisi nindou ai ranî hoafî ranahambo hîmborîyomo houmbo ai mamühi gugurîmefundî.

³⁵ Ran+yu asu nindou mamî ahamundi mbusümo ahinümbî hohoanimo fîfireandeimbî ranai mamî düdufe Sisasimbo randihini hoeindihini yahu-haya düdumariri.

³⁶ Ai ahambo düdurirühî yahuya, “Yamundo-randeimbî nindou, naha ahinümbî hoafi ranaiyo moani adükari hamindayo?” mehuamboyu.

³⁷ Asu Sisas ai simborî ahambo hoafiyundühî yahuya, “Adükari sâpo sîhafi God ranahambo, sîhafi ŋgusüfo muŋguambo, sîhafi hohoanimo muŋguambo, yifiafi muŋguambo ranambo ŋgusüfo pandoworî.’

³⁸ Ranî ahinümbî hohoanimo ranane ai weaŋgurühîdîdî asu moani adükari hamindayo.

³⁹ Asu ŋgorü ahinümbî hoafi adükari ranî kiminîndî ra ndahurai-ane, ‘Se ŋgunindambürî ranaheimbo ŋgusüfo pandowandürî sâpo se sîhafi fimbo rawarowandî nou.’

⁴⁰ Mosesîndî muŋguambo ahinümbî hohoanimo aho ranane asu Godîndî hoafi hoafiyomo-rundeimbî nindou-yomondî yamundife hohoanimo ranane muŋguambo ranana yimbu adükari ahinümbî hoafi ra nîmîndühane,” mehu.

*Sisas ai düdi Kraisayu yahu haya düdumefiyu
(Mak 12:35-37; Ruk 20:41-44)*

⁴¹ Farisi nindou ai guguriyafu mamarimonda Sisas ai ahamumbo düdufipurühî yahuya,

⁴² “Se ra Kraisimbo nünguru ho-hoanîmoyomondühîyomoa? Ai ra dadî amoa mamîyomondambe-ahîndîyua?” mehuamboemo. Asu ai simborî hoafiyomondühî

yahomoya, “Ai-ana Defitindî amoa-ambeahindani,” mehomondamboyu.

⁴³ Asu ai ahamumbo düdureapurühi yahuya, “Asu nününgufemboyo Yifiafi Aboedi ranai Defitimbo hohoanimo ngusüfoambe horimarera asu ai Kraisi ranahambo Adükar-ani mehundoa? Defit ai yare hoafiyuhü yahuya,

⁴⁴ ‘Adükari Ai wandi Adükariimbo yare hoafiyuhü yahuya,

“Wandi warî hondüni ndanühi ndando ni mandifi ngafimbo

asu sünguna sihambo hürütümbi nindou sihafî yirumbo hoarehi hi ni ngi ndi heamboyahî,”

Buk Song 110:1

Defit ra-mehu.

⁴⁵ Defit ai Kraisi ahambo Adükari yahundo marandane. Asu nüngufimboyo Kraisi Ai Defitindî ahuirayu rana?” mehupuri.

⁴⁶ Asu nindou mamî ai-amboani moai Sisasindî düdufe hoafi ranimbo simbori hoafiyundo, nga wani. Raniyomo asu ai ri hunda peyomo houmbo ahambo düdufembo ahinirurühi asu ai moai ahambo mamî düdufe amboani düduyafundo rundi, nga wani.

23

Sisas ai ahinümbi hohoanimo yamundurundeimbi asu Farisi nindou ranahamundi hoafi ranimbo ahini hoafimayu

(Mak 12:38-39; Ruk 11:43, 46; 20:45-46)

¹ Raniyu asu Sisasi nindou afindi ahambo wakireri mengoro ranaiyei asu ahambo

süŋgururü-rundeimbi-memo ranaiyomo aheimbo wataporim bomarandüri.

² Ai yare hoafiyundürühü yahuya, “Ahinümbi hohoanimo yamundu-rundeimbi asu Farisi nindou-anemo ai siheimbo yamundifembo Mosesindi fondi kosiründümo houmbo aningomo.

³ Ranimbohündambo animbo asu se himborindei süngundhindi ninimoatükunimboyo ai se rarihi yahomo houmbo hoafemondüri ranimbo. Nga asu se nine-moatükunai ai rawarundi rasüŋgu randihimboyei, nga wani. Aiana hoafi yangirane ai rarihi rarihi-emo, nga asu ai ahamundihoari refembo ana, ngiri randundi.

⁴ Ahamundi ahinümbi yamundife hoafi ra tinümbi moatükunane. Ai-ana nindou amuriyei daboahamindiwami nimboreimbi moatükunai ai mbisahümündia yahomo houmbo hüputüpuründümo nandundühanemo. Asu aiana ahamundihoari ngiri akidou amboani nimboreimbi moatükunai ai manandundi ranahambo semindimbo moai farihouwuri, nga wani.

⁵ Nindou ai yihoefimbo hoeimbi rihimuni yahomondühanemo ai nindou himboahü muŋgu-moatükunai ra yaru arundi. Ai didibafife wadagi adükarü güdu mburu yihururündümo arundi. Asu ai ahamundi hoeari rani himborifih moani rani-poanimbo yihuru yihurumarundi.

⁶ Aiana nimarifondi aboedühi nimarimboane hohoanimoyomo arundi afindi sesesimbo si simboanane asu Suda-yafe rotu wori ranambe

dir+dühi n+mar+imbo-anemo hohoan+moemo.

⁷ Aiana nindou ai ahamumbo nindou afindi fandifeambe y+hoef+imbo h+h+f+imbr+hümuni, yahomo asu y+hoef+imbo yamundu-rundeimbi nindou-anemo mb+sahümüni mbr+hündi, yahomombo-anemo hohoan+moyomo arundi.

⁸ Nindou ai s+heimbo yowan+ yamunde-randeimbi nindou mb+sah+indür+imboyei, nga wan+. Seana moan+ mam+ apodoho apodoho mam+ yang+iranei, nga s+hei Yamunde-randeimbi Nindou aiana moan+ mam+ ai yang+irani anüngu.

⁹ Asu se nindou mam+ hif+ ndanüh+nda ranahambo ah+n+ndi+horühi hoaf+ndeihiya ‘Ape’ mb+seimboyei, n+imboe sapo s+hei Ape mam+ yang+irani sünambe amaru.

¹⁰ Asu nindou ngorü s+heimbo hoaf+ndeihiya ‘Yamundo-randeimbi’ mb+seimboyei, n+imboe sapo s+hei yamunde-randeimbi Kraisi yang+irani.

¹¹ Nindou düdi ai s+hei mbusümo nindou adükar+ ham+ndi+ anüngu ana, asu ai s+hei ratüpur+yu-randeimbi nindoumbofi mbününguwamboane.

¹² Nindou düdi ai ahand+hoar+ nindou adükar+anahi ehu ana, ahand+ ndür+ hif+nambo gad+imboe. Nga asu nindou düdi ai ahand+hoar+ hif+namboareandi ranai ana ahand+ ndür+ adükar+nd+imboe.”

Sisas ai ahamundi yimbu yafambe moaruwai hohoan+mo yaru arundi ran+imbo hoaf+mayu

(Mak 12:40; Ruk 11:39-52; 20:47)

¹³ “Ah+nümbi hohoan+mo yamundu-rundeimbi nindou-anemo asu Farisi nindou-anemo, h+ipoan+imboembou-anemo. Awi seana yafambe

yimbumbiyomo houmbo-anemo! Seana nindouyei ngusumboarühi God nginindi hifandarandi ranahambo yipur papiru hinngiru arundi. Asu se sihamundihoari amboani moai ranambe kefoau homo-rundi. Asu asukai se moai nindou didiyei ai ranambe kefoefembo yifrayei ranaheimbo hinngiwura kefoehi hüsü, nga nafi gürarundi.

¹⁴ [Ahinümbi hohoanimo yamundu-rundeimbi nindou-anemo asu Farisi nindou-anemo, se hipoanmboembou anemo. Awi seana yafambe yimbumbiyomo houmbo-anemo! Seana sapo nimorehi kai animboei ranaheimbo wosihofori hoafiyomo-ndündürühanemo asu se ahei wori kosaründimo. Rananemo asu se nindou ai hoembirihimuna yahomo houmbo Godimbo moani gedühi didibafiyomondühi homo arundi. Ranimbohündambo animbo süngunambo sihamundi tinirifo ra moaruwai hamindi tükündifepurimboe!]

¹⁵ Ahinümbi hohoanimo yamundu-rundeimbi nindou-anemo asu Farisi nindou-anemo se boboharindümo! Awi seana yafambe yimbumbiyomo houmbo-anemo! Seana botiwami hoe hanngifo-süngu homo arundane asu hifi-süngu homo arundane ra nindou mam sihamundi süngurapuri randeimbi tükife nngombo kokombohündambo-anemo. Nindou ranai sihamundi süngurapuri-randeimbi nindou tüküfiyuanane asu randüwuran ai haiambe naf gadümbui sapo se-amboani rawefund nou. Ranani nindou ranai se rarundan ahand moaruwai hohoanimo sihamundi moaruwai hohoanimo ranahambo ngasündearandi.

16 Nindou himboatihari nindou amurambo nafi nafuimbo-memo, se hipoanimoembou-anemo! Seana nindou yamundunduhiya, Nindou dudi ai ninimboyu dabarifihi Godindi wori ranahambo dukare ranifihi dabarefiyu ana, ra moanane. Nga asu nindou dudi ai gor Godindi wori ranambe engoro ranifihi dukare dabarefiyu ana, asu ai rani-moatukuni refembomayu ra anihondumbo rambireandamboane yahomo arundi.

17 Seana himboatihari hohoanimo-koate nindou-anemo! Nini-moatukuniyo ai moani ahinumbi moatukunayo, gor ranaiyo asu Godindi wori raniyo? Gor ai Godindi worambe yangromboane asu Godindi moatukuni hondu nahurai tikefeyo.

18 Asu asukai seana yamundunduhiya, Nindou dudi ai sesi shefe hasihoni ranahambo dukare ranifihi dabarefiyu ana, ra moanane. Nga asu nindou dudi ai sapo sesi shefe hasihoni raniwami sesi asihefeyo ranahambo dukare ranifihi dabarefiyu ana, asu ai rani-moatukuni refembomayu ra anihondumbo rambireandamboane yahomo arundi.

19 Awi seana nindou himboatiharanemo! Nini-moatukuniyo ai moani ahinumbi moatukunayo, sesi asihefeyo ranaiyo asu sesi shefe hasihoni raniyo? Sesi, sesi shefe hasihoni raniwami yangromboane asu sesi ra Godindi yangiri tikefeyo.

20 Ranimoane asu nindou dudi ai sesi shefe hasihoni ranahambo dukare dabarefiyu ana, mungu moatukuni raniwami engoro ranahambo

kameihî ranîfihî dabarîfihani.

²¹ Asu nindou düdi ai Godîndî worî ranahambo dükare ranîfihî dabarefiyu ana, asu God ai worî ranambe anüŋgu ranîfihî kameihî dabarîfihani.

²² Asu nindou düdi ai sünü ranahambo dükare ranîfihî dabarefiyu ana, asu ai sapo Godîndî nîmarî hîfandîmbo fondi asu ai mare fondi ranîwamî amaru ranahandî-ihî kameihü dabarîfihani.

²³ Ahînümbî hohoanîmo yamundu-rundeimbî nindou-anemo asu Farisi nindou-anemo, se hîpoanîmboembou-anemo! Awi seana yafambe yimbumbanemo! Se-ana muŋguambo akîdîbou sesambefembo moatükunî wambîfî nahurai ranane se yimuŋguründümo mburu asu 10 ranahandî ŋgorü bîdîfîrî ra Godîmbo yîboboru asîhoemo. Nga asu seana adükarî ahînümbî hoafî bîdîfîrî ranahambo ana se hîniŋgîrumbo-anemo. Sapo ranî-moatükunî hoafî ranana ini ra, nindou muŋguambo ranaheimbo mamî sîmogodî hohoanîmombo hohoanîmo, nindou ŋgorümbo hîpoambo hohoanîmo, asu anîhondümbefe hohoanîmo ranane. Godîmbo nîni-moatükunîyo 10 ranahanda mamî bîdîfîrî yîbobofe sîhefe ahînümbî hoafî ra se hîniŋgîndumboemo, nga adükarî moatükunî hohoanîmo hoafîmayahî ranamboanî se süŋgundu ndundî.

²⁴ Seana hîmboatîharîyo hefe nindou ŋgorümbo nafî nafuimbo nindou-anemo! Seana hîmboafîfî ranahamumbo sîmîndî hoe ranambe foerîmonda hürühoupurühanemo, nga asu kamer nînihondî adükarî ra kameihüru sîrîfoarundühanemo!

²⁵ Ahînümbî hohoanîmo yamundu-rundeimbî

nindou-anemo asu Farisi nindou-anemo, se hipoanimoembou-anemo! Awi seana yafambe yimbumbanemo! Se-ana sesi hipiri napo ra himborani moanambühi ranane popoaiarhoemo, nga asu wagabe ragu ana hühmbühüni hohoanimo asu moani sihamundi fi ranahambo hohoanimo ranimoane foafusafu hinigirundani tüküra piareandi.

²⁶ Farisi nindou seana himboatihari nindouanemo! Awi se hipiri ranambe ra, wagabe ragu rani boatei popoaindihomondani animbo asu himborani moanambühi ranamboani kameihi aboedi himbondimboe!

²⁷ Ahinümbi hohoanimo yamundu-rundeimbi nindou-anemo asu Farisi nindou-anemo, se hipoanimoembou-anemo! Awi seana yafambe yimbumbanemo! Se-ana yifambe ranahambo yihuruyo hinigifeyoani aningo yahurai-anemo! Ranane sapo yifambe ranai moanambühi himborani ranai aboedi himboyo haya aningo, nga asu ragu wagabe ranana yifi hambohamindi fisigarümbi moaruwai ranai mamikariyombo foerimboane. Se sihamundi fiambe ragu ra moani yahurai hamindanemo!

²⁸ Yahurai-anemo se-amboani fi moanambühi nindouyei himboahü mbumundi nindou himboemo, nga asu sihamundi fiambe ragu ranana yafambe yimbumbi hohoanimo asu moaruwai hohoanimo ranambo güre pireapurimboane.

²⁹ Ahinümbi hohoanimo yamundu-rundeimbi nindou-anemo asu Farisi nindou-anemo, se hipoanimoembou-anemo! Awi se-ana yafambe yimbumbanemo! Se-ana Godindi

hoafi hoafiyomo-rundeimbi ranahamundi yifambe nafiru arundi. Asu nindou aboedi mbumundi manimboei-mayei ahei yifambewam se yihururu hiningiru arundi.

³⁰ Asu rananemo se yaru hoafiyomondühiya, 'Ro horombo sihefi amao mam maningomo ranambe mbanimboefi-mbonana ngiri ro Godindi hoafi hoafiyomo-rundeimbi nindou ranahamumbo hifokoefembo farihehupuri.'

³¹ Asu se rani hoafi yaru hoafemo ranana asu se maru sapo nindou didemo Godindi hoafi hoafiyomo-rundeimbimbo hifokoamarupuri ranahamumbo nahurai-anemo weindah nafuiayomo.

³² Refe ana, awi koe se nine-moatükuni sihamundi amao mam ai ramarundi ranifih randu ngomo nafindundümo!

³³ Awi seana amoasiranemo! Seana moaruwai amoasirindi nimori hondanemo! God ai sihamumbo papife hoafinduan se haiambe gadimboemo. Nüngundu se ranahambo mafebou-a?

³⁴ Ranimboane asu se himborindimo nda. Ro sihamumbo sowana Godindi hoafi hoafiyomorundeimbi nindou, fifirundeimbi nindou asu yamundu-rundeimbi nindou ranahamumbo koandihheapurimboyah. Rananimbo asu se bidifiri hifokoandupurimboemo, bidifirambo nimifih hifokoefembohünda pandupurimboemo, bidifirambo Godindi worambe bubundupurimboemo. Asu bidifirambo ngörü ngoafihündi heboadupuri houmbo wandupuri ngomo ngörü ngoafihü tükündafundi.

35 Ranimboane asu nindou mbumundi hifi ndanühi manimboei ranaheimbo hifokoamarundüra yifimayei, ranı muŋgu moatükunı ranahambo se hütıyomo. Sıhamundi hütı sünguyo sapo nindou ai mbumundi hohoanımo süngurıhindeimbi Eberındı sırambeahındı peyo haya ho hombo Sekaraia sapo Berekiandı nımorımayu ranahandıfihı tümareandı ranahambo hifokoamarüwuri. Se Godındı worı asu sesı sıhefembo fondi mbusümo ranambeyo hifokoamarüwuri. Ranımbohündambo anımbı sıhamundi-wamı tıŋrıfo ranai nanŋopurımbıoe.

36 Ro sıhamumbo anıhondümbıoanahı hoafepurı nda. Nindou hifokoaru marundi ranahambohünda tıŋrıfo afındanımbı God ai nindou haponda anımbıoei aheiwamı nandeandürümbıi.”

Sisas ai Serusarem ŋgoafi ranahambo hohoanımomayu

(Ruk 13:34-35; 19:41-44)

37 “Serusaremıhündı, Serusaremıhündı, se Godındı hoafi hoafıyomo rundeimbi nindou ranahamumbo hifokoarıhipurühi asu se Godındı hoafi semındı hombo nindou sıheimbo sowana koamarıhepurı ranahamumbo hifokoeffepurımbı safombo nımoeinambo-rıhüpuri marıhündı! Ro sıhafı mbusümo nindou anımbıoei ranaheimbo wagıdemındındürühi warı gabudıfoefendürımbı afındı hohoanımomayahı kakaroko hondı ai ahandı weihoandı mbanendi hoareharamındındürı nou. Nŋa asu se wambo moai refembo raro-safındırı, nŋa moei masafı.

³⁸ Asu se hĩmborĩndei. God ai Ahandĩ worĩ sĩhei mbusũmo hĩnĩngĩmareandĩ asu moanĩ fon-darĩmboe.

³⁹ Ro nda sĩheimbo hoafehandũrĩ, hapondanambe ana se ngĩrĩ asũkai wambo hoeindĩhindĩrĩ, nga ngo ngombo sũngunambo anĩmbo se randĩhi hoafĩndeihiya, ‘God, Se nindou ai Adũkarĩndĩ ndũrĩna tũkefiyu ranahambo aboedĩ aboedĩndĩworĩ,’ mbĩseimboyei,” mehu.

24

Sisas ai Godĩndĩ worĩ ra bĩrĩboemboe yahu haya wataporĩmbomarandĩ

(Mak 13:1-2; Ruk 21:5-6)

¹ Sisas ai Godĩndĩ worĩ ranambeahĩndĩ tũkũfi haya huwane asu ahambo sũngururũ-rundeimbĩ ai ahambo sowana mahomo Godĩndĩ worĩ worĩmbomarundĩ ra nafuiyondowohũ hoafiyondombohũnda.

² Ranĩyu asu Sisas ai ahamumbo hoafiyuhũ yahuya, “Yĩnĩ, ro anĩhondũmbo-anahĩ nda hoafehapurĩ. Se haponda muŋguambo moatũkunĩ ra hoeirundai? Ngĩrĩ nĩmoei nda sũngunambo ana rande atũboaki-atũboakĩndo gafuwani hoeindundĩ, nga muŋguambo nĩmoei ra hĩfĩnĩ pindĩhimboyei,” mehupurĩ.

Sisas ai ahambo sũngururũrundeimbĩmboya tĩngĩrĩfo tũkũndĩfemboe yahu hoafĩmayu

(Mak 13:3-13; Ruk 21:7-19)

³ Sisas ai Orif Nĩmĩ Hĩfĩ Wafuambe nĩmaru ane asu ahambo sũngururũ-rundeimbĩ ai yangĩrĩ hafomo ahambo-so tũkũmefundĩ. Ranĩyomo

asu ai düduyafu hoafi+yomondühi yahomoya, “Se yi+hoefimbo hoafi+yafimuni nünгу-simboani ran+moatükun+ ra tükümandife? Asu nini+moatükun+ boatei tükündifeyoani hoeimandihu sapo se kosimboayafi ranane asu ndeara bidifiranambo si tüküfemboayo ranane ranahambo fifir+ndihumboyefi?” mehomondamboyu.

4 Raniyu asu Sisas ai simbori hoafi+yuhü yahuya, “Awi se hibadumbo nindou ai sihamumbo wos+hoafori hoaf+ndeimboyei.

5 Nga nindou af+ndi ai tükündaфу wandi ndür+ dükandu hoaf+ndimondühi animboya, ‘Ro nda Krai-anahi!’ mbisimondühi animbo ai nindou af+ndi ranaheimbo wos+hoafori hoaf+ndimondani ai an+hondümbond+himboyei.

6 Se yifiari hoafi asu yifiari yafui hoafi himbor+ndimboemo. Nga asu se ranimoatükun+ ranahambo hibadumbo, nga hepünündafumboemo ranimbo. Rani-moatükun+ ra tükündifemboesi, nga asu ranimoatükun+ tükefeyo ranahambo ndeara bidifiranambo si ane yahopoani, nga awi wani.

7 Hifi hifi ranai simbori yifiar+ndimboe. Asu adükari bogori nindou mam+ ahandi nendi ranai ngorü adükari bogori nindoundi nendi rani-babidi simbori-simbor+ndimboemo. Hifi bidifiri ranifih+ sesi ai wan+ndohü asu hifihe ranai tükündifendamboe.

8 Munguambo moatükun+ ra tükefeyo ranana moani nimorehi ai nimori wakem+ndimbo asübusi boatei asemindo yahurai boatei-ane tükefeyo.

9 Rananimbo siheimbo mbundüründümo tññirifombi moatükunambe sindundürühi hifokoandundürimboemo. Rananimbo munguambo hifindi nindou ai wandi sünguna sihamumbo yiboarukondühüpurimboyei.

10 Rani-simboani nindou afindi ranai ahei anihondümbofe hohoanimo ra hiniñgindi hindühi, asu ai ahei ñgunindi ranaheimbo nindou amuri hürütümbi nindouyei warühindi hindürühi asu aheihorari amboani simbori yiboarukofirindeimboyei.

11 Rananimbo asu Godindi tkai hoafi hoafiyomo-rundeimbi nindou afindi ranai tükündafundühi animbo asu ai nindou afindi ranaheimbo wosihofori hoafindimondani anihondümbondihimboyei.

12 Raniñhi animbo asu sapo moaruwai hohoanimo ranai afindi tükündifeyohü nindou ñgorumbo hipoambofehi ñgusüfo pefe hohoanimo ranai akidoundimboe.

13 Nga asu nindou düdi ai ninimoatükuni ahambo tükefeyo ranahambo moanane yahu kikiñhiramundi anüñgu ai ñgu ñgumbo bidifirani si tüküfiyuambe ranana ai aboedambondifimbui.

14 God ñginiñdi hifandarandi Aboedi Hoafi ranahambo munguambo hifi ranühi nindou mungu ranaheimbo weindahi bokarñhefendürani animbo asu ndeara bidifirani si ra tükündifemboe.”

*Moaruwai hamindi moatükuni tükündifemboe
(Mak 13:14-23; Ruk 21:20-24)*

15 “Asu moaruwai moatükuni niñgombomayo sürühoeimbi fondi ranahambo moaruwaimbondeambui ranahambo Godindi

hoafi hoafiyu-randeimbi nindou ahandi nduri Danier ai wataporimbomarandi ra se hoeindumboemo. (Nindou dudi ai ndani hoafi ra hoeifemboayu ranai hoafi ranahambo ndore fifirimb+reandamboane.)

16 Rani-simboani animbo nindou didiyei ai Sudia hifambe animboei ranai hifi wafunambo nimai mbifefoehindamboane.

17 Rani-simboani ana sapo nindou ahandi worikimi amaru ranai ahandi napo worambe kurayo ranahambo hani semndimbo hihiningindeambui.

18 Asu nindou dudi ai ahandi numburambe anungu ranai ngiri ahandi hoeari masihendi ra semndimbo hihirindifi ngu, nga wani.

19 Rani-simboani nimorehi didiyei ai niori furumbayei-ane asu nimorehi niori titi simindeimbayei ranane ranaheimbo moaruwai hamindi tukundifemboe.

20 Se Godimbo didibafindimo rananimbo asu se ngiri afindi ngisihari tukufeyoambe ane asu moani nimarimbo si ranambe ane ra se ngiri feboundi!

21 Rani-simboani tinirifo afindi tukundifemboe. Horombo God ai hifi sunu nafimarandambe peyo haya ho hombo hapondani tufefeyombe ana, moai afindi tinirifo ndahurai tukufeyo. Nga sungunambo rani simboani ana moani mungunambo tinirifo afindi hamindi moatukuni animbo tukundifemboe. Asu randife hayambo ra sungunambo ana ngiri asukaindo tinirifo yahurai tukundifeyo.

22 Nga asu God ai rani-simboani ranahambo

bodifombofe kikihiyimindi-koatembembonana munguambo nindou ranai ngiri aboedamboyahindi. Nga asu God ai munguambo nindou sapo ranaheimbo wandanei yahu dibonmayunduri ranimbohündambo wambo animbo asu hapondani ana God ai rani si ra awi bodifombonde kikihindamündumbui.

²³ Rasimboani nindou bidifiri ai sihamumbo hoafiyehüya, 'Se ndühi himboemo, nga Kraisi ana ini nda!' mbisei-anane, asu 'Ai ana ini gogura!' mbisei-anane ra se nindou ranahei hoafi anihondumbo-ndundurimboemo.

²⁴ Nimboe sapo nindou bidifiri ai tüküyafundühi wosihoafori hoafindimondühiya, 'Ro Kraisi-anahi,' asu 'Ro Godindi hoafi hoafiya-rihandembimbo nindou-anahi,' mbisimbo-memo. Asu ai hepünifeimbi moatükuni nafuindimondühi rani-poanimbo nginindi nafuimbo ratüpurü ratüpuründimboemo. Ai nindou sapo God wandanei mehu ranaheimbo amboani ndahurimindefimbo mbisimboemo, nga ngirindimo.

²⁵ Rani-moatükuni ranahambo ro horombonamborihöhe hoafimehapurane, nga se ranahambo himborindimo.

²⁶ Asu nindou ai randihi hoafindeihüya, 'Hoeirihü, Kraisi-mayu ranai ana nimi wohi furikoate-reandi hifühani anüngu,' mbiseiani asu se ranihi ngomboemo, nga wani. Asu nindou ai randihi hoafindeihüya, 'Aiana dibo ndanambe ndanüngu nda,' mbiseiani wani asu se ranahambo anihondümbondumboemo, nga wani.

²⁷ Nga Nindou Hondü ranai ana, sapo wabürüsü

sünü muṅgu ranifihî hüfîhamîndî süfuanîpoedî ṅgu hafuanî si boakîboadeamboe yahurai-anîmbo nindou hîmboahü tükündüfimbui.

²⁸ Sapo nahanühîyo nindou ai yîfîyo haya yîfî nîmoko ranai moanambühî engoro ana, ranühî koahoeimbî ranai hei gugurîhindühanei.”

*Nindou Hondündî kosîmbo si
(Mak 13:24-27; Ruk 21:25-28)*

²⁹ “Rani tîṅîrîfombü moatükunî si ranai ndeara muṅgundoanî anîmbo nîmehünou, hüfîhamîndî ai nîmbîranînderühî asu amoamo ai ṅgîrî sindu.

Mupui ai sünambeahîndî firîbadîyîboai pütapîindowohü asu muṅguambo ṅgînîndî moatükunî sünambe anîṅgo ranai fîfîmîndîmboe.

Aisaia 13:10; 34:4

³⁰ Rani-sîmboanî anîmbo Nindou Hondü ai tüküfembo nafuimbo moatükunî ranai sünambe weindahî tükündîfemboe. Asu hîfî ndanühündambo muṅguambo sirîhündî nindou ranai arasîranîndeimboeyi. Asu Nindou Hondü ai sünambeahîndî mburüṅgaiwamî nüṅgumbo ahandî ṅgînîndî asu adükarî hîmboamupuimborandeimbî moatükunî ndemündü haya ra dîbonde kuduanî ranahambo hoeindîhimboeyi.

³¹ Rananîmbo fufuṅî afîndî ranai hoafîndîmboe. Rananîmbo asu ai ahandî sünambeahîndî nendî ranhamumbo yimbuyimbu hîfî ra hîmboranîpoedî nindou muṅgu God ai wandanei mehu gugurîfendürîmbohünda koandîhepura ṅgomboemo.”

Hoandasüfo nımındı ranahambo yamundıfe hoafı

(Mak 13:28-31; Ruk 21:29-33)

³² “Asu se hoandasüfo nımındı türüfoarundühi hohoanımondımo. Ranı nımı ranai ahandı düdüdü ranıfıhi hoehoai tütükıyohü emündü aforo ana, se fıfırındı sapo ranana ndeara hoemboane.

³³ Mamı ranı-süngumbo anımbı asu se hoeindundanı muᅇguambo ranı moatükunı ranai tükündıfeyoanı hoeindundühi rananımbı se Nındou Hondü ai ᅇgırı amıtata kudu, ᅇga yıpurı kımanı anıᅇgu, ra fıfırındumboemo.

³⁴ Ro sıhamumbo anıhondümbıanahı hoafepurı nda. Bıdıfırı nındou hıfı ndanıhi anımbıei yıfıhai-koateyeyı-ambe anımbı ranı-moatükunı ranai tükündıfemboe.

³⁵ Sünü hıfı ranai ana awarındıhoemboe, ᅇga asu wandı hoafı ranana ᅇgırı awandıhoayo, ᅇga wanı.”

Nındou mamı aıamboanı moai Adükarı ai tüküfembo sı ra fıfıreandı

(Mak 13:32-37; Ruk 17:26-30, 34-36)

³⁶ “ᅇga asu Nındou Hondü ai tüküfembo sı ranınambo nındou mamı-amboanı moai fıfıreandı. Asu ranı sı tüküfemboayo ra sünambeahındı nendanemo asu Nımorı aıanı ra moai fıfırındı. ᅇga moanı Afındı ai yangıranı ranı-moatükunı ranahambo fıfıreamboayu.

³⁷ Nındou Hondü ranai tüküfembo sı ranana Noa nıᅇguambe ra sımbıanı nahurındımbıoe.

³⁸ Sapo horombo hohoambu ai tüküfekoateyoambe ranı-sımbıanı ra nındou aı moanı sesı sahüsi hoe sımındeı asu nımorehı

nindowenihî anamîndühîyahi heimbo bîdîfîranî hondü ranambe Noa ai botambe aboeda kamefuendî.

³⁹ Ranî-sîmboanî ra nindou ranai ranî-moatükunî tüküfemboayo ranahambo moai fîfîrîhindî, nga ai moanî sirî mbirowohî ratüpurîyei hei-ane asu hohoambu ranai tüküfehü aheimbo pare gogomaramîndîndürî. Moanî yahurai-anîmbo sünguna Nindou Hondü ai tüküfiyuambe tükündîfemboe.

⁴⁰ Ranî-sîmboanî ana nindou yimbu ai nümbürambe ratüpurîndafandühî nîmbafandanî anîmbo, nindou ngorümbö nderümündühî asu ngorü ai moanî rande bodîboadîranî nüngumbui.

⁴¹ Nîmorehî yimbu ai mbanî hîrîndafihî nîmbafeanî anîmbo asu ngorümbö ndemüduanî asu ngorü ai moanî rande bodîboadeandanî nîngomboe.

⁴² Awi se hîbadümbö nîngomo, nga nînî-sîmboanîyo sîhamundî Adükarî ai tüküfemboayu ra se moai fîfîrundî.

⁴³ Awi se randu hohoanîmondîmo. Worî aharambürîyu haya hümbühünî nindou ai nînî-sîmboanîyu ahandî worambe hümbühünîmbo tüküfemboayu ra fîfîrareandî ana, nindou ranai ngîrî apu. Nga ai hümbühünî nindou worambe tükündüfîmbui mbüsü haya yangîrî günde nîmandü ngumbui.

⁴⁴ Ranîmbohündambo anîmbo se-amboanî munquambo si aho ra hîbadündühî nafîndündümo nîmandîmo. Nga Nindou Hondü ranai tüküfembo ranahambo se mîtanîründümo houmbo hîdîbo-hîdîboyomondambeanîmbo

moani ai sümbundamündü tükündüfimbui.”

Nindou ratüpuriyafanir+nandeimbi aboedi asu moaruwai ranahafandi kafeefe hoafi

(Ruk 12:42-46)

⁴⁵ “Asu düdi ratüpuriyu-randeimbi kaowori hohoanimo-koate didiboadire-randeimbi fifireandeimbi nindouayua? Nindou ranai ana sapo ahandi bogori nindou-mayu ranai ahamboya, ‘Se nindou ratüpuriyomo-rundeimbi bidifiri-memo ranahamumbo hibadapuri,’ yahu haya kafoariri hiningimariri ranai sapo ai ahamumbo sesi segopurimbo simboani yibobofe segopurimbohünda.

⁴⁶ Nindou ranahandi bogori nindou ai worambe tüküfi hoeirirani asu nindou-mayu ranai sapo ahandi bogori nindou ai refembo hoafimayu süngu rawareandi ranana nindou ranai moani hihifi-hihifimbiyuwamboane!

⁴⁷ Ro nda sihamumbo anihondumboanahi hoafehapuri, bogori nindou ranai nindou ranahambo ahandi munguambo moatükuni ranahambo hifandimbo bogorimbondiri hiningindirümbui.

⁴⁸ Nga asu nindou ranai, moaruwai ratüpuriyu-randeimbi nindouayu ana, asu ai ahandi fimbo rande hoafinduhü animboya, Wandi bogori nindou ai ngiri awi nimai tükündüfiyu mbüsümbui.

⁴⁹ Rananimbo asu ai ahandi mam ratüpuriyomo-rundeimbi-memo ranahamumbo piyu haya bubuhaindüpurühi asu sesi dedü wakindeandühi bia ra ndümündi, nindou bia simindimo-rundeimbi rani-babidi hoanjuhü rarandu wakindeambui.

50 Rananimbo asu mamî simboanî sapo ratüpurîyu-randeimbi-mayu ranai ahandî bogorî nindou ranai tüküfemboayu ra mîtanîramündü haya hidîbo-hidîboyuambe animbo tükündüfimbui.

51 Rananimbo asu ahandî bogorî nindou ai ahambo kibodîrîndirî mbunda asu nindou wosîhoaforî hoafiyeimbi ranambendirîmbui. Rananimbo asu ai ranambendîfihî heindühî yahafî sisînderîmboe.”

25

Yihoarîfamborî 10 ranahei kafeje hoafi

1 “Rani-simboanî ana God ngînîndî sünambe hîfandarandî ra ndahurai animbo tükündîfemboe. Mamîmbo yihoarîfamborî 10 ranai nindou mamî nîmorehî semündü haya masüfuwa asu ai ahei ram hai ra fufurühümündi hehi ahambo nafîni nafoarîfiho fihambo mahei.

2 Hondahüyahindeimbi-mayei (5) ranai moanî hohoanîmo-koateyei, nga asu ngorü hondahüyahindeimbi-mayei (5) ranai aboedî fifîrîhindeimbiyei.

3 Sapo nîmorehî hohoanîmo-koate-mayei ranai ahei ram ra sahümündi, nga asu moai ram hoe bidîfîrî fuihümündi.

4 Nga asu nîmorehî dîboadîre fifîrîhindeimbi-mayei ranai ahei hoe hîpîrî-mayo ranambe hoe fuihümündihî ahei ram dîboadorîhi masahümündi.

5 Raniyei asu sapo nindou nîmorehî semündümbi-mayu ranai nîmai tüküfe-koatemayuwamboyei asu aheimbo yapombo

hĩmbo-marandũramboyei moanĩ rarĩhi yapombo boarĩhehi hehi kurĩmayei.

⁶ Ranĩyo hombo nĩmbĩ mbusũmondũhĩ nindou mamĩ ranai mĩngĩyowuhũ yahuya, 'Sapo nindou nĩmorehĩ semũndũmbĩ-mayu ana nda! Nga asu se ahambo sũhũsi nafaarĩhorĩ fihĩrĩhorĩmĩndei!' mehu.

⁷ Ranĩyei nĩmorehĩ-mayeĩ ranai munũu botĩyahĩndũhĩ ahei ram hai ra yimundĩfembo dĩdĩboadomafandĩhũndĩ.

⁸ Ranĩyei asu nĩmorehĩ hohoanĩmo-koateyeimbĩ-mayeĩ ranai nĩmorehĩ aboedĩ fĩfĩrĩhĩndeimbĩ-mayeĩ ranai hoafĩyeihũ seiya, 'Awi se yĩhoefĩmbo ndũhĩ sĩhei-mayo hoe bĩdĩfĩrĩ fuisehi, nga yĩhoefĩ ana hũmaraso,' maseĩamboyei.

⁹ Asu nĩmorehĩ aboedĩ fĩfĩrĩhi-rĩhũndeimbĩ ranai hoafĩyeihũ seiya, 'Yowanĩ, ngĩrĩ ndehundĩ. Hoe ndanana sĩheimboane asu yĩhoefĩmboane ra ngĩrĩ sĩmonũgorũndamĩndĩmuni. Nga awi hĩhĩrĩndahi ŋgei stoa worambeahĩndĩ se-amboanĩ sĩheipoanĩmbo pemĩndei,' masahũndũramboyei.

¹⁰ Asu ranĩyei hohoanĩmo-koate nĩmorehĩ-mayeĩ ranai stoanambo hoe pemĩmbo hĩhĩrĩyahi mbahei nou ranambo amonũgonĩmbo nindou nĩmorehĩ semũndũmbĩ-mayu ranai tũkũmefiyu. Ranĩyei asu hondahũyahĩndeimbĩ nĩmorehĩ nafĩrĩhũmũndĩmbũ-mayeĩ ranai nĩmorehĩ semĩndĩmbo sesesĩ fondĩ-mayo ranambe nindou-mayu ranĩ-babĩdĩ kefoehi mahũsi. Ranĩyo asu ranambe kefoefe hombo yĩpurĩ ra pamaiaro.

¹¹ Ranĩyei asu sũngũnambo hon-

dahüyahindeimbi nimorehi bidifiri-mayei ranai tükümehindi. Ranïyei asu ai rarïhi pukuna hoafïyeyihü seiya, 'Adükari, Adükari, se yïhoefimbo yipurï sübüdühawamunï dïgifo,' sei hoafïmayei.

¹² Ranïyu asu nindou ranai simborï aheimbo hoafïyundürühï yahuya, 'Ro siheimbo anihondümboanahï hoafayahï, se ngirï keboehindi, nga roana moai siheimbo fifirïhearü,' mehündürï."

¹³ Sisas ai ndeara hoafï moendïreandühï yahuya, "Awi se hïbadümbo, nga moai se Nindou Hondü ai tüküfembo si ane asu ranï simboanane ra fifirundi," mehu.

*Nindou ngimï ratüpurïyomorundeimbi rana-
hamundi kafeefe hoafï
(Ruk 19:11-27)*

¹⁴ Sisas ai asükai hoafïyuhü yahuya, "Ranï si tüküfe simboanï ranana ndahurai-ane. Mamï simboanï nindou mamï ai ahandï worï ra hïningife hefe ngorü hifïna hombo mehu. Ranïyu asu ai ahandï ratüpurïyomo-rundeimbi ahamumbo mborai yahupurï mbura ahandï munguambo moatükunï ahamundï warambe hïningïmareandï.

¹⁵ Nindou-mayu ranai ahandï ratüpurïyomorundeimbi ranahamundï ngusüfo nginïndï kuru hohanïmoemo ranï simogodühï kakï hoarï ra ahamumbo yïbobore yimbumareapurï. Nindou ngorümbo 5,000 kakï hoarï sagado. Ngorümbo 2,000 kakï hoarï sagado. Asu ngorü-mayu rana-hambo 1,000 kakï hoarï ra sagado marandï.

Raniyu asu ai ahamumbo yare hiniŋgireapuri haya ŋgorünamefiyu.

16 Ratüpuriyu-randeimbi nindou sapo 5,000 kaki hoari masemüdu-mayu ranai nimehünou kaki ranambo kaki semindi ratüpurambe sihai haya ratüpuriyuhü rani-fihindi 5,000 asükaiyu raniwami masemüdu.

17 Asu mamı yahurai safı nindou sapo 2,000 kaki hoari masemüdu-mayu ranai kaki rani-fihindi 2,000 asükaiyu raniwami masemüdu.

18 Nga asu nindou sapo 1,000 masemüdu-mayu ranai ahandı bogorındı kaki ra semündü hu hıfambe kakırıhai mbura hıfambe dıbo samboare hiniŋgımareandı.

19 Nindou ranahamundı bogorı-mayu ranai angunı hu gedühi nüŋgu nüŋgumbo asu ai ŋgoafına hıhırıfi hu tüküme fiyu. Raniyu asu ai ahandı kaki nindumbo yıbobomareapuri-mayo ranahambo nindou rani babıdımbı hoafı dıboadondıheapuri yahu haya.

20 Nindou 5,000 kaki masemüdu-mayu ranai tüküfi ahandı bogorı nindou-mayu ranahambo 5,000 ŋgorü-mayo ra masagado. Asu ai ranahambo hoafıyundühi yahuya, 'Adükari, se wambo 5,000 kaki masowandırı, nga awi se nda hoeiro. 5,000 kaki-mayo se masawandırı rani-fihindi ro ŋgorü 5,000 kaki masahamındıhi nda,' mehuamboyu.

21 Asu ahandı bogorı nindou-mayu ai hoafıyuhü yahuya, 'Se aboedı hamındı ramarowandı. Seana aboedı asu anıhondümbı hondü ratüpurıyafı-randeimbanafı. Seana moanı akıdou moatükunı dıboadıro-

randeimbanafi. Nga asu ranimbohündambo animbo hapondani ana sishambo ro adükari moatükuni hifandimbo amboani bogorimbondihe hiningindiheaninimboyahi. Asu se mborai sühüfi ranahambo rodibo hihifi-hihifinde,' mehundo.

²² Ran+yu asu nindou 2,000 kaki masemündu-mayu ranai-amboani tüküfi ahandi bogori nindou-mayu ranahambo hoafiyundühi yahuya, 'Adükari, se wambo 2,000 kaki masawandiri, nga awi se nda hoeiro. 2,000 kaki-mayo se masawandiri rani-fihindi ro ngorü 2,000 kaki masahamindihhi nda,' mehuamboyu.

²³ Asu ahandi bogori nindou-mayu ai hoafiyuhü yahuya, 'Se aboedi hamindi ramarowandi. Seana aboedi asu anihondümbo hondü ratüpuriyafi-randeimbanafi. Seana moani akidou moatükuni diboadi-ro-randeimbanafi. Nga asu ranimbohündambo animbo hapondani ana sishambo ro adükari moatükuni hifandimbo amboani bogorimbondihe hiningindiheaninimboyahi. Asu se mborai sühüfi ranahambo rodibo hihifi-hihifinde,' mehundo.

²⁴ Ran+yu asu nindou 1,000 kaki masemündu-mayu ranai-amboani tüküfi bogori nindou-mayu ranahambo hoafiyundühi yahuya, 'Adükari, ro sishambo fifiriheaninimboanahi. Seana nindou awi himboari handini-yafeimbi nginindi hamindanafi. Seana nine-moatükuni se hifrowandeimbi-hündiyopoani nümbürambeahindi sesi ra yimungurandifi arandi. Asu nindou amuri ai nini-moatükuni mangiriyo bubufoarhindeimbi-hündane seana

sesi ra guguro arandi.

²⁵ Ranimboyahi asu ro sihambo yihimbombo sihaf kaki ra sahamindi ha hifambe kakirihidi bo masamboarheandi. Sihaz munguambo kaki ini nda, nga se rando hoeindowandi, mehundo-amboyu.

²⁶ Asu ahandi bogori nindou-mayu ai hoafiyuhü yahuya, 'Awi se ana ratupuriyafirandeimbi nindou moaruwai, ratupuri-koate yi boaruko yi boaruko-yafeimbi nindouanafi. Nindou ngörü ai ratupuriyumbü ranahandi ro sesi yimungurahamindi asu nindou ai nine ahuri buburandeimbi ranahandambohündi ro sesi ra yimungurhamindi gugurhe arihandi ranahambo awi se wambo ndoro fifiriwandirimbo-wamboyafi?

²⁷ Asu awi refe anasi, se kaki wandi ra sapo kaki sihefe arandi worambe sihoefani ambo, asu ro tükundaheandühi amboani kaki bidifiri raniwam nandihendahamindimbohündisi.

²⁸ Haponda ahandi warambeahindi kaki ra ndowandümo mbundu nindou sapo 5,000 kakümbi-mayu ranahambo dabudo.

²⁹ Nga ai sapo nine-moatükuni simongori-maramüdu ranifihidi bidifiri pandeamboe. Nga asu nindou düdi ai ninimoatükuniyo ranahambo wanayu ana, asu ai ninimoatükuniyo ai akidou asihendi ra ahandi-mayo mungu fuimindimboane.

³⁰ Nga yi boaruko-yi boarukoyumbü nindou ranahambo weindani hondü nimbi nimarorambe pinduwurü. Rananimbo ai ranambe nimandümo heinduhü yahafi sisinderimboe,' ” mehu.

Nindou Hondü ai muᅇguambo nindou ranaheimbo yibobondearümbui

³¹ “Süᅇgunambo Nindou Hondü ranai bogorimbondüfi tükündüfhü ahandi sünambeahindi nendi rani-babidimbo ana, asu ai ahandi muᅇguambo moatükuni hifandimbo nimir fondi raniwami nimandümbui.

³² Rananimbo asu muᅇguambo hifi ranihündambo nindou ranai ahandi hanᅇgifoᅇhü gugurindearümbui. Rananimbo asu nindou ranaheimbo sapo sipsip hifandirandembimbi nindou sipsip ᅇgorünini yibobore asu meme ᅇgorünini yibobore arandi nou rande yimbumbonde yibobondearümbui.

³³ Randeandühi animbo ai sipsip ahandi warihondüni hinᅇᅇᅇndearühi asu meme ahandi warikadüdaninihinᅇᅇndearümbui.

³⁴ Rananimbo asu Bogorini nindou ainindou ahandi warihondüni amarei ranaheimbo hoafindundürühi animboya, ‘Se ana siheimbowandi Ape ai aboedi-aboedimareandürane, ᅇga se mborai süᅇsi. Rananimbo asu se süᅇsi God ᅇᅇnindi hifandirandi ranahambo sapowandi Ape ai siheimbo semindimbo horombo hifi sünü hapoadümbo simboriyoambe raraore nafiramündü masihendi ra saᅇmündi.

³⁵ Saporo wembomboyahani asu se wambo sesi masehindirini. Ro amindaninᅇomboyahani asu se wambo hoe simindimbo masehindirini. Ronindou amurini tüküyaheandanini asu se wambo saᅇmündihündirini sihei worinimarihindirini.

³⁶ Ro hoeari-koate nimboahani asu se wambo hoearinambo yihurumarihindirini. Ronanᅇᅇnümboyahani asu se wambo

hifandimar+hünd+rî. Ro karabusambe
 nîmboahani asu se wambo hei
 wak+mafoar+hind+rî. Ro hoearî napo-
 koateyahani se wambo hoear+nambo wandî
 fi yihurumar+hind+rî,' mehu.

³⁷ Nindou mbumundi-mayei ranai ahambo
 sîmborî hoaf+indah+indowohü anîmboya,
 'Adükari, nüngu-sümboanîyo sîhambo
 hoeir+hunîna wembombomefa sesi masahunîni,
 asu sîhambo hoeir+hunîna amîndanîngombomefa
 hoe sîmîndîmbo mafuihunîni ra?

³⁸ Nüngu-sîmboanîyo ro sîhambo
 hoeir+hunîna nindou amurîmboyafo
 tüküyafoanda sahumîndefîniîni yîhoefî
 worîni+rîhunîni, asu hoearî-koateyafani hoearî
 yihurumar+hunîna?

³⁹ Asu nüngu-sümboanîyo ro sîhambo
 hoeir+hunîna anğünümboyafo asu karabusambe
 nîmbafo randani ro hefî wak+mafoar+hunîna?
 mbîseimboyei.

⁴⁰ Asu Bogorî nindou ai aheimbo sîmborî
 hoaf+nduhü anîmboya, 'Ro sîheimbo
 anîhondumbo-anahî hoafayahandürî, nîne-
 moatükunî se moanî ndürî-koateyeimbi
 nindou wandî ranahambo se ramar+hindî
 ranana wambo rî+hünd+rî rarîhi marî+hünd+rî!
 mbüsümbui.

⁴¹ Rananîmbo asu ai nindou ahandî
 warî kadüdanî anîmboei ranahe-
 imbo hoaf+ndundürühî anîmboya, 'Se
 awarîhehindeimbi nindou-anei. Andai se
 wambo hîniñgîrî+hindîrî ragu ŋgei! Seana hai
 moanî yare koadürümbo horoweimbi God ai
 dîdîboadore nafamündü Satan asu ahandî nendî

ranahamumbo h+n+ng+mareand+ ranambe ngei!

⁴² Sapo ro wembomboyahani+ ra se moai wambo sesi+ sehindi+ri+. Ro am+ndan+ngomboyahani+ se moai wambo hoe sim+ndimbo sehindi+ri+.

⁴³ Ro nindou amur+imboyahe heheya tüküyahindani+ se moai wambo sahümündi-hünd+ri+ si+hei wor+nir+hindi+ri+. Ro hoeari+koate ni+amboahani+ se moai wambo hoeari+nambo yihurur+hindi+ri+. Ro an+gün+imboya, karabusambe ni+amboaha raraori+handi+ se moai wambo far+hehindi+ri+ ri+hünd+, 'mbüsümbui.

⁴⁴ Asu ai-amboani+ simbori+ ahambo hoaf+indah+ndowohü an+imboya, 'Adükari+, nüngu-sümboani+yo ro si+hambo hoeiri+huninani+ se wembomboyafi+, hoeimbo am+ndan+ngomboyafi+, nindou amur+imboyafo tüküyafo, hoeari+koate ni+mbafi+, an+günümboyafi+ asu karabusambe ni+mbafani+ ro si+hambo far+hefen+n+i+koatemayefa?' mb+seimboyei.

⁴⁵ Asu Bogori+ nindou ai aheimbo simbori+ hoaf+indühi+ an+imboya, 'Ro si+heimbo an+i+hondümbo-anahi+ hoafehandüri+, se sapo moani+ ndüri+koateyeimbi+ nindou wandi+ ranaheimbo far+hefendür+imbo moei ase i ranana asu se wambo amboani+ far+hefendür+imbo moei sei+hane!' mbüsümbui.

⁴⁶ Ranani+ambo asu nindou ndanai koadürümbo koadürümbo ti+ngiri+fo adükari+ ni+ngoweimbi+ ranambe mb+i+hei-amboane, nga asu nindou aboedi+ mbumundi+mayei ranai-an+imbo yangiri+ koadürümbo koadürümbo ni+ngoweimbi+ ranambe mb+i+hei-amboane," mehu.

Suda-yafe bogori nindou ai Sisasimbo hifokoeffimbo hoafi fifirimarundi

(Mak 14:1-2; Ruk 22:1-2; Son 11:45-53)

¹ Sisas ai ran+ yamundife hoafi ra moendireandühi asu ahandi süngururü-rundeimbimbo hoafiyupurühi yahuya,

² “Se fifirumboanemo, nga awi asoungu God Israer aboedambomareandi hohoanimombo Si (Pasofa) tükündifemboe. Asu sesi sesimbo si ranambe animbo Nindou Hondü ranahambo hürütümbi nindou-yomondi war+hündifimbui ahambo hifokoeffimbo-hündambo nimifihitükondüründimo pandüwurimboemo,” mehupuri.

³ Ran+yomo asu Godimbo sihou-rundeimbi bogori nindouyomo, asu Suda-yafe bogori nindouyomo ranai bogori hondü nindou Godimbo sesi sihai-randeimbi ahandi ndür+ Kaiafas ranahandi adükar+ worambe mam+ gugurimefund+.

⁴ Raniyomo asu ai Sisasimbo dibo kikihiyimündi hefi hifokoeffimbo yahomo houmbo hoafi ra fifirimarundi.

⁵ Asu ai yaru hoafiyomondühi yahomoya, “Rani-moatükuni ra nindou afindi fandife sesesambe ana refepoani, nga asu nindou afindi ranai hoafi afindafindiindeih+ ngoafi moaruwaimbo-nd+himboyei,” mehomo.

Betani ngoafihü nimorehi mam+ ranai Sisasindiwami fis+jarümbi moatükuni kamareando

(Mak 14:3-9; Son 12:1-8)

⁶ Mam+, Betani ngoafihü Sisas ai Saimonindi worambe mamaru. Nindou ranai horombo mi+man+ho masimeiyu haya mamaru.

7 Sisas ai nindou ranahandi worambe sesühi nĩmaru-ane nĩmorehi mami ranai ahambo sowana tükümeſeyo. Ai nĩmoei hiþĩrambe sanda aboedi fiſiſarũmbi kaki afĩndifihi ſemĩndi-weimbihũndi ra ſemĩndi haya tükümeſeyo. Raniyo asu Sisas ai ſeſi fondi-mayo ranikĩmi nĩmaruambe ai sanda ra ahandi mbiro wafuambe kamareando.

8 Raniyomo asu Sisasĩmbo ſũngururũ-rundeimbĩ ai rani-moatũkuni ramareandi raniĩmbo hoeiru houmbo űgĩnĩndi hoafi-yomondũhi dũduyafundũhi yahomoya “Nĩmboe nĩmorehi ndanai sanda nda yatiki-ri-yatiki-ri-ri wakareandi?”

9 Awi sanda ndanana kaki adũkarifihi aniĩmbo koarifehihi kaki ſemĩndi mburumbo nindou napo-koate-mayeĩ ranaheimbo kaki ra ſaim-boyoſi,” mehomomo.

10 Sisas ai fifireandi ahambo ſũngururũ-rundeimbĩ ai nĩnĩmboe hoafimemo raniĩmbo ra. Raniyu asu ai ahamumbo hoafi-yupurũhi yahuya, “Se ra nĩmboe nĩmorehi ndanahambo moaruwaimboarundi rana? Ai ana moani ſĩmbamĩndi hamĩndi moatũkuniyoy wambo ramareandi rananaſi.

11 Nindou napo-koateyeimbĩ ranai ana ſe babidi muűguambo ſi ra niþboadeimboyeĩ, űga asu roana űgiri ſe-babidiĩmbo muűguambo ſi ra niĩmboahi.

12 Aiana sanda raniyo wandiwami kamareandi ſapo wambo ſamboefendi-riĩmbo didi-boadoreandũhi.

13 Haponda ro ſihamumbo anihondũmbo-anahi nda hoafehapuri, muűguambo hiſi

ndanühi nini ngoafi+hüyo Godindi hoafi ra wataporimboayo ana, nine-moatükuni ai wambo ramareandi ra ahandi hoafombohünda wataporimbondühi-ndühimboyei,” mehu.

Sudas ai Sisasimbo bogori nindouyomondi warühindihinimboyahi mehu

(Mak 14:10-11; Ruk 22:3-6)

¹⁴⁻¹⁵ Raniyu asu Sisasimbo süngururü-rundeimbi nindou mamí ahandi ndürí Sudas Iskariot ai Godimbo síhourundeimbi nindou bogori-memo ranahamumbo sowana hüfu düdufipurühi yahuya, “Se wambo nini-moatükuni mandaundi ro Sisasimbo síhamundi warühi yirümondihinani rana?” mehupuramboemo. Raniyomo asu ai ahambo kaki hoari 30 ra tapuiyafu masabudo.

¹⁶ Raniyu rani-simboani piyu haya Sudas ai Sisasimbo ahamundi warühi yirümofo hohoanimo tümarandi.

Sisas ai ahambo süngururürundeimbi babidi sesesi sesi ra masowasümo

(Mak 14:12-21; Ruk 22:7-14; Son 13:21-30)

¹⁷ Adükari si bret yis pefe-koate weangurühi tüküfeyoambe rani simboani Sisasimbo süngururü-rundeimbi ai tüküyafu ahambo düdururühi yahomoya, “Nahaniniyo sesesi sesi ra ro síhambo didiboado fembo se hohoanimoayafa?” mehomondamboyu.

¹⁸ Raniyu asu Sisas ai ahamumbo yare hoafiyupurühi yahuya, “Ngoafi adükari ranühi animbo ngomo, nindou mamí ranahambo hoafindimondühi animboya, ‘Nindou yamunde-randeimbi ai yare hoafiyuhü-randeimbi ai

yare hoafi-yuhü yahuya, “Wandi si ndeara tüküfemboane, nga ro wambo süngurundi-rundeimbi babidi sihafi worambe Pasofa seses+ndefo sefi+mbonefi,” mbisi+mo,” mehupuri.

¹⁹ Ahandi süngururü-rundeimbi-memo ranai moani mamí Sisas ai hoafi+mayupuri süngu sapo sesi ra di+di+boadomarundi.

²⁰ Ndeara ni+mbambe Sisas ai ahambo süngururü-rundeimbi 12-memo rani+babidi sowasümondühi mamarimo.

²¹ Sesambe Sisas hoafi-yuhü yahuya, “Ro sihamumbo anihondümbö-anahi hoafehapuri nda. Sehündi mamí ai wambo hürütümbi-yomondi warühi yirümondandiri+mbui,” mehuamboemo.

²² Ahandi süngururü-rundeimbi ranai rani hoafi ra hi+mbori+yomo houmbo ngusüfoambe afindi hohoani+morapurühi asu ahambo ngörü ai düdufe, ngörü ai düdufeyomondühi yahomoya, “Adükari, royahi? royahi?” memo.

²³ Rani+yu asu Sisas ai si+mbori hoafi+yupurühi yahuya, “Nindou mamí wakiri+hu ni+marefi+mbö bret hi+iri mamí ranambe foare haya asesu ranai-animbo wambo nindou hürütümbi-yomondi warühi yirümondandiri+mbui.

²⁴ Baibor ai Nindou Hondü rana-hambo hoafi+mayo süngu ai yi+fi+ndümbui. Hi+poani+mböembou ani nindou düdi ai Nindou Hondü ahambo nindou hürütümbi-yomondi warühi yirümoariri. Nindou ranai ana ni+mböe hondi ai wakimar+mindo, nga ambemboyu!” mehupuri.

²⁵ Sudas sapo ai ahambo nindou hürütümbi-

yomondi warühi yirümoreimbi-mayu ranai hoafi karïhoeihü ahambo düdurirühi yahuya, “Nindou yamundo-randeimbi, awi se yaro hohoanïmoyafühi rombayahi safïmboyafi?” mehundo-amboyu. Asu Sisas ai ahambo hoafiyundühi yahundoya, “I sapo se hoafïmayafi mbïsesi,” mehu.

Adükarïndi sesi Sisas ahandïhoari süngururürundeimbimbo masagapuri

(Mak 14:22-26; Ruk 22:15-20; 1 Korin 11:23-25)

²⁶ Ai mamï sowasümondühi nïmarïmombo Sisas ai bret bïdïfirï ra semündü Godïmbo hïhïfirürï dïdïbafïfi mbura hïfïtïre haya ahambo süngururü-rundeimbi ranahamumbo sagapurühi yahuya, “Ndanana wandï fi safane, nga sowandümo mburu sowasümo,” mehupuri.

²⁷ Ranïyu ai asükaiyu hïpïri ra semündü haya Godïmbo hïhïfirürï mbura sagapurühi yahuya, “Munquambo se hïpïri ndanambe ndïmïndïmo.

²⁸ Ndanana wandï horane, sapo Godïndï hoafi femïndï sihefe ngïnemïndïmbo moatükunane. Wandï horï ra nindou afïndï ahei moaruwai hohoanïmo-ambeahïndï aboedambo-fembohünda kamefoendane.

²⁹ Ro nda sihamumbo hoafehapuri, ro wain hoe nda ngïri asükainda ndïmïndïhi, nga awi nga ngambo wandï Ape ngïnïndï hïfandïrandï ranambeyahi anïmbo ro siïmborï wain hoe ra sebabïdïmbo ndïmïndïmboyahi,” mehu.

³⁰ Ranïyomo asu ai herü mamï herüyomo mburu Orif nïmï wafunambo mahafomo.

Sisas ai Pitamboya, Ro moai ahambo fifirihini mbüsümbui, mehu

(Mak 14:27-31; Ruk 22:31-34)

³¹ Raniyu asu Sisas ai ahamumbo hoafiyupurühi yahuya, “Ndani nimbokoani ana munguambo se wambohöndambo sihamundi anihondümbofe hohoanimo hiniŋgindumboemo. Sapo Baibor ai yare hoafiyowohü yahoya,

‘Ro sipsip hifandira-randeimbi nindou rana-
hambo hifokoandihinani animbo
asu sipsip ranai buküründei
wakindihimboyei,’ *Sekaraia 13:7*
meho süngu.

³² Nga asu süngunambo ro yangiri botindahe heheambo ana, Gariri hifinambo sihamundi wagabe ro boatei ngümboya,” mehupuri.

³³ Raniyu Pita ai hoafi karihoeihü Sisasimbo hoafiyundühi yahuya, “Munguambo nindou sihambohünda ahamundi anihondümbofe hohoanimo hiniŋgarundi amboani asu roana ngiri wandi anihondümbofe hohoanimo hiniŋgindiheandi,” mehundo.

³⁴ Asu Sisas ai Pitambo hoafiyundühi yahuya, “Pita, ro nda sihambo anihondümboanahi hoafehanini, nimbokoani kakaro ai hoafikoateayuambe animbo se rando hoafindafühi animbo ngimimbo ‘Ro moai Sisasimbo fifirihini,’ mbisamboya,” mehundo.

³⁵ Raniyu Pita ai simbori hoafiyundühi yahuya, “Ro sedibo yifayah amboani i ambe, nga asu ro ngiri randihe yahurai hoafindahi,” mehu. Raniyomo asu ahambo süngururü-rundeimbi-

memo munḡu amboani maru Pita hoafiḡmayu sḡngu yaru hoafiḡmemo.

*Sisas ai Getsemanihḡ Godḡmbo dḡdḡbafiḡmayu
(Mak 14:32-42; Ruk 22:39-46)*

³⁶ Raniyu Sisas ai ahambo sḡngururḡ-
rundeimbḡ babḡdḡ nḡmḡ nḡmbḡrḡ mamḡ Getse-
manihḡ hḡfomo tḡkḡyafundḡhḡ hoafiḡyupurḡhḡ
yahuya, “Awi se ndanḡhḡ nḡmandḡmondani
anḡmbo asu ro gogu ranḡhḡ ḡga Godḡmbo
dḡdḡbafiḡnda,” mehupurḡ.

³⁷ Ai Pita Sebedindḡ nḡmorḡ yimbuyafani
ahamumbo sepurḡmḡndḡ haya mahu.
Raniyu Sisas ai rani-sḡmboani ḡgusḡfo
afḡndḡ hohoanḡmoyuhḡ asu ahambo afḡndḡ
ḡgusḡfoambe moaruwaimarḡrḡ.

³⁸ Raniyu asu ai hoafiḡyupurḡhḡ yahuya,
“Afḡndḡ hohoanḡmo wandḡ ḡgusḡfoambe amaro
ranai afḡndḡ hamḡndḡ tḡkḡfendḡrḡhane asu ai
wambo borḡfe pefendḡrḡmbo yanḡḡrayo. ḡga
awi se ndanḡhḡ nḡmandḡmombo ro-babḡdḡmbo
moanḡ hḡmboarḡ yanḡḡrḡ hḡbadundḡ,” mehupurḡ.

³⁹ Raniyu asu ai akḡdou sḡhḡfi hu ahandḡ
mbḡro ra hḡfiḡnḡ hḡfambe amofihḡ Godḡmbo
dḡdḡbafiḡyuhḡ yahuya, “Wandḡ Ape, nḡngurḡhḡ
refemboayo ana, moanḡ yahurai tḡḡrḡfombḡ
hipḡrḡ wandḡ wamḡnḡndḡ ra sowandḡfi ragua-
namboro! ḡga asu rani-moatḡkuniḡ refembo ra ro
randḡhea sambo hohoanḡmoyahḡhḡ-yahḡpoanḡ,
ḡga moanḡ se hohoanḡmoayafḡ sḡngu,” yahu
dḡdḡbafiḡmayu.

⁴⁰ Raniyu asu ai hḡhirḡfi ahambo sḡngururḡ-
rundeimbḡ ranahamumbo hoeireapurane ai

yapomboyafu houmbo mapomo. Raniyu asu ai Pitambo hoafiyundühi yahuya, “Nindou ngimi ra awi se nimboe moani bodifombo amboani robabidimbo himboari yangiri hifandühi nimari-koatememoa?

⁴¹ Se moani hibadumbo didibafindimondühi nimandimo. Rananimbo asu nine-moatükuni sishamumbo moaruwai hohoanimo ranahambo süngu hühindeapurimboe. Sishamundi ngüsüfo aiana refembo yaho, nga asu sishamundi fi ranane ai awi mboshihoasirayo,” mehupuri.

⁴² Asükaiyu mamimbo Sisas hu didibafifihhi yahuya, “Wandi Ape, tiririfombü hipiri ndanai wambo gübüsüfoefendiri-koateyowani, asu ro rani-moatükuni ra asimindihhi ana, sapo se ninimboyo refembo hohoanimoayafi rani-süngu refemboane,” mehu.

⁴³ Asükaiyu hihirifi hu ahambo süngururü-rundeimbimbo hoeireapurane ai moani mapomo. Ai moai ahamundi himboari ra yangiri birihoai ningopuri.

⁴⁴ Raniyu asu Sisas ai asükaiyu ahamumbo yare hiningireapurhi haya ngimimbo noure mamii weangurühi hoafimayu hoafi yahurai hoafiyuhü didibafimayu.

⁴⁵ Asükaiyu ai ahambo süngururü-rundeimbii ranahamumbo-so tüküfi hoafiyupurühi yahuya, “Awi se moani fiharu apomondühiyomoa? Awi Nindou Hondü ranahambo moaruwai hohoanimo-yomondeimbii nindou ranahamundi warihüfembo akimi tifireamboane.

⁴⁶ Botiyafu houmbo mborai ngefo. Awi se hoeiru nindou mamii ndanai wambo hürütümbii-yomondi warühi yirümoyondiriimbo ndanüngu,”

mehupuri.

Sisasimbo mbumaründümo
(Mak 14:43-50; Ruk 22:47-53; Son 18:3-12)

⁴⁷ Sisas ai wataporimborandühi nüngu ane asu Sudas, süngururü rundeimbi 12-ambeahindi nindou mamî, ai tüküme fiyu. Godimbo sîhou-rundeimbi bogori nindouyomo asu Suda-yafe bogoriyomo ranai nindou afindi safi ranahamumbo koamarîhoupura pisao yihimindi asu nimihari adükari ra fufuründümo houmbo Sudas babidimbo tüküme fundi.

⁴⁸ Nindou sapo Sisasimbo nindou hürütümbiyomondi warühi yirümo fimbo-mayu ranai nindou afindi ranahamumbo dîbo hoafi hoafiyupurühi yahuya, “Nindou ro ahambo wakikihîndühünani animbo aiani, nga se ahambo mbunduründümo,” mehupuri.

⁴⁹ Ranîyu asu nimai Sudas ai Sisasimbo-so hüfu hoafiyundühi yahuya, “Yamundo-randeimbi, karîhasi,” yahuhü wakikihîmarüri.

⁵⁰ Ranîyu asu Sisas ai simbori ahambo hoafiyundühi yahuya, “Wandafi, ranimoatükunî ra se refembo asafi, nimai raro,” mehundo. Ranîyomo asu nindou afindi ranai tüküyafu Sisasimbo mburündümo mburu kikihîsafi-marürîndümo.

⁵¹ Ranîyu asu nindou mamî Sisas dîbo manüngu ranai sîsîrifihîyu ahandî pisao hoearambeahindi hüramündî nüngumboyu bogori nindou, Kaiafas, ranahandî ratüpurîyu-randeimbi-mayu ranahandî himbohoearî mafoafoareandî.

⁵² Raniyu Sisas ai nüngumbo ahambo hoafiyundühi yahuya, “Pisao ra se sowandifi koadürambe sando. Nindou munğambo düdi ai pisao asowandümo ana, asu ai pisao ranambo yifindimboemo.

⁵³ Asu ro wandi Apembo wambo farihendiriimbohünda mınğındahanı asu ai sünambeahındı nendı bıdıfiri ami 12 ıngasüdeapüreimbı ai koarihemboayu ra awi se moai fıfırowandıyo?

⁵⁴ Nga asu rani-süngumbo ana, nüngunde sapo Baiborambe yare hoafiyowohüya, ‘Rani-moatükunı ra moanı yahurai rambıfeyo-wamboane,’ meho ra yahurai tükümandıfea?’ mehundo.

⁵⁵ Raniyu asu Sisas ai nindou afındı ahambo mbuimündümbo tüküfundı ranahamumbo hoafıyupurühi yahuya, “Awi ro hümbühünümbı nindou meha raniımbı wambo mbuimındındırıımbı se pisao asu nımıharı ra fufuründümo houmbo sıfomomboemo? Ro afındıımbı Godındı worambe nımarıımbı hoafı yamundıhandürı habodı marıhandı, nga rani-sıımbıanı moai se wambo mburündümondırı.

⁵⁶ Nga asu rani-moatükunı ramefeyo ra Godındı hoafı hoafıyu-randeimbı nindou ai Baiborambe randıfemboe yahu haya sürü pamareandı rani sımogodühiyo ramefeyo,” mehu. Asu munğı süngururü-rundeimbı ranai Sisasıımbı hınıngırüwuri houmbo mafoarıhoemo.

Sisas ai kansırı-yomondı hıııboahü tüküfi

hoafi didiboadomareandi

(Mak 14:53-65; Ruk 22:54-55; Son 18:13-14, 19-24)

⁵⁷ Godimbo sihou-rundeimbi bogori hondü, Kaiafasiyu ahinümbi hohoanimo yamundurundeimbiyomo asu bogori nindouyomo ranai guguru mamüh+yafu mamarimo. Raniyomo asu nindou ranai Sisasimbo mburündümo houmbo nindou guguriyafu ni+marimondüh+ worina sowaründümo mahomo.

⁵⁸ Pita ai ahambo süngumarüri hüfu, nga asu ai moai ahandi fikimi akimi papühifiyu, nga ai Kaiafasindi wori giniri-mayo ranambe kefuoi hüfu hifandi-rundeimbi-memo rani-babidimbo mamaru. Ai ninimoatükuni Sisasimbo tükümandifendo yahu haya rani himboasafomboyu.

⁵⁹ Godimbo sihou-rundeimbi bogori asu munquambo Suda-yafe kansir ai Sisasimbo hifokoefimbo-hündambo nindou ahambo tikefehefembo papi-hoafifimbo kokomaruru.

⁶⁰⁻⁶¹ Nindou afindi ai tüküyafundühi Sisasimbo tikefehefe papi-hoafifimbosi, nga asu ai moai n+ne moaruwai hohoanimo ramareandi ra mam+ amboani ahambo hifokoefembo-hünda fifirirundi. Ndeara bidifiranambo hondü nindou yimbu ai botiyafine hafani hoafiyafinandowohü safaniya, “Nindou ndanai yare hoafiyuhi yahuya, ‘Ro Godindi wori nda biriboadihe mbundiha asu moani ngimi sihi yangiri asükainda fondihe hiningindiheamboyahi,’ mehu,” masafani.

⁶² Raniyu asu Godimbo sihou-rundeimbi-yomondi bogori hondü ranai botifi nüngumbo

Sisasimbo hoafiyunduhü yahundoya, “Se moai n+n+ hoafi simbori nindou sihambo papi+hoafimar+nani+ ranahafan+imbo hoafiyopir+imbo sihawandiyo?” mehundo.

⁶³ Nga asu Sisas ai moai n+n+ hoafi ahambo simbori hoafiyundo, nga moani ai sisiakoate manungu. Asükaiyu bogori nindou-mayu ranai ahambo hoafiyundühi yahuya, “God yang+ri+ nüngumbü-mayu ranahandi ndür+nambo ro nda sihambo hoafiyahan+n+ nga hapo se nimoamo nda dabari+fimbi hoafi simbori hoafindafi. Se Krai, God+ndi N+mor+ndafühi ana, haponda ham+ndi y+hoefimbo hoafindafi+muni,” mehundo-amboyu.

⁶⁴ Asu Sisas ai ahambo simbori hoafiyundühi yahuya, “Ndeara se rani hoafi ra hoafiyafomboanafi. Nga ro sihamumbo munguambo hoafehapuri nda. Ngiri+ am+ata Nindou Hondü ranai bogori+mbondüfi God munguambo ng+n+ndeimbi ranahandi war+hondani n+mandü asu ai mburüngaiwami sünambeah+ndi kuduan+ hoeindüwurumboemo,” mehupuri.

⁶⁵ Raniyu asu bogori nindou-mayu ranai ngusüfoambe hüf+rürühi ahandi hoeari ra hireandühi hoafiyuhü yahuya, “Ai God+imbo tir+foefe hoafi hoafayu. Hapondani ana nindou ngörü ai Sisas ranahambo n+ne hoafi hoafombo tüküfepoani, nga wani. Se ndeara ai God+imbo tir+foefe hoafi hoafimayu ra himboriyomombo-anemo!

⁶⁶ Asu se ra ahambo nünguru hoan+moyomondühi+yomo-a?” mehupuram-

boemo. Asu ai sɨmborɨ hoafɨyomondühɨ yahomoya, “Ai ana sapo ai hütɨ ramefɨyumbowambo yɨfɨyumbiyuwamboane,” mehomomo.

⁶⁷⁻⁶⁸ Ranɨyomomo asu ai ahandɨ ŋgusũmboarambe ŋgurɨ tɨfɨyafundowohü bubumarürɨ. Asu nindou bɨdɨfɨrɨ ai pakarɨhourühɨ hoafɨyomondühɨ yahomoya, “Krais, se nindou düdɨ ai sɨhambo harayunɨnɨ ranahambo Godɨndɨ hoafɨ hoafɨyurandeimbɨ nahurai hoafɨndafɨ,” mehomomo.

Pita ai Sisasɨmbo Ro moai ahambo fɨfɨrɨhɨnɨ, mehu

(Mak 14:66-72; Ruk 22:56-62; Son 18:15-18, 25-27)

⁶⁹ Pita ai weindanɨ ranɨ hɨfɨnɨ ginɨrambe nɨmaru-ane Godɨmbo sɨhou-rundeimbɨ bogorɨ hondündɨ ratüpurɨyo-randeimbɨ mamɨ ranai ahambo-so tükufe hɨfo hoafɨyohü yahoya, “Se-amboanɨ Sisas Garirihündɨ ranɨ dɨbomefoandane,” mehondoamboyu.

⁷⁰ Asu muŋguambo ahei hɨmboahü ai wanɨ yahuhüya, “Roana se wataporɨmbo arandɨ ranahambo moai fɨfɨrɨheandɨ,” mehu.

⁷¹ Ranɨyu asu ai ginɨrɨ-mayo ranɨ nafɨtambekɨmɨ mapenüŋgu. Ranɨyo asu nɨmorehɨ ŋgorü ai hoeirerühɨ nindou burɨmemo ranahamumbo hoafɨyohü yahoya, “Nindou aiyu Nasaretɨhündɨ Sisas ranɨdɨbo manüŋgu,” meho.

⁷² Asükaiyu Pita ai wanɨ yahumbo hoafɨyuhü yahuya, “Roana haponda dabareheandɨ, ro nindou ranahambo ana moai fɨfɨrɨhɨnɨ,” mehu.

⁷³ Akɨdou hɨhɨnɨŋgɨre safoareambo nindou ranühɨ burɨmemo ranai Pitambo-so tükümefundɨ. Ai yaru hoafɨyomondühɨ yahomoya, “Se ana

ai-bab+di+h+indi nindou-anafi. Nga sihafi hoafi hoafayafi ranai Garirihündanafi yaho weindahimarean+ni,” mehomu.

⁷⁴ Ranıyu Pita ai dabar+fihi hoafiyuhü yahuya, “Ro tıakai hoafındahani God ai wambo moaruwaimbo-mb+reandıra-mboane! Nga roana nindou ranahambo moai f+fi+r+ihini,” mehu. Ranıyo asu kakaro ranai hoafımayu.

⁷⁵ Asu Pita ai ngusüfo pumaramüdu sapo nıne hoafi Sisas ai ahambo hoafımeindo ranahambo. Sapo ai yare hoafiyuhü yahuya, “Kakaro ai hoafi-koateayambe anımbu se ng+im+ımbu rando wambo hoafındafühıya, ‘Ro moai ahambo f+fi+r+ihini,’ mb+ısamboyafi,” mehundo ranımbu. Ranıyu asu Pita ai ginırambeah+ndi tüküfi haya afındi hamındi aranı aranımayu.

27

Pairatımbu sowana Sisasımbu sowaründümo mahıfomo

(Mak 14:1; Ruk 23:1-2; Son 18:28-32)

¹ Ndeara siambe hondü Godımbu sıhou-rundeımbı bogorıyomo asu Suda-yafe bogorı nındouyomo ranai Sisasımbu hıfokoefımbu hoafi ra f+fi+r+ımarundi.

² Ranıyomo asu Sisas ahambo hüputüpurıhou sowaründümo hıfomo Romı+yomondi Israer hıfi hıfanda-randeımbı bogorı nındou ahandı ndürı Pairatındı warühımarüwuri.

Sudas ai yıfımayu

(Ratüpurı 1:18-19)

³ Asu Sudas sapo Sisasımbu hürütürümbı nındou-yomondi warühımarırı ahambo

papɪ hoafɪyu hɪfokoeffimbo hoafɪ ra hɪmborɪmayu. Ranɪmboane ŋgusũfoambe afɪndɪ hohoanɪmoyuhũ ai kakɪ hoarɪ 30 ra hɪhɪre semũndũ hu Godɪmbo sɪhou-rundeimbɪ bogorɪyomo asu bogorɪ nindouyomo ranahamumbo masagapurɪ.

⁴ Ranɪyu asu Sudas ai ahamumbo yare hoafɪyuhũ yahuya, “Awi ro hũtiyahɪ moaruwai hohoanɪmomayahɪ. Ro nindou ai nɪnɪ-moatũkunɪyo moaruwai refekoate ranahambo nindou hũrũtũmbɪ-yomondɪ warũhɪ yirũmomarɪhinɪ,” mehuamboemo. Asu ai sɪmborɪ ahambo hoafɪyomondũhɪ yahomoya, “Awi ro ranahambo ra nɪmboe mambɪsefɪyo? Ranɪ-moatũkunɪ ra yɪhoefɪ moatũkunɪyo, ŋgɑ sɪhafɪ moatũkunɪ yangɪrane ranana,” mehomondo.

⁵ Ranɪyu asu Sudas ai kakɪ hoarɪ-mayo ra Godɪndɪ worɪ ranambe pire haya ndamefɪyu. Ranɪyu asu ai hu wofɪfɪhɪ kiarũ ahandɪ fi ra ahandɪhoarɪ hɪfokoamareandɪ.

⁶ Ranɪyomo asu Godɪmbo sɪhou-rundeimbɪ ranai kakɪ pimareandɪ ra fufurũndũmo houmbo hoafɪyomondũhɪ yahomoya, “Kakɪ ndanana nindou hɪfokoamefɪyu ranahandɪ horɪ takɪnɪ kakane. Sapo sɪhefɪ ahɪnũmbɪ hohoanɪmo sũngumbo Godɪndɪ worambeahɪndɪ kakɪ gugurɪfe sɪhefe arandɪ ranambe pefepoanɪ,” mehomo.

⁷ Kakɪ ranahambo wataporɪmboru homo mamɪ nɪmɪndũhɪru sɪhoemo houmbo asu ai kakɪ ranambo hɪfɪ mamɪ ahandɪ ndũrɪ Hɪfɪ Sospen Nafɪmbo Hɪfɪ pemayomo. Hɪfɪ ra anɟunpoedɪ

nindou yifíyeiani hífíkefendürímbo hífane.

⁸ Ranímbohündamboane haponda hífí rana-hambo raríhi dükaríhindühíya Nindou Horí Hífane, sei aríhündí.

⁹ Godíndí hoafí hoafíyu-randeimbí mamí, Seremaia, ai hoafímayu símogodühí rahurai tüküme feyo. Ai yare horombo hoafíreandühí yahuya, “Ai kakí hoarí 30 ra masowandümo sapo Israer nindou bídfírí ai horombo hoafímayu süngu ai nindou ranahambo pemímbohünda.

¹⁰ Raníyo asu kakí ranambo Hífí Sospen Nafímbo Hífí ra pemímemo. Raní hoafí ra Adükarí ai wambo randowandí mehu nou ane,” mehu. Asu moaní aníhondü raní yahurai safí tüküme feyo.

*Pairat ai Sisasímbo düdu düdumarirí
(Mak 15:2-5; Ruk 23:3-5; Son 18:33-38)*

¹¹ Sisas ai Romí-yomondí bogorí nindou, Pairat, ranahandí hímborühí manüngu. Raníyu asu Pairat ai ahambo düdurirühí yahuya, “Se ra Suda-yomondí adükarí bogorí nindouyafí?” mehundo-amboyu. Asu Sisas ai símborí ahambo hoafíyundühí yahuya, “Se ndeara raro hoafíyafomboanafísi,” mehundo.

¹² Godímbo síhou-rundeimbí bogorí nindouyomo asu bogorí nindouyomo ranai awi ahambo papí-hoafírürí hoanjomosi, nga asu Sisas ai moai níní hoafí akídou ahandí yahamo tüküfendo.

¹³ Raníyu asu Pairat ai ahambo hoafíyundühí yahundoya, “Awi se moai hoafí ra hímboríyafíyo síhambo ai papí-hoafaruníní ranahambo rana?” mehundo.

14 Nga asu Sisas ai simbori mamî hoafi akîdou-
amboani hoafombo moai hoafiyu. Raniyu asu
Romi-yomondi bogori nindou-mayu ranai moani
adûkarî hamîndî hepûnîfe mahepûnîfiyu.

*Pairat ai Sisasimboya Ai
yîfiyumbiyuwamboane mehu*

(Mak 15:6-15; Ruk 23:13-25; Son 18:38; 19:16)

15 Muŋgu himbani Pasofa adûkarî si
tûküfeyoambe, muŋguambo nindou ranai
nindou karabusambeahîndî hinîŋgîfiyuwanî
aboedûhî tûküfembo hohoanîmoyei marîhündî.
Ranahambo ana Romi-yomondi bogori nindou
ranahamboyo hoafiyeianî ai nindou ranahambo
aboedûhî koarîheirî marandî.

16 Rani-simboani ana, muŋguambo nindou ai
fîfirîhoreimbî nindou ahandî ndürî Barabas ai
karabusambe manûngu.

17 Asu rani-simboani nindou afîndî ranai
guguriyahi mamareiamboyo Pairat ai aheimbo
düdureandürühî yahuya, “Se ra nindou daboe
ro ahambo karabusambeahîndî aboedûhî
koarîhefimbo hohoanîmoayeia? Barabasiyu asu
Sisas ranahambo Kraisanî sei arîhündî raniyu?”
mehu.

18 Nga Pairat Suda nindou Sisasimbo
ŋgusüfoambe moaruwairürühîyomo wandî
warühîmarurü yahu haya ai raniimbo ndore
fîfirîmareandî.

19 Pairat ai nindou hoafi yîboboferambo
worî safambe nîmaru-ane, ahandî nîmorehî
ai hoafi koarîhendühî yahoya, “Nindou ra nîni-
moatükunîyo ai refe-koatemayu ranahambo

hoafi ana moai yangoro, nga se ahambo nini-nungundorimboyafi. Hamani nimbokoani ro ahambo yafogoadinambo hoeirihini hehea hididimo apoyahühi afindi hohoan+momayahi,” meho.

²⁰ Nga Godimbo sihou-rundeimbi bogoriyomo asu bogori nindou-memo ranai-yomo ai nindou afindi ranühi menjoro ranaheimboya “Se hoafindeiani animbo Pairat ai Barabasimbo aboedühi koar+heirühi asu Sisasimbo hifokoambiriramboane,” yahomo houmbo aheimbo hohoan+mombo ngusüfoambe botimarundüri.

²¹ Asu Pairat ai nindou afindi ranaheimbo düdufindürühi yahuya, “Se nindou yimbu ra nindou daboyei ro ahambo karabusambeahindi aboeda koar+hefimbo hohoan+moayeia?” mehündüramboyei. Asu ai simbori ahambo hoafiyahündowohü seiya, “Barabasimbo,” masei.

²² Asu Pairat ai hoafiyundürühi yahuya, “Asu refe ana, Sisasimbo Krais sei arihündi rana-hambo ra nungumandihina?” mehuamboyei. Simbori mungu ai ahambo hoafiyehü seiya, “Nimifihitokoemündi pefimboani,” masei.

²³ Asu Pairat ai aheimbo düdufindürühi yahuya, “Nindou ndanai nine-moatükuni moaruwai ramareanda?” mehuamboyei. Asu ai moani pukuna hoafi nimoamo kar+hehindühi hoafiyehü seiya, “Nindou ranahambo nimifihitokoemündi pefimboani,” masei.

²⁴ Pairat ai ndare hoeireandane hoafi ranahambo wapor+mboyo hombo ra wan+yowohü ai ro ngir+ndahi, nga yifiari tükündüfihü hoafi afindi yagodomboe mehu.

Raniyu asu hoe fuyiamündi haya nindou ranahei himboahü warí ahandí ra popoaifoareandühi hoafiyuhü yahuya, “Nindou ndani ahandí yífi ra i ro hütirühünipoani, nga raní moatükuní ra síheihoranei,” mehu.

²⁵ Raniyei asu nindou afíndi munguambo ranai símborí ahambo hoafíyehü seiya, “Ai hütí yífi mboayu raní-moatükuní ra yíhoefane asu yíhoefí nímorí ranahei ane!” masei.

²⁶ Raniyu Pairat ai Barabasímbo aboeda koamaríheira aheimbo sowana mahu. Raniyu asu ai Sisasímbo daboadaní ndüfuri-ndüfuri foarüwuri mehua ahambo nímfíhi tókóemündü pefimbohünda ami-yomondi waríhümarí.

Ami ai Sisasímbo tíkífnamborüwurihi tírífoefe hoafímarüri

(Mak 15:16-20; Son 19:2-3)

²⁷ Raniyomo asu Pairatíndi ami ai Sisasímbo sowaründümo gafmaní yomondi worí ranambe mahífondamboemo, asu munguambo ami nindou ranai Sisasímbo wakímarüwuri.

²⁸ Raniyomo asu ai ahandí hoearí ra yimíndíbadí houndowohüyomo asu hamburí hoearí hoandarí ra magüdüdo.

²⁹ Raniyomo asu ai wofí tíhoarí-tíhoarümbínambo mbíroambe kíkmáfoarundi. Asu nímfíharí sowandümo ahandí waríhondü waraní waramberundühi yimíndího pusíru nímarímondühi ahambo tíkífnamborüwurihi hoafíyomondowohü yahomoya, “Suda-yafe adúkarí bogorí, karíhasou-anafí,” mehomondo.

³⁰ Raniyomo asu ai ahambo ngurí títfíyomondowohü ahandí warambeahíndí

nimihari-mayo ra kosiründümo ahambo mbihapiri kakimarüwuri.

³¹ Ai ahambo tikifinamborüwuri tirifoefe hoafiyomondo mburumboemo asu ahandi fihindi hamburi hoeari hoandarimayo ra yimündündümo-ndühiyomo asu hoeari ahandi hondü ra sowandümo güdu hininngimarundo. Raniyomo asu ai ahambo nimifih pefi hifokoeffimbohünda sowaründümo mahomo.

Sisasimbo nimi keimbi karihendeimbifihitikoründimo pamarüwuri

(Mak 15:21-32; Ruk 23:26-43; Son 19:17-27)

³² Ahambo sowaründümo hou homondühiyomo asu ai nindou mam Sairinihündi, ahandi nduri Saimon, ranahambo hoeimarihori. Raniyomo asu ai nindou ranahambo Sisaindi nimi keimbi karihendeimbi-mayo ra sowandifindo yahomo houbo huti-hütimaruru.

³³ Raniyomo ai homo Gorgotahü tüküme fundi. Gorgota ranahamboane ai mbihapiri nahurai hifi sei arihündi.

³⁴ Rani hifihüyomo ami ai Sisasimbo wain hoe hühütimbü moatükuni fandu yamundu mburu masabudo. Asu Sisas ai rani-moatükuni ra sümündü hoeireanda mayoa asu ai moi sümündü.

³⁵ Raniyomo ai ahambo nimi keimbi karihendeimbifih parüwuri hou asu ai ahandimayo hoeari ra ahamundi mbusümo sowandümo yiboborundümo hou ranambo ngorü ai mbisemündua yahomo houbo piraimemo.

36 Ran+yomo asu ai raraoyafu mburu ranühi n+imar+imo Sisas ahambo yif+mbiyu yahomo houmbo homo h+imboana wamarurü.

37 Ahandi mb+ro wafusi+fohö ahambo papi+hoafi sürü papiru mburu tikoründimo pamarundi ranai yare hoafi+yohü yahoya, NDANANA SISAS SUDAYAFE BOGORI ADÜKARI NINDOUANI, yahomo paru hin+ing+marundi.

38 Ran+yomo asu ai nindou yimbu hühmbühün+yafani+r+nandeimbi ranahafan+imbo Sisas bab+di ahandi fik+mi pamarup+ri. Ngorü Sisas+indi war+hondü warani parüwuri asu ngorü kadüdü warani parüwuri marup+ri.

39-40 Ran+yei nindou af+ndi ranai hei ngasünd+horü hei rühündühi mb+ro hir+hir+hündühi ahambo tir+foar+horühi hoafi+yahündowohü sahündoya, “Sapo se God+ndi wori ra bir+foefe mburumbo moani ng+mi sih+ yang+ri fondife hin+ng+fembo mayafi+yosi! Se God+ndi n+mor+yafühanasi, se sihafi+hoari yaro aboedamboyafosi. Se ndahoni n+mi keimbi kari+hendeimbi-fih+ndi hifi+na foarefoao peyafisi!” sei hoafi+mehüdo.

41 Nindou ai ramehindü rani+süngu yahu-rai God+imbo sihou-rundeimbi bogori nindou, ah+nümbi hohoanimo yamundu-rundeimbi asu rani+hündambo bogori nindou ranai-amboani yaru tikifi+nambo-rüwuruhü tir+foarüwuruhü yahomoya,

42 “Sisas ai nindou bidifi+ramboyu ai aboedamboreandüri marandi, nga asu ai ng+ri ahandi fimbo ana aboedambondeandi! Awi aiana Israeri+yafe adükarü bogori+mbeipoani! Asu

ai haponda nîmî keimbi karîhendeimbi ranî-fihîndî hîfîni akusîfoendî ana, asu ro ahambo anîhondümbö-ndîhurîmboyefî!

⁴³ Ai Godîmbo anîhondümbörîrühî Ahandî nîmoranaî mehu. Refeanaî, awî sîhîrî hoeindîhu God ai ahambo farîhefîmboayu ranahambo,” mehomondo.

⁴⁴ Asu nîdou hûmbuhûniyafanî-rînandeimbi Sîsasîndî fikîmî mapaiarîfanî amboanî ai mare moanî nîdou bîdîfîrî ai ramarîhorî nou yahurai rarînerî tîrîmafoarînerî.

Sîsas ai ndeara munḡuna yîfîmayu

(Mak 15:33-41; Ruk 23:44-49; Son 19:28-30)

⁴⁵ Refe hayamboyo-ane hûfînimbo peyo haya hîfî munḡu ranai nîmbî nîmarî ho ho hombo nîmbambe hondü hûfîwuyuambe tükümeḡeyo.

⁴⁶ Hûfîwuyuambe safî sîmogodühî Sîsas ai pukûna heiyuhü yahuya, “Eri, Eri, rema, sabak-tanî?” mehu. Ranî hoafî ra yare yahurai hoafîyowohü yahoya, “Wandî God, wandî God, se nîmboe wambo hîniḡîro-wandîrîmboayafî?” meho.

⁴⁷ Nîdou bîdîfîrî ranühî manîmboei ranai ranî hoafî ra hîmbörîyei hehi hoafîyeihü seiya, “Nîdou ranai ana Erasî-amboani dükarîrî mîḡayundo,” masei.

⁴⁸ Nîmai nîdou mamî ahei mbusümo ranai pîpîyu hu worapo-worapoyoweimbi moatükunî nou semündü mbura nîmîharîfîhî pare hîmondamündü mbura hûhütîmbü wain hoe ranambe foare hüramündî haya Sîsas ai ranî moatükunî ra mbîsümündü yahu haya segodîmbo mehu.

49 Nga asu bodimondi ai hoafiyahündowohü seiya, “Awi, hoeindihu mbundihumbo Eraisa ai ahambo farihefembo tükümandifiyu wanimandiyo,” masei.

50 Raniyu asu Sisas ai asükaiyu puküna heiyuhü ahandi yifiafi hiniñgirirühi nimokomayu.

51 Ranayo asu Godindi wori safambe hoeari yipuri nafitambehü mahetaro ranai nimoamo ngahi peyo haya hani hifini gebü türeandühi yimbu kikimareandi. Hifi ai fifimiyowohüyo munguambo nimoei ranai gübüdümarhoayo.

52 Yifambe ranai nafitambe tihoaitihoairandühi asu Godindi nindou afindi horombo yifisafimayei ranai yangiri botiyahibotiyahi marihündi.

53 Ai yifambe ra hiniñgirihi hehi Sisas yangiri asükaiyu botimefiyu rani-süngunambo ai Sürühoeimbi Ngoafi adükari (Serusarem) ranina mahei. Ranayo nindou afindi ranai aheimbo ranühi hoeimarhindüri.

54 Ami-yomondi bogoriyu asu bidifiri amiyomo ranai ai-babidimbo niñgomombo Sisasimbo himboanawarürühi maningomo ranai sapo hifiheyowohü asu munguambo moatükuni tükümefeyoa hoeimarundi ranimbo yihimboyomondühi hoafiyomondühi yahomoya, “Awi aiana Godindi Nimori hondüyu,” mehomo.

55 Nimorehi afindi bidifiri Gariri hifi hiniñgirihi hehi Sisasimbo farihefimbo süngumarihori masühüsi-mayei ranai buriyei. Ai moai akimi papühüyahindi, nga moani anguni goagu safi nimboeimbo himboari papimayei.

56 Nimorehi burimayei ranahei mbusümo ra

ngorü Maria Makdarahündiyo, ngorü ra Maria Sems Sosepi+yafandi hondiyu asu sapo Sebedindi nimorehiyo rarihi ai manimboei.

Sisasimbo Sosep Arimateahündi ai hongu ambe masiherü

(Mak 15:42-47; Ruk 23:50-55; Son 19:38-42)

⁵⁷ Ndeara nimbambe nindou napo afindeimbi ahandi ndüri Sosep Arimateahündi-mayu ranai tükumefiyu. Nindou ranai-amboani Sisasimbo süngurüri-randeimbi nindouyu.

⁵⁸ Ai hüfu Pairatindi himboahü tüküfi nüngumbo Sisasindi yifinimoko ranahambo ndahamindi yahu haya düdumefindo. Raniyu asu Pairat ai Sisasindi yifi-nimoko ra Sosepimbo dabudo mehu.

⁵⁹ Sosep ai yifi-nimoko serümündü mbura simbori kifohi hoearifihi pariri himondimariri.

⁶⁰ Raniyu ai ahandi hongu nimoiei nginindambe simbori nafirihai hiningimareandi ranambe masiherü. Ai nimoiei yitifo afindi ra gügürihai nafitambembo güre pare mbura ndamefiyu.

⁶¹ Rani-yafe Maria Makdarihündi-mayo ranaiyo asu ngorü Maria-mayo ranaiyo ai hongu ra hanjifohü mamarife.

⁶²⁻⁶³ Ngorü sina moani nimarimbo si tüküfeyoambe Godimbo sihou-rundeimbi bogoriyomo asu Farisi nindouyomo ranai Pairat babidi mamühiyafu fandu nimarimo hoafiyomondühi yahomoya, “Nindou adükari, ro hohoanimoyefimboanefi hoafi mam sapo nindou wosihofori hoafümbi-mayu ranai yare

hoafi+yuhüya, ‘Ro ngimî sinda mbundîha asu asükainda yangîrî botîndaheamboyahî,’ mehu ra!

⁶⁴ Ranîmbohündambo anîmbo asu se hoafîndafanî hongu ra ndore nginîndî hîfandîyo ho ngimî si ranühî tüküfemboane. Rananîmbo asu ahambo süngururü-rundeimbî ranai ngîrî ahandî finîmoko ra dîbo hûmbuhünîmbo ndowandümo houmbo asu ai nindou ranaheimbo hoafîndîmondühîya, ‘Ai yîfîhündî yangîrî botîmefiyu,’ mbîsîmo. Süngunambo wosîhoafî hoafî ranai asu horombo wosîhoafî hoafîmayu ranahambo ngasündeamboe,” mehomo.

⁶⁵ Ranîyu asu Pairat ai ahamumbo hoafi+yupurühî yahuya, “Se hîfandîru-rundeimbî nindou bîdîfîrî sowapundümo houmbo ngomo moanî hongu ambe ra nginîndî hamîndî papî papîndu hînîngîndundî,” mehupurî.

⁶⁶ Ranîyo asu ai ranîhünda botîyafu homo hongu ambe ranahambo yowanî yahomombo paru hînîngîru houmbo asu nindou bîdîfîrambo hîfandîyo nîmarîmbo hînîngîmarupurî.

28

*Sisas ai yîfîhündî yangîrî botîmefiyu
(Mak 16:1-10; Ruk 24:1-10; Son 20:1-18)*

¹ Moanî nîmarîmbo si ranai muᅅguyo ane, asu weaᅅgurühî sihî hapoadümbö siambe hondü hûfîhamîndî sîfo-koateyuambe, Maria Makdarahündîyo asu ᅅgorü Maria ranaiyo ai hongu Sisas yangurümbü-mayo ra hîmboambo mahafe.

² Ran+yo moan+ n+mai ham+nd+ hif+he af+nd+ ranai tüküfih+yo, Adükar+nd+ nend+ ranai sünambeah+nd+ kusü n+moei af+nd+ naf+tambih+ mapaiaro ra gügür+hai s+hai hayambo ran+wam+ mamaru.

³ Ai wabürüsü nahuraiyowohüyo asu ahand+ hoear+ ranai moan+ mbur+ngai kifoh+ ham+nd+ nahurai tüküme feyo.

⁴ Ran+yomo asu nindou hongu ambe rana-hambo hifandu man+ngomo-memo ranai ahambo y+h+mbombo h+ham+ndar+yomondüh+ yif+ nahurai kor+memo.

⁵ Asu sünambeah+nd+ nend+mayu ranai n+moreh+ yimbume fe ahafembo hoaf+yup+rüh yahuya, “Se awi y+h+mbombo-ndamboyafe. Ro s+hafembo fifir+heap+r+imbo-anah+, sapo seana Sisas n+m+ keimbi kar+hendeimb+fih+ hifokoamefiyu ranahambo kokombo-anafe nda.

⁶ Aiana moai ndüh+ yanguru. Aiana sapo horombo hoaf+mayu süngu yang+r+ aboeda asükai bot+mefiyu. Awi naha fond+ ai menjuru nda hoeir+ne.

⁷ Nga se n+mai ngafe ahambo süngururü-rundeimb+ nindou-memo ranahamumbo hoaf+ndaf+napurüh+ya, ‘Ai yang+r+ aboeda bot+mefiyu. Asu haponda ai Garirinambo horombofi s+hamundi wagabe ahu, nga se ranüh+ an+imbo ahambo hoeindurumboemo!’ mb+safe. Hapoana ro s+hafembo hoaf+yah+p+r+imbo-anah+,” mehup+r+.

⁸ Ran+yafe ai hongu ra h+n+ng+r+ne hena y+h+mboyafesi, nga asu ai h+h+fi-h+h+fi kameihü pip+na Sisas+imbo süngururü-rundeimb+imbo hoafombo mahafe.

9 Moani n+mai Sisas ai ahafembo-so tüküfi hoaf+yup+rühi yahuya, “Kar+hap+isi,” mehup+ri. Ai ahambo-so tüküyaf+ine yiti+ñarühi k+k+h+i+r+nandife henambo ahambo Adükarani safe hena hohoan+momef+nando.

10 Sisas ai ahafembo hoaf+yup+rühi yahuya, “Se yi+h+imbondamboyafe. Se ñgafe wandi wandafi mam+mbo hoaf+ndafeani an+mbo asu ai Gariri-nambo ñg+fomo tükündafu ranühi an+mbo ai wambo hoeindundi+r+mboemo,” mehu.

Nindou hifandu man+ñgomo ranai hoafi sowandümo homo watapor+mbomarundi

11 Ni+morehi yimbumefe ranai nafi mbahafe nou ranambo, bi+di+fi+ri hifandu-rundeimbi nindou ranai ñgoafi adükari-mayo ran+na homo bogori God+mbo sihou-rundeimbi nindou ranahamumbo muñguambo watapori n+ne-moatükuni ahamundi hi+mboahü tüküme Feyo ranahambo watapor+mbomarundi.

12-13 Ran+yomo God+mbo sihou-rundeimbi nindou bogori+yomo asu bogori nindou-memo ranaiyomo ai mamühi+yafu houmbo hoafi fi+fi+ri+marundi. Ai kaka af+ndi ra ami-memo ranahamumbo sabupurühi yahomoya, “Se randu hoaf+ndi+mondühi an+mboya, ‘Ni+mbokeani ro yapomboyahu mboapoefi nou ranambo ahambo süñgururü-rundeimbi ai tüküyafu hümbuhün+mbo ahandi fi+n+moko ra masowaründümo,’ mb+si+mo.

14 Rani hifi bogori+mbofi hifanda-randeimbi ai rani hoafi ra hi+mbor+nduan+ asu ro ahambo bi+di+fi+ri hoaf+ndahundoani ranan+mbo asu se ñg+ri ran+mbo ti+ñ+ri+fo tükündi+femboe mb+si+mo hou af+ndi hohoan+mondimo,” mehomopuri.

15 Ranimboane ami-memo ranai kakı masabupurı-mayo ra sowandümo hou asu ai ahamumbo hoafımemopurı süngu yaru homo hoafımemo. Ranane asu ranı hoafı ra Suda-yafe mbusümo hapondanambe amboanı yangorü wakareandı.

Sisas ai ahambo süngururündeimbımboso tüküme fiyu

(Mak 16:14-18; Ruk 24:36-49; Son 20:19-23)

16 Sisasımbı süngururü-ründeimbı 11memo ranai Gariri wafunambo mahafomo sapo horombo Sisas ai ranühi ngomo mehupurı süngu.

17 Ai homo ahambo hoeirüwurıhüyomo asu ahambo ngusüfo parüwurı ho-hoanımomemondo. Nga asu bıdıfırrı ai ahambo hohoanımo yimbumborurü.

18 Sisas ai akımı ahamumbo-so sühüfi hüfu hoafıyupurühi yahuya, “God ai wambo muᅇguambo ngınındı sünambeahındıyo asu hıfınındıyo ra sendırımboanı.

19 Ranımböhündambo anımbı asu se ngomo muᅇguambo nındou ranaheimbo ai wambo sünguyondırırambo nındou tüküfemböhündambo randu ndundı. Asu se aheimbo Apendı ndürınambo, Nımorındı ndürınambo, asu Yıfıafı Aboedındı ndürınambo hımonı hundüründündürı.

20 Asu ro sıhamumbo hoafımehapurı ra muᅇguambo moatükunı süngufe hombohünda yamundündürı. Asu ro se babdı nımbıoa ngambo bıdıfırranı sı tükündıfemboe,” mehupurı.

CCV

Godꞏndꞏ Hoafi
The New Testament in the Angor language of Papua
New Guinea
Nupela Testamen long tokples Angor long Niugini

Copyright © 2001 The Bible Society of Papua New Guinea

Language: Angor

Contributor: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures. Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2013-01-07

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 28 Dec 2024 from source files dated 31 Aug 2023

c500d379-d0cf-5c22-9613-91d7bcc63af3